ROMAN

DOLUNAY

2019
BOOKER
INTERNATIONAL
ÖDÜLÜ

KADINLARI

JOKHA

ALHARTHI

ARAPÇA ASLINDAN ÇEVİREN SÜLEYMAN ŞAHİN

2. BASKI

Ummon'ın bir köyünden üç kız kardeşin hikâyesi bu: Kırık bir kalple evlenen Meyye, bir görevi yerine getirircesine evlenen Esma, her şeye rağmen sevdiği adamla evlenmeyi seçen Havle... Bu üç kadın ve ailelerinin hikâyeleri üzerinden hızla değişen Umman'ı, en zenginlerinden en fakirine servet dağılımının alaşağı ettiği hayatları da okurla buluşturuyor Jokha Alharthi. Üç kız kardeşin aynı kader dokusundaki hikâyesi, farklı yollara doğru ilerlerken bu döngüyü kırmak için bambaşka hayatlar kurmaya çalışan çocukları, aynı göbek bağıyla bağlanmış gibi çemberi yeni baştan döndürüyor. Booker Uluslararası Ödülü'nü kazanan ilk Arapça roman olan Dolunay Kadınları, Jokha Alharthi'nin uluslararası arenadaki varlığına işaret ediyor.

"Aklı da kalbi de ele geçiren bir roman... Yazarın titizlikle işlenmiş sanatı, okuru zengin bir hayal dünyasına davet ediyor – zaman ve ölümle ilgili derin soruları ve ortak tarihimizin rahatsız edici yönlerini ele alıyor. Irk, kölelik ve cinsiyet gibi toplumsal klişelere direnirken, üslubunu bir metafor olarak ustaca kullanıyor. Dolunay Kadınları, bizi kısıtlayan ve özgürleştiren güçler üzerine düşünmemiz için çağrıda bulunuyor."
~Bettany Hughes, 2019 Booker Uluslararası Ödülü jüri başkanı

"Bu romanın başarısı, toplumsal değişimi eskiden yeniye istikrarlı bir ilerleyiş olarak göstermekten ziyade çok daha karmaşık ve ufak çaptaki geçişler dizisi olarak yansıtmasında yatıyor. İnsana dair mücadeleler ve çelişkilerle dolu, Umman tarihine büyüleyici bir bakışa olanak sağlayan zengin, katmanlı ve iddialı bir çalışma." **~Kirkus Reviews**

"Dolunay Kadınları'nın kuşaklara yayılan bir roman olduğunu söylemek Alharthi'nin yaptıklarını basitleştirir. Hikâye aynı zamanda geçen yüzyılda geleneksel, kırsal ve ataerkil Umman toplumunun nasıl değiştiğini ve dünyada köleliği kaldıran son ülkelerden birinin şehirli, petrol zengini bir Körfez devletine nasıl dönüştüğünü resmediyor. Yazar bunu sesten sese, düşünceden düşünceye, on yıldan on yıla, bazen tek paragraf bazense bir cümle içinde değişen bir biçemle yapıyor." **~Alda Edemariam, The Guardian**

DÜNYA

Şeyh Said

Salime

Hilal — Tacir Süleyman

ishak

Abudallah'ın halası

Muhacir İsa

Neciye

Ankebute — Zarife

Mesude

Muhammed
(çocukken
öldü)

Ahmed
(çocukken
öldü)

Londra

Meyye

Salim

Abdullah

Muhammed

Mervan

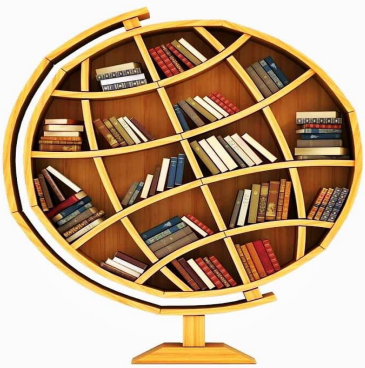
zm

Esma

Halid

Ali

Galiye

Havle

Sencer

Reşa

Butterfly marka siyah dikiş makinesinin başında dalıp gitmişti Meyye, sırılsıklam âşıktı. Henüz dillendirilmemiş, sessiz bir aşktı bu. Fakat narin bedeni her gece gözyaşları ve iç çekişleriyle sarsılıyor, sevdiğini görme tutkusunun ağırlığı altında can verecekmiş gibi hissediyordu. Sabah namazında başını secdeye koyunca yemin etmişti.

"Sadece onu göreyim, başka hiçbir şey istemiyorum. Allahım! Bana bir kez dönüp baksın değil derdim. Sadece onu göreyim yeter."

Annesine kalırsa sessiz, soluk, sıska bir kız olan Meyye'nin şu dünyada dikiş makinesi ve kumaşlarından başka düşüncesi bulunmuyor, dikiş makinesinin gürültüsünden başka bir sesi kulakları işitmiyordu. Oysa Meyye duyabildiği bütün seslere kulak kesilen, görülecek bütün renkleri gören bir kızdı. Gün boyu, hatta gecenin bir yarısına dek dikiş makinesinin önündeki ahşap sandalyeden kalkmaz, başını sadece makası almak yahut hacet sandığındaki dikiş sepetinden ip çıkarmak dışında kaldırmazdı. Ama hayatın gözalıcı cevherlerinden habersiz değildi. Annesi bir yandan iştahsızlığına şükrederken diğer yandan suçluluk duygusuna kapılır, gizliden gizliye kızının terzilikteki yeteneğini ve gözü tokluğunu takdir edecek birinin çıkagelmesini,

düğün dernek yaparak onu kendine eş seçmesini canı gönülden dilerdi. Nitekim geldi de...

Yüzü sevinçle parlayan annesi gelip elini omuzuna koyduğunda, uzun koridorun sonunda, dikiş makinesinin arkasındaki ahşap sandalyede oturuyordu.

"Meyye, kızım! Tacir Süleyman'ın oğlu seninle evlenmek istiyor."

Meyye'nin bedeni kaskatı kesildi. Omuzunun üzerinde duran annesinin eli kurşun gibi ağırlaştı. Boğazı kurudu. Dikiş ipliklerinin boynuna bir cellat ilmiği gibi dolandığını hissetti. Oysa annesi gülümsüyordu.

"O kadar küçük değilsin. Sanırım utanma çağını biraz geçtin."

Mevzu burada kapandı. Bir daha da açılmadı. Annesi düğün elbisesi hazırlığı, tütsü temini, döşemelerin yenilenmesi ve akrabalara düğün haberinin duyurulması işleriyle meşgul oldu. Kız kardeşleri durumu sessizlikle karşılarken babası konuyu olduğu gibi annesine havale edip aradan sıyrıldı. Ne de olsa kızların annesiydi, hem bu düğün dernek işleri kadınların bileceği şeylerdi.

Meyye küstü, içine kapandı. Namaz kılmayı gizlice terk etti. Kısık bir sesle inledi.

"Ya Rabbi! Sana yemin etmiştim. Başka hiçbir şey istemediğimi söylemiştim. Sadece onu görmek istedim. Yanlış yapmayacağıma, kalbimdeki sırrı kimseye açmayacağıma dair söz verdim. Her şeyin üzerine ant içtim. Neden şu Süleyman'ın oğlunu evimize gönderdin? Aşkım yüzünden beni cezalandırıyor musun? Halbuki ben bu konuda

hiç kimseye, kız kardeşlerime bile tek kelime etmedim. Süleyman'ın oğlunu niçin gönderdin evimize? Niçin Ya Rabbi?"

Havle'nin sesi duyuldu. "Bizi bırakıyor musun Meyye?"

Meyye sustu, cevap vermedi.

Bu kez Esma konuştu. "Bu işe hazır mısın?"

Güldü.

"Depoda bulduğumuz *El Mustatraf*[1] isimli kitapta yazılı olan, bedevi kadının gelinlik kızına tavsiyesini hatırlıyor musun?" Meyye kardeşini uyardı "Hayır, o kitapta öyle bir şey yazmıyordu."

Esma öfkelendi. "Sen kitapları ne bilirsin? O tavsiye, ikinci rafta bulunan *El Mustatraf*'te geçiyor. Bedevi kadın, geline banyo yapmasını, sürme kullanmasını ve yiyip içtiklerine özen göstermesini tavsiye ediyor."

Meyye bu kez onayladı. "Öyleyse ben de damat bey ne isterse öyle yapayım. Gülerse güleyim, ağlarsa ağlayayım, neye razı gelirse ben de razı olayım."

Havle lafa girdi. "Neyin var Meyye? Bedevi kadın öyle demek istemedi. 'Onun sevinci senin sevincin, onun üzüntüsü senin üzüntün,' demek istedi."

Meyye sessiz ve kırgındı. "Peki, benim kederimi kim paylaşacak, benim için kim üzülecek?"

Keder kelimesiyle birlikte kız kardeşlerin bulunduğu ortam bir anda değişti, hava ağırlaştı, hepsinin içi daraldı.

---

1 El Mustatraf fi Kulli Fennin Mustazraf, yazarı Bahaeddin el Ebşihi. (ç.n.)

Ali bin Halef, üniversite öğrenimi için bir süre Londra'da kalmış, diplomasını almadan geri dönmüştü. Meyye, Ali'yi görür görmez çarpıldı. Gökyüzünde akıp giden bulutlara dokunacak kadar uzun boylu, bulutları sürükleyen rüzgâr tarafından savrulacak denli zayıf... Uçup gitmesin diye kendi bedeniyle ona destek vermeye dünden razıydı. Ali bin Halef, asil ve kutsal biriydi. Terleyen, uyuyan, hapşıran sıradan insanlar gibi değildi.

"Sana yeminler olsun Allah'ım! Onu bir kez daha göreyim, başka dileğim yok," demişti, nitekim gördü de... Hurma hasadı mevsimiydi. Ali bir hurma ağacına yaslanmış, sıcaktan başındaki kummeyi[2] çıkarmış, öylece duruyordu. Onu gördüğü an ağlamaya başladı. En baştaki hendeğin yanına çöktü, gözyaşları sel oldu aktı hurma ağaçlarının kanalı boyunca.

Sonra düşüncelere daldı. Varlığının her zerresini bir noktaya sabitledi: Sevdiğinin ruhuna. Neredeyse soluğu kesilmişti, kalbi atmıyordu sanki. Ruhunu kâinatın akışına bıraktı. Etrafındaki maddi âlemden tamamen soyutlandı. Bedeni olduğu yere düşecekmiş gibi sarsıldı. Bütün gücüyle ayakta durmaya, ruhunu sevdiğine ulaştırmaya çalıştı. Bir işaret bekledi, ruhunu teskin edecek bir işaret. Ama gelmedi.

"Yeminler olsun Rabbim! Onu tekrar görmekten başka dileğim yok. Alnında biriken terle, hurma ağacına dayanmış eliyle, ağzında çiğnediği hurmayla onu son bir kez göreyim, gerçek olduğunu bileyim. Sana söz veriyorum, içimde kabaran şu okyanustan kimseye söz etmeyeceğim. Dönüp bana bakmasını da istemiyorum. Ben kimim ki?

2 Ummanda geleneksel erkek başlığı. (ç.n.)

Dikiş dikmekten başka şey bilmeyen bir kız. Esma gibi kültürlü, Havle gibi güzel değilim. Gerekirse bir ay bile beklerim. Bir ay sonra onu görmeme izin verir misin? Sana söz, ne farzları ne de nafile ibadetleri bir daha geciktirmem. Seni kızdıran hiçbir hayali kurmam. Ne onun eline dokunurum, ne de saçının teline. Orada, o hurma ağacının altında boncuk boncuk alnında biriken teri de silmeyeceğim..."

Ağladı, çok ağladı. Tacir Süleyman'ın oğlu onu istemek için geldiğinde terk ettiği namazlarını düğünden sonra tekrar kılmaya başladı. Kendi kendine, başına gelenin verdiği sözün cezası olduğunu söyledi. Allah onun verdiği söze sadık kalmadığını görmüş, işlediği suç yüzünden onu cezalandırmıştı.

Düğünden bir ay sonra hamile kaldı. Kendi doğumunun da annesinin doğumları gibi kolay olmasını diledi. Annesinin sözlerini hatırladı. "Dayın sürpriz yapıp öğle yemeğine çıkageldi. Kesip pişirmek için avluda bir tavuğun peşinde koşuyordum. Aniden kendimi patlayacakmış gibi hissettim. Acıdan yere yuvarlandım. Baban koşup Ebe Meriye'yi getirdi. Ebe beni görür görmez durumu anladı: 'Vakti geldi!' Bana destek verip odaya dek götürdü, sonra kapıyı kapattı. Beni ayaklarım üzerine doğrultup ellerimle duvardaki sabit direğe tüm gücümle tutunmamı sağladı. Ayaklarım beni taşımaz olunca Ebe Meriyye -Allah onu bağışlasın- bağırdı: 'Ayıp sana! Şeyh Mesud'un kızı doğururken ayakta duramıyor mu desinler?'

Kalkıp duvardaki direğe sımsıkıya sarıldım. Bu sırada sen doğdun Meyye! Ebe elimi bırakıp seni çekmeseydi şalvarımın içinde neredeyse boğuluyordun. Ne bir mu-

ayene, ne de doktor yüzü gördüm. Oysa siz Mesked[1] hastanesine gidiyorsunuz. Hintli ve Hıristiyan kızlar her yerinizi ezberliyor. Seni ve bütün kardeşlerini bir kısrak gibi ayakta doğurdum ben Meyye! Allah seni bağışlasın Ebe Meriye! İki elimle sımsıkı direğe sarılmışken nasıl yüreklendirdi beni. 'Bir çığlık duyarsam sana yazıklar olsun! Bütün kadınlar doğuruyor. Çığlık atarsan çok ayıp. Çok ayıp ey şeyhin kızı!' Doğum yaparken Ya Rab'dan başka söz çıkmış değil ağzımdan. Bugün kadınlar öyle çığlıklar atıyorlar ki, hastanenin diğer ucundaki adamlar bile duyuyor. Kimsede ar haya kalmadı."

Meyye karnı burnunda, sancıları yüzünden uyuyamaz hale gelince Tacir Süleyman'ın oğluna, "Bak, ben burada ebeler eşliğinde doğum yapmayacağım. Beni Mesket'e götür..." dedi.

Kocası sözünü kesti. "Sana bin kere dedim. Orası Mesket değil, Maskat."

Meyye, kocasını duymazdan gelip devam etti. "Saadet Hastanesi'nde doğum yapmak istiyorum."

Bunun üzerine bir çığlık yükseldi. "Ne yani, benim çocuğum Hıristiyan ellere mi doğacak?"

Meyye sustu. Hamileliği dokuzuncu ayına girince kocası onu Maskat'a, amcasının Adiy Vadisi'ndeki evine götürdü. Misyonerlere ait Saadet Hastanesi'nde doğum yapana kadar da orada kaldı. Cılız, küçük bir bebek, bir kız çocuğu.

Meyye gözlerini açtığında kızı kollarındaydı. Bir kez daha gözleri daldı. Bu kez uyandığında minik kızı göğsünde

---

1 Umman'ın başkenti Maskat'ın yerel ağızda söylenişi. (ç.n.)

süt emiyordu. Tacir Süleyman'ın oğlu, bebeğini görmek için hastaneye geldiğinde Meyye kızına Londra ismini vermek istediğini söyledi ona. Kocası, doğum yorgunu olan eşinin zırvaladığına hükmetti. Ertesi gün Meyye, kızı ve annesiyle birlikte eşinin amca evine yerleşti. Akrabalarına haber salıp kızına Londra isminin verildiğini bildirdi. Ev sahibesi ona tavuk suyu çorbası ile yufka ekmeği pişirdi. İçmesi için de ballı süt hazırladı, gücü kuvveti yerine gelsin diye. Yemekten sonra ellerini yıkamasına yardımcı olduktan sonra yatağın kenarına gelip oturdu.

"Meyye kızım..."

"Evet yenge?"

"Şu tuhaf isimde ısrarcı mısın? Kızına Londra adını vermiş kimse var mı? Bu bir şehir ismi kızım. Üstelik bir Hıristiyan şehri. Gerçekten çok şaşkınız. Şimdi sağlığın yerindeyken tekrar düşünsen şu konuyu... Mesela annenin adını koyabilirsin. Salime güzel bir isim."

Meyye'nin annesi bu tekliften hiç hoşnut kalmadı. "Gözümün içi, ben henüz sağken niçin adımı alsın? Benim ölmemi diliyorsun galiba? Torunum benim yerimi mi almış olacak yani?"

Ev sahibesi açıklama yapmak durumunda kaldı. "Hâşâ! Bunu kastetmedim. Pek çok insan çocuklarına henüz sağken büyüklerinin adını veriyor, ne var ki bunda? Her türlü kötülük senden uzak olsun Salime! O vakit bebeğe Meryem, Zeynep veya Safiye isimlerinden birini verin. Londra olmasın da ne olursa olsun!"

Meyye, kızını tutup havaya kaldırdı. "Londra adının nesi var ki? Cağlan kasabasında[4] Londra isminde bir kadın var."

Ev sahibesinin sabrı tükenmek üzereydi. "Sen de biliyorsun, kadının gerçek ismi bu değil. Bu sadece lakabı. Kadının teni çok beyaz olduğu için öyle diyorlar. Oysa bu kız..."

Bebeği kucağına indiren Meyye, yengesinin lafını kesti. "Oysa bu kız babasının soyu gibi beyaz değil. Fakat onların kızı işte. Ve de ismi Londra olacak."

Salime, kızıyla torununun artık Avafi'ye dönmesi gerektiğine karar verdi. Kızı, kırk günlük nifas dönemini anne evinde, onun gözetiminde geçirmeliydi. Damadına yaklaştı.

"Oğlum Abdullah! Allah eşine ilk çocuk olarak bir kız nasip etti. Bu bereketttir. Çünkü kızlar annelerine yardım ederler ve kardeşlerini büyütürler. Yeni doğum yapmış eşin için kırk canlı tavuk, bir kavanoz hakiki dağ balı, bir kavanoz da bizim oraların ineğinden hakiki tereyağı lazım olacak. Kızın Londra haftasını doldurunca saçları kesilecek ve ağırlığınca gümüş, sadaka olarak verilecek. Bu da iki koyun için yeter, kesilip fakirlere dağıtılacak."

Salime, Londra adını yavaş yavaş vurguladı, her harfin üstüne basa basa. Abdullah'ın yüzü değişti ama yine de kayınvalidesinin söylediklerini başıyla onayladı. Küçük ailesini alıp memleketi Avafi'ye döndü.

4 Umman'da liman şehri Sur'un güneyine düşen bir kasaba. (ç.n.)

Abdullah

Uçak yoğun bulutları delip ilerliyordu. Frankfurt'a varmaya daha uzun saatler vardı, buna rağmen uyku tutmuyordu. Kadınlar Maskat'taki Saadet Hastanesi'nde doğum yapmaya başladıklarında Butterfly dikiş makinesi henüz Umman'a gelmemişti. Peki, Meyye nasıl oluyordu da bu makinede dikiş dikebiliyordu? Elektrik de bütün ülkede değil, sadece sınırlı bölgelerde mevcuttu. Belki de Londra başka bir hastanede doğmuştu. Evet, kesinlikle başka bir hastane olmalıydı. Belki Matrah'taki Rahmet Hastanesi, belki de Ruvi'deki Nahda Hastanesi. İyi de o zaman Meyye niçin bir misyoner hastanesinde doğum yapmak istemişti ki? Hatırlayamıyorum. Bütün bu olayları birbirine bağlayamıyorum. Annesi demişti ki, "Londra için kurban kes. Yeni doğum yapmış eşin için yirmi canlı tavuk hazırla, güçlenmek için ihtiyacı olacak." Yirmi kelimesini üstüne basa basa söylemişti, hatırlıyorum. Oysa ben otuz tavuk hazırladım, bir de koyun. Adiy Vadisi'nde oturan amcamın karısı, kapının eşiğinde durmuş, beni azarlıyordu. "Londra ha! Sen de razı mı geldin? Kızının ismi hakkında söylecek sözün yok mu?"

O eski evi yıktılar mı, yoksa sattılar mı, bilmiyorum. Amcam öldükten sonra karısını bir veya iki kez ancak görebildim. Londra, Sultan Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden

mezun olunca BMW marka araba istiyorum diye tutturdu. Yeni evimize taşınınca Meyye dikiş makinesini depoya kaldırdı. Dikiş dikmeyi niçin bıraktı? Ne zaman bırakmıştı? Muhammed doğduktan sonra. Babamın vefatından sonra Maskat'a taşındık. Meyye gerçekten sevinmişti. Ömrü boyunca annesinin gölgesi altında yaşamayı istemediğini söylemişti. Evet, Muhammed doğduğunda dikiş dikmeyi bıraktı. On beş yıl önce, yeni yol açılıp fabrika inşa edildiğinde.

Meyye'nin yeni eve geçişimiz münasebetiyle verdiği ziyafeti hatırlıyorum. Bütün dostlarını davet etmişti. Uzun bir masa örtüsü sermiş, üzerine yiyecekleri sıralamıştı. Salim ilkokuldaydı. Muhammed ise henüz bebekti. Meyye o gece şık ve alımlıydı. Lacivert elbisesiyle göz kamaştırıyordu.

Herkes gidince sordum. "Beni seviyor musun Meyye?" Şaşırdı, bir süre sustu, sonra gülmeye başladı. Beni rahatsız eden yüksek bir sesle hem de. "Bu film repliği nereden geldi aklına şimdi? Uydudan izlediğin Mısır dizilerinden mi etkilendin yoksa?" deyiverdi.

Muhammed dizleri üstüne çökmüş, sakallarımı çekiştirip duruyordu. Meyye çocuğa vurunca o da epey ağladı. Babam vefat edene dek sakallarımı kesmeye bir türlü cesaret edemedim.

Ülkede eğitim seferberliği başlayınca okuma yazma ve biraz da matematik bildiği için Meyye altıncı sınıftan başladı. dedim ki, "Meyye, Muhammed henüz küçük. Çocuk biraz büyüsün, okula yine devam edersin." "İngilizce öğrenmek istiyorum." Aramızdaki bu kısa konuşma ne zaman oldu? Eve uyduyu getirmeden önce. Üzerinde

o lacivert elbisesi vardı şüphesiz. Beni sevseydi evimizde uydu bulunmasına gerek kalmazdı. Bu arada ben hiçbir zaman Mısır dizisi izlemedim.

Babam son günlerinde Nahda Hastanesi'nde yatarken elini tutmak istedim, bütün gücüyle elimi geri itti. Cenazeyi uğurlarken dizlerim artık beni taşımıyordu. Muhammed o sıralar bir yaşındaydı.

Meyye'ye "Beni seviyor musun?" diye sorduğumda yüksek sesle gülmüştü. Evet, gülmüştü! Yeni evimizin duvarları yıkılacaktı sanki. Çocuklar sesten ürküp kaçmışlardı.

Meyye de pek dizi izleyen biri değildi. Salim bir ara Meksika dizilerine takıldı, sonra sıkıldı, video oyunlarıyla vakit geçirmeye başladı. Ne zaman Dubai'ye gitsek iki-üç oyun almadan geri dönmezdi.

Meyye'nin annesi o zaman demişti ki, "Oğlum Abdullah! Kızım Meyye gözümün önünde olsun, onu Mesket'e götürme! Ondan iyi dikiş bilen yok. Yemek yemeyi sevmez, çok da konuşmaz zaten."

Gençken babama dedim ki, "Ne olur baba! Mısır veya Irak'a gidip orada üniversite okumak istiyorum." Sakalımdan çekip öyle bir bağırdı ki, "Şu sakala yemin olsun Umman'dan dışarı çıkmıyorsun. Oralara gidip sefil biri mi olacaksın? Sakalını kesip tütün ve şarap zıkkımlananlardan biri mi olacaksın?"

Böylece liseden sonra onun ticaret işiyle uğraşmaya başladım. O vefat etmeden de Maskat'a taşınamadım. Londra gerçekten güzel bir bebekti. Her ikindi vakti Meyye onu yıkarken gülerdi. Ona Heinz ve Milupa mamaları satın alırdım. Avafi'de kursağından bu tür mamalar geçen tek

kız çocuğu oydu. Bunları kantinden alırdım, Meyye de bununla övünürdü. Üç çocuk babası olmuştum ama babam bana hâlâ "Ey çocuk! Ey çocuk!" diye seslenirdi. Ben çocuk değildim. Bir keresinde üzerindeki elbiseleri çıkarmıştı. Kalın perdenin ardından sızan güneş ışığı göğsünün beyaz kıllarını ortaya çıkarmıştı. Parmağını uzatıp "Ne bakıyorsun, çıksana!" demişti bana. Ölmeden iki yıl önce bunama nöbetlerinden birinde bağırmaya başladı. "Ey çocuk, çocuk! Köle Sencer'i girişteki doğu sütununa bağla! Kim ona su verirse, kim ona gölge yaparsa vay haline!" Yanına çömelip fısıldadım. "Baba! Hükümet köleleri serbest bırakalı çok oldu. Sencer de Kuveyt'e gitti." Londra, her yaz "Baba! Kuveyt'e gidelim," diye tuttururdu. Meyye ise bundan hoşlanmaz, söylenirdi. "Sıcak yerden kaçıp başka sıcak bir yere mi gidelim? Vallahi ben Kuveyt'e gitmem."

Sencer'in kızı Ummanlı bir delikanlıyla evlenip ülkeye döndü. Nahda Hastanesi'nde hastabakıcılık yaparken rastladım ona. Beni tanıdı. Babamı son günlerinde gördüğü halde tek kelime etmedi.

Oysa babam simsiyah dudakları titrerken bağırıyordu. "Sencer'i tutup bağlayın! Bir daha soğan çuvalını çalmasın." Etraftan çıt çıkmayınca bu kez bastonunu bana doğru sallıyordu. "Ey çocuk, duymuyor musun? Onu terbiye et ki bir daha çalmasın."

Londra, suyun içinde oynamayı seviyordu. İki saat boyunca çamurlu suda oynamasına göz yumduğum için Meyye beni azarladığında altı yaşındaydı. Çocuğun çocuk felci geçireceğini söylemişti. Günlerce uykusuz kalmış, çocuğun minik ayaklarını yoklayıp durmuştum. Şükür ki hiçbir şey olmadı. Ceylan gibi koşup oynuyordu.

Babamın dudakları simsiyah, kaşları sarkıktı. Konuşurken ağzından tükürükler saçılıyordu. "Ey çocuk! Hırsız Sencer'i doğu sütununa bağladın mı?" Öpmek için elini tuttum. Beni geri itti. "Baba! Hükümet köleleri serbest bıraktı. Sencer artık köle değil. Hükümet diyorum baba!" Homurdandı, "Hükümete ne oluyor? Sencer benim kölem. Hükümetin kölesi değil ki onu serbest bıraksın. Annesi Zarife'yi yirmi gümüş kuruşa satın aldım. Bir çuval pirincin yüz gümüş kuruş olduğu zamanlarda besledim ben onu. Evet, tam yüz kuruş. Kuruş üstüne kuruş saydım. Ah Zarruf! Tatlı Zarruf! Yumuşak Zarruf! Fakat büyüdü. Kendini fazla beğenir olunca da onu Habib ile evlendirdim. Ondan da işte bu hırsız peydahlandı. Bundan hükümete ne? O benim kölem. Benim iznim olmadan nasıl gidebilir? Bu nasıl olur ey çocuk?"

Tekrar titremeye başladı, boynundan ve göğsünden terler dökülüyordu. Kapının üzerindeki çiviye asılı mavi havluyla sildim onu. Ölümünden sonra bu havlu sırra kadem bastı. Her yere baktım ama bir türlü bulamadım. Butterfly marka dikiş makinesini de ortalıkta göremedim. Depoya girmedim ama Meyye'nin onu oralarda bir yere gizlediğini biliyorum.

Meyye çok leziz sembusek[5] yapar, onun elinden yemedikçe pek aradığım bir şey değil ya! Yeni evimize taşındığımızda büyük bir tabak sembusek hazırladı, yanında başka çeşitler de vardı. "Meyye, bırak hizmetçi kız da azıcık sana yardım etsin," deyince dustu. Birkaç ay sonra da hizmetçi kızı aniden memleketine geri yolladı. O gece odamız güzel kokularla doluydu. Meyye'nin üzerinde yine o lacivert

5 Bir çeşit etli pide. (ç.n.)

elbise vardı. "Beni seviyor musun Meyye?" diye sordum. Önce sustu. Sonra güldü.

Güldü, güldü.

Sınıfın en uzun çocuğu bendim. Zarife elbisemi boynumdan tutup çekmiş, neredeyse boğuyordu beni. Öğretmen sordu, "Kaç paran var çocuk?" Bayram harçlığımı saklamış, sadece hindistan cevizi tatlısı satın almıştım. "Yarım riyalim var." Öğretmen gülmekten yarılmıştı adeta. Gülmekten hoşlanmıyorum. İnsanlar güldükleri vakit tıpkı bir maymuna benziyorlar. Karınları ve boyunları titriyor. Çürükler içindeki sarı dişleri ortaya çıkıyor. "Yaşın kaç?" "On veya on iki." Öğretmen yine güldü. "Yaşını bilmiyor musun? Birinci sınıf için fazla büyüksün." Ben büyüyene dek bizim orada okul açılmadıysa benim suçum mu? Öğrenciler bağırışıyordu. Elbiseleri benim gibi boyunlarını acıtmıyordu. "Memduh öğretmenim! Uzun boylu Abbud'un önümüzde oturmasını istemiyoruz." Memduh öğretmen elimi tutup fısıldadı, "Yanında Umman tatlısı var mı?" Hayır anlamında başımı iki yana salladım. "Yarın helva getir."

Zarife'ye söyleyince bağırmaya başladı. "Helva mı dedin? Ne kalem, ne defter, sadece helva mı?"

Habib Zarife'yi terk etmişti, Sencer evden kaçıp duruyordu. Bütün vaktini mutfak ile bana pay etmişti.

Meyye, hep meşguldü. Önceleri dikiş ve çocuklarla, sonra da okul ve arkadaşlarıyla. Son zamanlarda ise uykuyla. Zarife'den et suyu kokuları burnuma gelir, başımı göğsüne dayar uyurdum. Bir gün Memduh öğretmen şöyle dedi: "Abdullah ismini yazmayı biliyor, üçüncü sınıfa nakil

olacak." Bir baktım, ismini kara tahtaya yazabilen dört çocukla birlikte üçüncü sınıftayım. Ya isminizi yazacaktınız ya da Memduh öğretmene helva getirecektiniz.

Bulutlar açılınca küçük uçağın penceresinde ansızın masmavi bir gökyüzü belirdi. Tacir Süleyman'ın oğlu Abdullah böylece biraz kestirebildi. Uyanmadan az önce şöyle sayıklıyordum: "Beni kuyudan baş aşağı sarkıtma! Lütfen, sarkıtma!"

Güneş doğarken Salime'nin yüreği memnuniyetle doluydu. Büyükanne olmuştu. Şu garip isimli kızıl et parçası kendi güzelliğine sahip değildi ama olsun, sonuçta onun torunuydu. Onu bir şekilde gururlandırmıştı. Su serpip avluyu bir güzel süpürdü. Depoda katlı duran kırmızı İran halısını koridora serince küçük bir toz bulutu yükseldi. Orta odanın nişlerinde dizili çömlek kapları silip parlattı. Meyye ve bebeği için yere yeni bir döşek serdi. Ekmek pişirmek için "beceriksiz" Havle'yi çağırmadı, kızı için bizzat kendisi pişirdi yufka ekmeği. Ekmeğin içine memleketin halis tereyağını ve dağ balını doldurdu. Kızının son lokmasını bitirdiğinden, çemen otuyla kaynamış sütü son damlasına dek içtiğinden emin oldu. Daha sonra kakule katılmış kahve ile içinde hurma bulunan bir meyve tabağı hazırladı. Yaldızlı bir tepsiye iki şişe güzel koku, küçük bir fincan safran ve buhurdanlık yerleştirdi. Kahveyi, tabakları ve koku tepsisini birazdan gelecek komşular için koridora koydu. Özel bitki karışımlarıyla hazırladığı suyla yıkandı. Ömrü boyunca bedenine sabun değmiş biri değildi. Sonra en güzel elbiselerini giyinip kuşandı ve sessizce yatan kızının yanına bağdaş kurup oturdu.

Evin avlusu "Bismillah" ve "Maşallah"larla dolup taştı. "Allah kem gözleri kör etsin", "Kız evlat iyidir, kardeşlerini

büyütür", "Allah peşinden on çocuk daha versin" türünden temenniler ile Hz. Peygamber'e getirilen salavatlar peşpeşe duyuldu. Salime kızını dürttü.

"Meyye, sakın kimse için ayağa kalkma kızım. Yaşlı adamın sevgilisi geldi."

Zarife, yavaş adımlarda koridoru geçerken dilinden besmele düşmüyordu. Ayağıyla İran halısının yumuşaklığını yokladı. Meyve ve hurma dolu tabağın üzerindeki şeffaf kaplamayı sıyırdı, alıcı gözlerle bir kalite tespiti yaptı. Safran fincanındaki küçük gümüş kaşığı şöyle bir sallayıp yoğunluğunu ölçüp biçti. Sonra orta odaya doğru ilerlemeye devam etti.

Salime kibirli bir sesle adeta mırıldandı. "Hoş geldin Zarruf! Biraz erken geldin ama. Şöyle on gün daha bekleseydin keşke. Kusura bakma, ayaklarım rahatsız, senin için kalkamıyorum."

Zarife koca gövdesini Meyye'nin yatağının kıyısına bıraktı. Ağır ağır soluyordu. "Kalkmana gerek yok canım. Hem Zarruf için ne vakit ayağa kalkmışsın ki?" Sol elinin işaret parmağında bulunan kocaman gümüş yüzüğü evirip çevirdikten sonra yatağa biraz abandı. "Nasılsın Meyye? Sağlık ve afiyette olmayı, evlat sahibi olmayı hak ettin kızım. Bağışla beni, daha erken gelemedim. Oğlum Sencer'in de artık bir kızı var çünkü."

"Tebrikler," dedi Salime, "Ne güzel! Fakat bizim haberimiz olmadı."

Zarife yatağa biraz daha abandı ve Meyye'ye doğru eğildi.

"Dün oldu. Bizim yılan gelin Sencer'e bir kız doğurdu. Biz de çok meşguldük vesselam."

Salime de kızına yaklaştı, Zarife'nin tam karşısına geçti. "Sabahtan beri neredeydin peki? Efendinin kızını görmeye gelemedin mi? Mutasavvıfın biri demiş ki, 'Ayaklar sevilen kalbe koşarak gider, istenmeyen yere ise zorla, sürüklenerek.'"

Zarife gerindi, gözlerini kıstı. "Hayır canım. Büyük Efendi sadece Zarife'nin yaptığı ekmeği yer. Mutasavvıf da der ki, 'Seni seveni sen de sev. Seni isteyeni sen de iste. Senden yüz çevirenden sen de uzak dur.' Kahve sunacağımız ziyaretçi kalmadı galiba. Bana bir fincan kahve ver kızım Meyye, sana duacı olayım."

Salime itiraz etti, "Kızım çocuğunu emzirecek." Zarife kıkırdadı, dans eder gibi oynadı omuzları.

"Balık iyi gelir, süt yapar." "Fakat yeni doğum yapmış kadınlar için iyi değildir Zarruf." Zarife yüksek sesle güldü. "Mutasavvıf der ki, 'Hastaya canı ne çekiyorsa onu verin. Şifasını Allah verir.' Sevgili Abdullah kızımıza kırk tavuk hazır etmişken niçin tuzlu balık yemesin? Bizim yılan geline bile oğlum Sencer canlı tavuk aldı. Bal aldı, tereyağı aldı. Onun için pişireyim istedim ama o istemedi. Mutasavvıf der ki, 'Karnı doyan eşek çifteyi sallar.' Oğlumla evlenmeden önce giyecek elbisesi olmadığını unuttu. Ah benim zavallı oğlum! Bir yılana denk geldi, talihine küstü."

Salime oflayıp pufladı. "Kalk Meyye. Otur da kızını emzir."

Meyye yatağın üzerinde doğrulup oturdu. Zarife tekrar bağıra çağıra konuşmaya başladı.

"Bizim yılan gelin, çocuğu köpek gibi yatarak emziriyor. Kıza da Reşa adını koydu. Zavallı oğlum sustu, bir şey diyemedi. Ne desin? Ağzını açsa yılan onu da sokar. Ne olurdu çocuğun ismini Habibe, Meryem, Fatma gibi mübarek isimlerden koysaydı da şeytanın gözü çıkaydı! Ah, dünya! Sen çocuğun adını ne koydun Meyye?"

Meyye başını emzirdiği çocuğundan kaldırmadan cevap verdi.

"Londra."

Zarife şaşkın halde susakaldı. Sonra ağır gövdesini yerden kaldırıp mırıldandı. "En iyisi kalkıp sana öğle yemeği hazırlayayım." Zarife kalkıp mutfağın yolunu tutunca Salime de bir oh çekti. Bu arada duvarların olması gerekenden daha koyu bir maviye boyandığını fark etti. Yine de kızının burada kalmasını tercih ederdi. Çünkü bu oda sıcaktı. Ayrıca duvarlardaki nişler, zarif, yaldızlı tepsilerin üzerine dizilmiş göz alıcı kap kacak ile doluydu. Hint ipeğinden mamul şık yastıklar ve döşekler de yine buradaydı. Salime kendi bedeni hariç her şeyi süslemeye düşkündü.

Müezzinin hanımı içeri girmek için izin isteyince Salime bir koşuda koridoru geçip kapıya vardı. Bu arada Zarife mutfaktan çıkmış, avlunun doğu köşesinde dikiliyor ve şöyle mırıldanıyordu:

"Bak sen! Hani ayakları rahatsızdı, nasıl da kalkıp yürüdü!"

Salime müezzinin hanımını kapıda karşılarken Zarife'nin sesi duyuldu: "Mutasavvıf der ki, 'Sevilen kişi sabah akşam gelse de sıkıntı olmaz. Sevilmeyen kişi orak sallasa da kimse oralı olmaz.'" Eliyle dizini döven Zarife tekrar mutfağa girdi.

Semail kasabasından gelen müezzinin hanımı ile Salime uzun zamandır ahbaplık ediyorlardı. Kadının ismini bilen yok gibiydi, herkes müezzin olan eşine hürmeten "müezzinin hanımı" diye çağırıyordu. Meyye'nin yanıbaşında konudan konuya dalıp sohbet ettiler. Bu arada Meyye sessiz sedasız çocuğunu emzirmeye devam ediyordu.

Derken Esma çıkageldi, yanlarına oturdu. "Anne! Meyye için şu karışımı bir denemelisin. Meşhur doktor Raşid bin Umeyre'nin tarifi. Karışım şunlardan..."

Salime gülerek kızının sözünü kesti. "Kızım için ne pişireceğimi senin tıp kitaplarından ya da havalı doktorlardan öğrenmeye ihtiyacım yok benim. Beş sağlıklı çocuk büyüttüm ben böyle, kimse bana bir şey öğretmedi üstelik. Şu kitapları okumayı bırak sen de, gözlerin pörtledi. Haydi kahve içelim."

"Dinle bak Meyye!" dedi Esma, "Modern tıp hurmanın yeni annelere faydasını ispatladı. Zaten Kur'an'da da doğum yapan Meryem Validemiz'in hurma ağacını silkeleyip taze hurmalar topladığı yazılı."

Esma hurma kelimesini müezzinin hanımının dikkatini çekecek şekilde vurgulayınca annesi müdahil oldu. "Meyye'yi rahat bırak! Yemeğini tek başına bildiği gibi yesin.

Esma bu müdahaleye alındı. "Niçin ama?" Müezzinin hanımı lafa girdi. "Çünkü o yeni doğum yaptı. Henüz temiz sayılmaz. İnsanlarla birlikte yemesi doğru değil."

Esma bu sözden rahatsız oldu. Çünkü Hz. Peygamber'in bu konudaki hükmünü biliyordu. Buna göre kadın, hangi durumda olursa olsun insanlarla aynı sofrada bulunabilirdi.

Fakat karşısında müezzinin hanımı duruyorken ona laf düşer miydi?

Zarife kahve tepsisiyle içeri girdi. Hanımefendiler ile aynı sofrada bulunabilen tek köle kadın oydu. Bu konuda hiç taviz vermemiş, kimse de bu konuda onunla münakaşaya girişmemişti. Ağzına büyük bir lokma tatlıyı götürüp parmaklarını bir güzel yalayınca müezzinin hanımı müdahale etti.

"Biraz yavaş Zarife... Şeker hastası olduğunu unutma. Maşallah yani, hiç de zayıf değilsin..."

Zarife bir kahkaha attı. "Şeker mi? Şeker beni niye korkutsun ki? Ölüm bir kez gelecek canım. Kendimize acı çektirmenin lüzumu yok. Bedenim maşallah sağlıklı. Kıskananların gözü kör olsun. Doktorların sözüne hiç kulak asmıyorum. Mutasavvıf der ki, 'Büyükler ölecek diye beklersin, önden küçükler gider.'" Daha sonra kendine bir kahve alıp ağır ağır içmeye koyuldu. Fincan kalın parmakları arasında adeta kaybolmuştu.

Müezzinin hanımı gülümsedi. "Büyükler kalır, küçükler önden gider de ne demek? Hangi büyüklermiş bunlar? İnsanoğlunun boyundan uzun emeli var. Yaşın hiç yoksa elli var senin."

Zarife altta kalır mı? "Elli yaşın nesi var canım? Elli, gençliğin zirvesi demek. Evet, büyükkanne oldum ama bazıları gibi henüz kırk yaşma bile varmadan değil."

Gönderme doğrudan Salime'ye yapılsa da oralı değildi. O sırada portakal dilimlerini yemekle meşguldü. Kırk yaşının henüz başlarında büyükanne olmayı dert edinmiş bir hali yoktu. Umursamazlığını saklamaya tenezzül etmedi. Zaten

cevap ondan değil müezzinin hanımından geldi. "Doğru diyorsun Zarife, hiç de yaşlı değilsin. Fakat acele edip de küçük yaştaki oğlunu evlendirmeyecektin."

Zarife oturduğu yerden şöyle bir doğruldu. Tatlıdan bir parça alıp tek lokmada yuttu. Gözlerini müezzinin hanımının gözlerine dikti. "Ben gelinime iyi davrandım. Onun bir yılan olduğunu da bilmiyordum. Babası ölmüştü, ardından rahmet dileyelim, başka şey yakışık almaz... Annesi de zavallı kadının teki, sonradan delirdi. Kızcağız akrabamızdır, ortada bırakmak yakışık almaz dedim. Ne yapsaydım, sahipsiz bir kızcağızı oğlumla evlendirmeyip gözü dönmüş erkeklerin bilmem nesinin insafına mı terk etseydim?"

Salime bu söze kızdı, Zarife'ye dik dik baktı. Müezzinin hanımı da başını iki yana sallayıp mırıldandı. "Şu sözden Allah'a sığınırım."

Bu arada sesler duyuldu, kapıda yeni misafirler belirmeye başlamıştı. Salime kızı Esma'ya işaret etti. Esma üşene üşene kalktı yerinden. Bir genç kız olarak evli kadınların konuşmalarına iştirak etmenin doğru bir şey olmadığı fikrine bir türlü ikna olmamıştı. Bu gelenek onu yaşanmış tecrübelerden uzakta tutuyor, geriye sadece kitaplar kalıyordu. Ah kitaplar! Esma kitaplardan duyduğu hazzı hatırladı ve hemen kendini kitapların büyülü dünyasına bıraktı.

Seyahatlerimde cam kenarına oturup şehirleri izlemeyi tercih ediyorum. Gittikçe küçülen ve sonra gözden kaybolan şehirleri. Londra bana takılırdı: "Çok seyahat ediyorsun baba!" Ona aslında evden uzak kaldığımızda, tıpkı severken olduğu gibi bunun da bir tür kendimizi tanıma şekli olduğunu söylemedim. Londra gurbet hakkında fazla şey bilmiyor. Fakat sevmenin ne demek olduğunu iyi biliyor. Meyye'nin anne zulmü altındaki sessizliği beni cezbetmiş ve içimi acıtmıştı. Bu zulme bizzat kendi ellerimle son verip onunla evlendim.

Annesine bir gün demişti ki, "Sen aşkı nereden bileceksin? Gözünü hayata açtığın günden beri babamdan başka kimseyi görmedin. Onunla evlendiğinde yaşın kaçtı?"

Bunları söylerken benim orada bulunmadığımı sanıyordu, oysa ben oradaydım ve hepsini duydum. Sonra güldü. Korkutan, sert bir gülüştü bu. Tek kelime etmedi. Beni sevdiğini duymadım ondan. Bunu asla söylemedi.

Babam can çekişirken ben de nefessiz kalıyor, boğuluyordum. Vücuduna bağlı oksijen tüpleriyle adım adım ölürken ben de onunla birlikte hayattan kopuyordum. Anlaşılmaz şeyler mırıldanıyordu. Sabah oluncaya dek yatağının yanıbaşında ağlayıp durdum. Muhammed bir yaşındaydı ve babam can çekişirken ben onu düşünü-

yordum. Babamın olduğunu duyunca Londra çığlık attı. Meyye de bunun ölüye eziyet verdiğini söyleyip homurdandı. Yıllar önce bana da aynen şöyle demişti: "Babana saygıda çok ileri gitmiyor musun?" Böyle bir şey söylediği için azarlamıştım onu.

Cümleler uğulduyor kafamda.

Mısırlı Memduh öğretmen: "Milliyetçilik için, Araplığa hizmet için buraya geldim."

Londra: "Doktor hanım ve Tacir Süleyman'ın kızı olarak bir BMW istiyorum." Niçin benim kızım olduğu söylemeyip doğrudan dedesini anmıştı?

Salim: "Yeni PlayStation istiyorum."

Zarife: "Nahoş işlere meydan vermeden şu çocuğu evlendirelim."

Teyzem: "Maskat'a git ve hiçbir şeyi tasa etme! Büyük evde her şeyle bizzat ilgileneceğim."

Ortağım Ebu Salih: "Bu anlaşma sağlam."

Bill öğretmen: "Niçin küçükken İngilizce ile ilgilenmedin? Şimdi önemini anlamışsındır. Dünyadaki en önemli dil bu."

Dünyadaki en önemli dil mi? Dünya... Dünya büyük gerçekten. Kimi zaman da çok küçük. Ortağım Ebu Salih: "Ticarette eski usulden kurtulacağız. En önemli şey reklam. Akılları ve cepleri harekete geçiren şey reklam çünkü."

Cepler... Cepler...

Bir gün babamdan bir riyal istemiştim de gülmüştü. Benim gibi biri o parayı hak etmiyormuş. Onun zamanında dünya gözüyle kuruşu görmek bile bir meseleymiş.

Meyye'nin adını hurma ağacının gövdesine yazdım. Çiftliğin demir kapısına kızgın demirle kazıdım. Meyye... Meyye... Meyye... Dünyanın en güzel ismi. Küçük dünya... Büyük dünya... "Hayır, teşekkür ederim. Meyve suyu istemiyorum. Çay istiyorum. Evet, çay. *More tea, please.*" Kafam niçin uğulduyor böyle? Borsa çöktüğünde Meyye de çökmüştü. "Üç katlı bir evimiz olmayacak mı?"

Ne yapayım? Çöktü işte. Borsa da çöktü, Meyye de... Habib alıp başını gitti. Zarife aklını yitirdiğini, saçma sapan konuştuğunu söyledi. Habib evden kaçtı. Tıpkı babam gibi delirdi. Babam ihtiyarlığının daha ilk yıllarında bunamıştı. Tehdit ediyor, söz veriyor ama hiçbirini hatırlamıyordu. Zarife tekrar bana vakit ayırmaya başladı. Babam onu Habib ile evlendirmeye karar verdiği gün ağzıma kocaman bir biberi tıkmakla meşguldü. Kulağımı çekip beni tehdit etmişti. "Eğer birine söylersen baban seni hurma ağacına bağlayıp baş aşağı sallandırır."

Oysa etrafımda kimseler yoktu. Biber beni cayır cayır yakmıştı da durmadan su içmiştim. Akşam olduğunda içine sığındığım, saklandığım kucak yok olmuştu.

Ortağım Ebu Salih: "Bina satın al. Gayrimenkul bu ülkede en garanti şey." Bu ülke... Bu ülke... Bu ülkede her şey korkunç bir hızla değişiyor.

Londra: "Huveyr semtini sevmiyorum baba! Yürüyüş yapmak için uygun bir yolu yok."

Ona abartmamasını söylediğimde bütün sokakların insanlar için değil, arabalar için tasarlanmış olduğundan yakındı. Daha sonra bu yakınmayı unuttu ve kız arkadaşlarıyla bir alışveriş merkezinden diğerine arabasıyla dönüp durmaya başladı.

Salim: "Başkenti seviyorum. Evet, bir Dubai değil belki ama her istediğimi bulabiliyorum." Tam olarak ne istediğini sormadım.

Muhammed hayatı boyunca çok konuşmadı. İkisiyle de Londra ile mutlu olduğum kadar mutlu olamadım. Londra doğduğunda sevinçten içim içime sığmamıştı. Çok güzeldi, Meyye'ye benziyordu. Zarife yemin etmişti, misafirlere kahve ikramı için Salime'nin evine adım atmayacaktı. Müdahale ettim. "İyi ama bebek kimin? Benim ve eşim Meyye'nin. Salime'yle işin ne?" Salime'nin tavırlarına tahammül edemiyordu. Evine girmeyecekti. Meyye de Muhammed'i doğurduğunda annesinin evine gitmeyeceğini, bir hizmetçiyle kendi evinde kalmak istediğini söyledi.

Mezuniyet töreninde lise diplomamı verdiler. Akşam olunca soluk soluğa babama yetiştirdim. Bana ilk sözü şu oldu: "İnsanların önünde de tıpkı bir köpek gibi böyle nefes nefese mi kalıyorsun? Bu kâğıt parçasının sana bir yararı olmayacak." Eli böğründe, uzun uzun gülmüştü.

Evet, gülmüştü!

Annemin nasıl öldüğünü soracak kimse bulamadım. Büyüdüğüm vakit halama sorduğumda fesleğen çalısı yüzünden öldüğünü söyledi. Toplantı masalarına çiçekler konur ama fesleğen konmaz. Bir birkinin nasıl böyle bir şeye sebep olduğunu sorduğumdaysa eliyle beni susturdu.

Zarife halamı pek sevmezdi. Babam öldüğünde Maskat'a taşındım ve orada oğlu Sencer'e rastladım. Annemin nasıl öldüğünü Zarife'ye de sordum, bana bilmediğini söyledi. "Sen her şeyi bilirsin Zarife..." dediğimde gülüp beni kendine doğru çekti. Burnumu et suyuyla karışık bir ter kokusu doldurdu. "Benim adım Zarruf! Her şeyi bilmem. Yemek pişirmeyi, yemek yemeyi ve dans etmeyi bilirim."

Babamın tüfeğini yürütüp Zarife'nin oğlu Sencer ve arkadaşımız Merhun ile birlikte saksağan avına gittim. Sencer beni kışkırtmıştı. "Tüfeği getiremezsen erkek değilsin." Merhun da tam bir baş belasıydı. "Tüfeği getirmezsen saksağan yerine seni kızartırız." Çölde bu ikisi tuttu beni, zorla şunu söyletmeye çalıştılar: "Ben köle Abdullah. Sencer ve Merhun'un kölesiyim."

Fakat ben direndim, başaramadılar. Olan biteni Zarife'ye anlatacağımı söyleyince korkup serbest bıraktılar. Saksağanı da oturup bensiz yediler. Büyüyünce tek başıma oturup yüz saksağan yiyeceğime yemin ettim; ama bu arada saksağan avını yasaklayan bir kanun çıktı.

Meyye fesleğen dikmedi. Umman gülü, Arap yasemini, zambak, ayva ve limon ağaçlarıyla ilgilenmeyi tercih etti. Evin avlusu bağ bahçe yapmak için yeterince büyüktü. Dikiş dikmeyi bıraktı, bahçeyle meşgul oldu. Bir kere sordum ona, "Niçin artık dikiş dikmiyorsun Meyye?" "Adım başı terzi varken niye uğraşayım? Açıkçası bıktım." Okuldan da böyle bıktı. İngilizcesini ilerletme umudunu yitirince akşam okulunu bıraktı. Muhammed'i özel ihtiyacına binaen Umut Okulu'na göndermeyi teklif edince ağladı. "Oğlum diğer çocuklar gibi normal bir okula gidecek! Tıpkı kardeşleri ve teyzelerinin çocukları gibi." Meyye

fesleğen dikmedi. Sakin, pırıl pırıl bir gecede ona fesleğen dikmekten bahsedince bunun iyi bir fikir olmadığını, çünkü kokusunun yılanları çektiğini söyledi. Saksağan avına gittiğimiz gece kötü durumdaki yaralarımı tuz ve zerdeçal ile sarıyorken Zarife'ye tekrar sordum. "Annem nasıl öldü Zarife?"

Gece boyunca susup tek kelime etmeyen Zarife sonunda şöyle dedi: "Oğlum Abdullah! Mutasavvıf der ki, 'Bilmek başa beladır.' Ben hiçbir şey bilmediğim için rahatım."

Kız kardeşi Havle araba alınca Meyye de arabaya merak sardı. Ehliyet sınavını veremeyince polislerin taraflı tutumundan yakındı. Neymiş? Havle şık ve güzel bir kadın olduğu için polisler ona torpil geçmiş. Ona şoför tuttum, bir ay sonra adamı kovdu. Meseleyi oturup konuşmak istedim, lafı ağzıma tıktı. Havle boşanıp Maskat'ın en iyi semtinde güzellik salonu açınca Meyye tekrar ehliyet için başvurdu. Bana gelince, amcamın oğlunu dinlemedim ve gayrimenkul satın almak yerine parayı hisse senedine yatırdım. Borsa çöktü. Ortada bir dümen dönüyordu, ama medya bu işe sessiz kaldı.

Londra'nın ilkokul öğretmenliği yapan arkadaşı Hanan sınıra yakın Selale şehrinde çalışıyordu. Londra aradığında gecenin bir yarısıydı. Bir grup genç, öğretmen kızların lojmanına saldırmış, bazılarına tecavüz etmişti. Hanan da aralarındaydı. Bu da haber olamadı. Medya sustu, ahali de sustu. Bu son derece maliyetli sessizliği kim, hangi fiyata satın aldı? Londra çılgına döndü. Ağır bir travma yaşayan kız arkadaşının yanına koştu. Hastanede onu yalnız bırakmadı.

Ben de babamı hastanede yalnız bırakmadım. Kuruyan dudaklarını suyla ıslattım. Ruhunu teslim ettiğinde gözlerini kapadım. Ve ağladım. Oysa cenaze günü insanların içinde tek damla gözyaşı dökmedim. Tam üç gün, sabah erkenden akşama değin bembeyaz ütülü elbisemi giydim, hançerimi ve Umman sarığımı kuşandım. Taziye verenlerle el sıkışıp durmadan tekrarladım: "Baki olan Allah'tır." Taziyeye gelenler, etli pilavı yedikten sonra dağıldılar. Akşamları babamın odasına kadar gelip öylece kalıyordum. Bilmediğim bir şey içimi yakıyordu. Hastane odasında komada öylece yatıyorken başımdaki sarığı geriye itip derin yaramı açık gözlerine yaklaştırdım. Bıçakların ve hurma lifinden örülmüş halatların bıraktığı yara izleriyle dolu omuzumu açıp fısıldadım.

"Saksağan gününü hatırladın mı?" Beni hurma lifinden örülmüş halatlarla bağlayıp kuyudan baş aşağı sarkıtan eller hareketsizdi. Kulağına yaklaştım. "Sencer dediğin gibi benden küçüktü. Ama tüfeği çalmak onun fikriydi. Beni tehdit ettiler. Tüfeği tekrar yerine koyacaktım."

Yine hareket etmeyince sesimi yükselttim. "Sencer kaçtı. Merhun'a tek fiske vurmadın. Beni karanlık kuyuya sarkıttığında korkudan ölecektim. Halatla bağladın beni. Ne zaman çözeceğini bilmeden öylece kaldım."

Bana bunları yapan eller hareketsizdi. Serumlar ve ilaçlara bağlı halde sakince yatıyordu. Ellerini tuttum, yara izlerimin üzerinde gezdirdim ve sonra da bastırdım. Umutsuz gözyaşlarına boğulup öylece kaldım.

Esma

Esma kızların avluya bakan odasına girdi. Sıkıcı oda evden uzakta, avlunun bir parçası gibiydi. Meyye ve kız kardeşleri büyüyünce, akraba ziyaretine gelen erkekler onlarla koridorda karşılaşmasınlar diye annesi eşine telkinde bulunmuş, o da avlunun bir kenarına bu odayı inşa etmişti. Havle her zaman olduğu gibi aynasının önünde bağdaş kurmuş oturuyordu. Elinde tuhaf bir şey tutuyordu. Esma da hemen yanına çökmüştü. "Bu ne Havle?" "Ruj."

Esma ruju eline aldı. Evirdi, çevirdi. Parlak kırmızı renkte, büyük bir kapağı vardı, altın bir kuş şeklinde. "Nereden buldun bunu?"

Havle, ruju Esma'nın elinden çekip aldı. "Doğum yapmadan önce Meyye'ye benim için Maskat'tan satın almasını söylemiştim." Esma gözlerini ruja dikmişti. "Fakat annem..." diyecek oldu.

Havle'nin sesi tavizsiz çıktı. "Annem asla bilmeyecek. Aksi takdirde..." Esma mesajın alındığını başıyla onayladı. Daha sonra rutubetten dolayı depodan getirilen kitapların bulunduğu rafa yöneldi. Biraz karıştırdıktan sonra mavi bir kitabı eline aldı. Kitabın adını yüksek sesle okudu. "İmam Rebi bin Habib'in Müsnedi." Yıpranmış kapak sayfasını geçip eğri büğrü el yazısıyla yazılmış notu okumaya başladı.

Rabbinin rahmetine muhtaç Mesud bin Hamed bin Muhammed'den...
Dostu ve kardeşi Ali bin Salim bin Muhammed'e hediye.

Fani elimle bu sayfaya yazıyorum.

Esma eğri büğrü el yazısından hiç hoşlanmazdı. Birkaç yıl önce Avafi'deki okulun açıldığı günü hatırlatırdı ona. On yaşından büyük kızlar, eğitim seferberliği sınıfı açılana dek okula kabul edilmediler. Esma daha sonra adını düzgün bir şekilde yazanların kaç yaşında olurlarsa olsunlar üçüncü sınıftan başlayabildiğini öğrendi. Fakat bu nasıl olacaktı? İlk gün okula gitmedi. Eğitim seferberliği okuluna kaydı yapıldı. Sayı azlığı yüzünden sınıflar kapatılınca bu kez de ortaokula gidemedi. Öğretmen kara tahtaya eğri büğrü, "Sayı azlığından sınıflar kapatılacak" yazmıştı. O gün okulu bıraktı ve eğri büğrü yazıdan nefret etti.

Havle'nin sesi duyuldu. "Güzel gözlerini koruyacağın yerde okuya okuya kör edeceksin." Esma kızdı. "Sus cahil! İki yıl önce okuldan çıkalıberi eline Kur'an dahil tek kitap almışlığın yok. Annem zorlamasa Ramazanlarda bile Kur'an'ın yüzünü açmayacaksın."

Havle alaycı bir tavırla omuzl silkti, tekrar aynasına döndü. Sayfaları karıştıran Esma aniden gülümsedi ve yüksek sesle okumaya başladı.

"Ebu Hüreyre'den nakil. Allah Resulü mescitte iken, "Aişe bana elbise ver," buyurdu. O da, 'Ben hayızlıyım,' deyince 'Elin de hayızlı değil ya,' buyurdu."

"Evet, biliyordum, bir şey vardı işte. Biliyordum... Fakat müezzinin hanımının hürmetine sesimi çıkarmadım."

Ezberleyene dek hadisi tekrarladı. Annesine ve Meyye'ye konuyu açma kararı aldı. Ablası Meyye'nin müezzinin hanımı ile sofraya oturduğunu hayal etti ve bundan büyük keyif duydu. Kitabı, aldığı diğer kitaplarla birlikte yerine koydu. Kâğıt kapaklı *Fakihetu İbn-is Sebil*, kırmızı kadife kapaklı ve Kahire'deki Mahmudiye Matbaası'nda basılmış *Kitab-ul Mustatraf*, üzerine el yazısıyla açıklamalar yazılmış meşin kaplı *Antere Divanı*, yıpranmış sarı yapraklı Hindistan'ın Kalküta şehrinde basılmış *Peygamber Kıssaları*, *İkd-ul Ferid*'in ikinci cildi ile hamişinde yer alan *Zehr-ul Adab*.

Babası bazen bu cildi okumasını ister, Esma ince hatlı yazıyı okumakta zorlanırdı. Kimi zaman da bazı ibareleri babasının önünde okumaktan utandığı için sansür uygulardı. Kitap rafında genç kızların okumaktan haz aldığı, bazı yaprakları kopuk, küçük, hacimli kitaplar da mevcuttu. Yıllar sonra Esma'nın aklında bu kitaplardan iki şey kalacaktı: Yırtık sayfaların manzarası ve "Cariye'nin Sevgisi" hikâyesinde sevgilinin boynunun gümüş bir ibriğe benzetilmesi.

Mavi kitabın adı ise *Kelile ve Dimne* idi. Hint filozofu Beydeba'nın eseriydi. Abdullah bin Mukaffa tarafından Arapçaya çevrilmişti. Bir karış uzunluğunda, okul defterlerini andıran bir kitaptı. 1927 yılında Beyrut'ta bulunan Sabır Yayınları tarafından basılmıştı. Esma Havle'ye şu pasajı okumayı severdi. Zira bu metinde peşpeşe uzatılan "ha"lar metne müzikal bir hava katardı: "Karga dedi ki: Fillerin yaşadığı bir arazinin yıllar içinde kuraklaştığı söylendi. Yağmurlar kesildi, sular azaldı, gözelerin suyu

çekildi. Otlar helak oldu, ağaçlar kurudu ve filler çok susadı."[6]

Kültür Mirası Bakanlığı'nın da bazı kitapları mevcuttu. Esma temizlik bahislerinden okumaya başlar, sonra yorulur ve bırakırdı. Çünkü burada anılan şeyleri bir türlü almıyordu kafası. Mesela üzerine idrar sıçramasından kaçınmak için kişinin yumuşak zeminli bir mekânı seçmesi gerektiği yazıyordu ancak bütün tuvaletlerin zeminleri sert maddelerle kaplıydı. Çakıl taşlarıyla temizlenme bahsi de başka bir sıkıntıydı. Kitapların yazıldığı günlerdeki şartlar ve imkânlar bugün değiştiği halde bu tür detayların halen olduğu gibi kalmasıydı mesele. Meyye'nin evlenmeden önce Maskat'ta bulunan Aile Yayınevi'nden satın aldığı İngilizce kitapçıklara takıldı gözü. Kimse bunları okuyacak durumda değildi ama Meyye sayfalarını karıştırmaya yine de devam etmişti.

Kitap rafını terk etmeden önce her zamanki gibi adını bilmediği bir kitaptan geriye kalan sayfaları karıştırdı, onları depoda telef olacak kitapların arasında bırakmaya kıyamamıştı. Pek anlamadığı, fakat ezberlediği bir kısmı okumaya başladı.

"Bazı filozoflara göre Allahu Teala bütün ruhları bir küre gibi yuvarlak yaratmıştır. Sonra onları bölüp her bir yarısını bir bedene vermiştir. Bir ruhun iki yarısını taşıyan bedenler birbiriyle karşılaşırsa aralarında o eski bağlantı tekrar canlanır ve aşk doğar. Bu bağın etkisi, insandan insana tabiatlarının inceliğine göre değişir."

---

6 Arapçası: ...kalle mauha ve garet uyunuha ve evda nebetuha ve yebise şeceruha... (ç.n.)

Dolunay

O gece Salime'nin eşi Azzan şen şakrak, çöldeki bedevilerin sohbetinden eve dönüyordu. Ayaklarının altındaki kumlar yumuşacıktı, o da çölün dingin serinliğinin tadını çıkarmak için sandaletlerini çıkarmıştı. Dolunay refakat etmiş, kum tepeciklerinden tanıdık gölgeler sunmuştu ona. Avafi'nin ışıkları bilmediği bir âlem gibi görünüyordu uzaktan. Bedevi dostlarıyla gece yarısına değin ney ve rebap eşliğinde muhabbet etmiş, şarkılar söylemiş, gülüp eğlenmişlerdi.

Azzan dostlarının dört çeker aracına binmeyip Avafi'ye yayan dönmeye karar verdi. Büyük kum yığınının etrafına serpiştirilmiş bedevi evleri Avafi'den pek uzak sayılmazdı, fakat birbiriyle teması olmayan iki ayrı bölgeydi. Avafi ziraatla geçinirdi, Bedeviler ise kıl çadırlarını beton evlerle çoktan değişip yerleşik hayata geçtikleri halde ziraat işini küçümser, deve ve koyun otlatmaya devam ederlerdi. Geleneksel giysilerini ve özgürlüğe tutkun karakterlerini yerleşik hayattan ayrı olmanın nişanesi olarak korudular.

Azzan, bedevilerle oturup kalkmaktan hiç sıkılmazdı. Onların arasına karıştığında sohbetleri ve eğlenceleri kalbinin üzerine çöken gam yükünü uzaklaştırır, bir tür rahatlama yaşardı. Kaybettiği iki oğlunun boğazına yumruk gibi oturan hatırası şarkı söylerken uçup giderdi. Dünyanın

olanca ağırlığı yok olur, şu yalan dünyadan silinmeyi, yitip kaybolmayı dilerdi. Dostlarıyla birlikteyken biraz neşelenir, içindeki suçluluk duygusundan azat olurdu.

Azzan kimi şarkının nakaratına eşlik ediyor, ayağıyla tempo tutuyordu. Yeni doğmuş torununun yüzü gözlerinin önüne geldi. Kırklı yaşların ortasında dede olmuştu. İçinden eve dönmek, orta odanın kapısını açıp uyuyan torununu görmek arzusu geçti, tam da o anda. Kendi kendine gülüyor ve bir şarkı mırıldanıyorken ansızın kum tepecikleri arasında bir gölge belirdi. Besmele çeken Azzan iki adım geri gitti. Fakat gölge kendinden emin bir şekilde ilerlemeye devam edince Azzan bağırdı.

"Kim var orada?"

"Ben."

Hemen sonra uzun boylu bir kadın önünde durup peçesini açtı. Sakinleşen Azzan sordu. "Kimsin sen, ne istiyorsun?"

Kadın doğrudan gözlerinin içine baktı. Güzelliği ve gözlerinin parıltısı Azzan'ı sarstı. Keskin kokusu ve yakınlığı da. Konuşmaya başlayınca adeta eriyip yok oldu. "Ben Neciye. Dolunay derler bana. Ve seni istiyorum."

Bu sözler kafasında yıllarca yankılanacaktı: "Ben Neciye. Bana Dolunay derler. Ve seni istiyorum." Azzan hayatı boyunca pek kadın tanımamıştı. Bu derece cüretkâr bir kadınlaysa hiç karşılaşmamıştı. Lakabı Dolunay'dı ama daha fazlasını hak ediyordu. Hayatında gördüğü en güzel şeydi çünkü, her şeyden güzeldi. Gökyüzündeki ayın ışıkları altında Allah'ın mümin kullarını müjdelediği bir huri kızı gibi parıldıyordu. Kadın ona doğru eğilince sandaletlerini kaptığı gibi kaçmaya başladı. Hızlanabildiği

kadar hızlanmış, Avafi'ye doğru koşuyordu. Kafası allak bullaktı, hiçbir şey düşünemiyordu.

Azzan kaçıp gidince Neciye, evine değil arkadaşına çevirdi yolunu. Ahşap kapıya ulaşınca seslendi. "Huzeyne! Huzeyne!"

Yüzündeki peçesini düzelten Huzeyne kapıya çıktı. "Hayırdır Dolunay?"

"Gel," dedi Neciye, "bu gece bende kal." Huzeyne, Dolunay ile onun evine kadar yürüdü. "Erkek kardeşim kum tepesinin doğusunda takılıyor. Biz de bu gece birlikte takılalım."

Karşılıklı oturunca Huzeyne merakla sordu. "Ne oldu?"

"Kaçtı," dedi Dolunay sessizce.

Huzeyne yere kapaklanana dek güldü. "Bu da adam mı şimdi? Kaçtı ha! Deme yahu! Senden mi kaçtı yani?"

Dolunay gülmüyordu. Huzeyne'nin gülmesi geçene dek durdu.

"Onu istiyorum. Sonunda benim olacak."

Gülmekten gözlerinden yaş gelen Huzeyne, elbisesinin ucuyla gözlerini sildi. Yanında duran odunlardan birini yanan ocağa attı. "Dolunay, bu adamdan bir hayır gelmez. Belli değil mi?"

Dolunay sırtüstü uzandı. "Fakat ben onu istiyorum. Bana gelecek. Dolunay bir şeyi isterse alır."

Huzeyne başını salladı. "Bacım, bu adam Şeyh Mesud'un kızıyla evli. Koca kabilenin şeyhi bu adam. Onun kızını bırakıp seninle evleneceğini mi sanıyorsun?"

Dolunay uzun bir kahkaha attı. Kahkaha atarken inci gibi dişlerine gözü takılan Huzeyne içinden, "Dolunay lakabını nasıl da hak ediyor. İnsanlar asıl adı Neciye'yi unuttu neredeyse..." diye geçirdi. Dolunay ellerini başının altına yastık yaptı. "Onunla evleneceğimi sana kim söyledi? Dolunay kimsenin emri altına girmez. Ben bir erkeğe hizmet edip ona baş eğmek için yaratılmadım. Benim olanı benden çalacak, erkek kardeşimle ve kız arkadaşlarımla görüşmemi engelleyecek. Gün gelecek, dışarı çıkamazsın diyecek. Gün gelecek, şunu giyme diyecek. Bir gün gel, ertesi gün defol git diyecek. Yo, hayır, hayır... Huzeyne! Azzan benim olacak, kendisinden soyutlanıp sadece benim. Dilediğim zaman bana gelecek, dilediğim zaman da çekip gidecek. Onu Remse'de diğer erkeklerin yanında gördüğüm günden beri adım gibi biliyorum, bu adam Dolunay'a ait olacak. Kaçtı mı? Kaçtı ha! Şaşırdı, beni cin sandı da kaçtı. Beni reddetmesi mümkün mü? Dolunay'ı mı reddedecek yani? Beni reddedecek adam henüz doğmadı Huzeyne! Azzan dizlerinin üzerinde sürüne sürüne gelecek."

Yanan ateşi gözetleyen iki arkadaş uzunca bir müddet sustu. Nihayet ateş yavaş yavaş sönmeye durdu, onlar da uyudular.

Ev salona açılan iki odaya sahipti. Salonsa tavana dek ulaşmayan alçak duvarlı bir avluya açılıyordu. Neciye büyürken burası geniş bir çadırdan ibaretti. Babası eline geçeni çarçur eden bir tipti. Annesini hiç görmemiş, hatta merak bile etmemişti. Şu dünyada tek şeyi sevmişti: O da küçük kardeşiydi. Kardeşini diğer çocuklardan korumak uğruna küçük bedeni yara bere içinde kalmıştı. Okuldan koşup gelir, kardeşini döven olup olmadığını soruşturur-

du. Sonra da sarı okul önlüğünü geniş pantolonunun içine sokuşturup gündelik kavgasına koyulurdu. Çocuklar kardeşini dövmeyi bırakıp, "Aptal, aptal!" diyerek ona seslendikleri zaman ortaokul çağına gelmişti.

Ortaokula başladığında anlamıştı ki sabahın köründen öğle sonrasına değin nemli bir sınıfta, elli öğrenciyle beraber oturup anlamadığı gramer kurallarını, kelimeleri ve matematik işlemlerini çözmek ona göre değildi. Okulun hafta geçmeden simsiyah kesilen beyaz plastik ayakkabılarını ve herhangi bir süsten mahrum, gri renkli üniformasını da hiç sevemedi. Kalabalık ve sıcak yüzünden çocuklar sürekli terlerdi. Mısırlı ve Sudanlı öğretmenlerin tuhaf lehçelerinden gına gelmişti. Ayrıca gün boyu bir sırada oturmak da neyin nesiydi! Okulu terk etti. Böylelikle on bedevi kızla adeta koyun koyuna, bir kamyonetin üzerine tünemiş halde, rüzgârın savurduğu kum taneciklerini yüzüne tokat gibi yiye yiye gidilen bir saati aşkın okul yolculuğundan kurtulmuş oldu.

Babası günlerini âlemlerde yiyip içerek ve kumar oynayarak geçiriyordu. Okulu bırakan Neciye babasının parasına sahip çıktı, koyunlarını ve develerini güttü. Kısa sürede ellerindeki varlık ikiye katlandı. Becerikliydi, babasıyla kardeşine etin ve yağın hasını, hurmanın iyisini, balın en kalitelisini yedirdi. Elindeki develerle yarışlara bile katıldı. Hatta bir keresinde Abu Dabi'den gelen bir şeyhe develerinden birini yirmi bin riyale sattı. Ceylan Yavrusu isimli devesine pasaport çıkarıldı ve Abu Dabi'nin yolunu tuttu. Yirmi bin riyali alır almaz çadır gitti yerine işte bu betonarme ev geldi. Tarihî Matrah Çarsısı'ndan eve halılar ve işlemeli sandıklar satın aldı. İki katlı ev yapıp içinde beş

banyo bulunduğu halde yine hacetlerini evin dışındaki çöl çalılarının dibinde gideren komşularıyla fena dalga geçti.

Neciye'nin kardeşi Down sendromuyla doğmuştu. Yine de onu başıboş bırakmadı. Koyun ve deve otlatmayı öğretti. Babası öldükten sonra Neciye tam anlamıyla rahata erdi. Artık evin reisi oydu. Ev onun, para onun, sonsuz özgürlük yine onundu. Kadınlık çağına geldiğinde güzelliği dilden dile konuşulur oldu, insanlar onu Dolunay ismiyle çağırmaya başladılar. İstemeye gelenleri çok oldu, ama Neciye onlarla alay etti; varlığını tamamen kardeşine ve servetine adadı. Kendi kendine doğru adamı bir gün bulacağını, onu elde edeceğini söyleyip durdu. Kız arkadaşlarını özenle seçti. Bedevi sanatına özgü el işleri yapıp sattı, iyi gelir elde etti. Evi zamanla misafirlerin ve ihtiyaç sahiplerinin mekânına dönüştü. Erkekler ve kadınlar ona saygıda kusur etmedi.

Kardeşi aniden çocuk felci geçirince aylar boyunca uzaktaki devlet hastanelerinde şifa aradı. Koyun ve deve sürülerini kız arkadaşlarına emanet etti. Kardeşi hastanelerin erkekler bölümünde yattığı için defalarca kapıdan kovuldu, battaniyesine sarılıp koridorlarda sabahladı. Doktorlar kimi zaman açık bir üslupta, kimi zaman üstü kapalı bir şekilde zaten Down sendromlu olan kardeşinin şimdi de ayaklarının tutmadığını, çok umutlanmaması gerektiğini söylüyorlardı. "Kardeşin ölür de kurtulursun" yaklaşımları yüzünden insanlardan uzaklaştı. Hastanelerden umudunu kesince kardeşini alıp evine getirdi, dış dünyaya kapıları kapattı. Kardeşinin tedavisi için çok şey denedi. Bizzat kendisi otlardan çeşitli karışımlar yaptı. Sıcak zeytinyağı ve öğütülmüş karanfille kardeşinin tutmayan bacaklarını

ovdu. Kendine yaslayarak ayağa kaldırdı, ağırlığını güçlü sırtına verip evin salonunda ileri-geri turlar attırdı. Ebu Cehil karpuzunu sedo bitkisiyle harmanlayıp kardeşine her sabah bu acı karışımı içirdi. Ağzından dökülen salyaları koluyla sildi. Kısık gözlerinde acziyetin belirmesine izin vermedi. Bütün bu çabalarını hafife alanların sözlerine kulaklarını tıkadı, hayatını kardeşine adadı. Said'in kızı Neciye, evinin kapısını açıp fakirler için iki deve kurban ettiğinde kardeşi artık yürüyebiliyordu.

Ey özenle süslenmiş, güzel hostes! Hayatını yerle gök arasında asılı halde geçirirken ne hissediyorsun? Ben de senin gibi yerle gök arasındaydım onu ilk kez gördüğümde.

Meyye'yi büyük bayramın ertesi günü gördüm. Annesi Salime babamın uzaktan akrabasıydı. Bu yüzden bayramlarda uğrayıp hal hatır sormak âdetten sayılırdı. Onları ziyaret ettiğinde babamın yanında değildim ama daha sonra Havle'yi, Salime'nin en küçük kızını ima ettiğini anladım. Ertesi sabah bana seslendi: "Azzan'ın evine gitmeni istiyorum. Dün bastonumu orada unutmuşum, akrabalarla bayramlaşmaya gitmiştim."

Babam bastonunu öyle olur olmaz yerlerde unutan biri değildi. Eline yapışık doğmuştu sanki. Bir baston için hizmetkârları dururken beni göndermesi de olacak iş değildi. Fakat babamla tartışmak huyum değildi. Azzan'ın evine gittim. Kapı açıldı, geniş avluyu geçip koridora girdim. Meyye içeri girdiğimin farkında değildi. Koridorun sonunda ahşap bir sandalye üzerinde, Butterfly marka siyah dikiş makinesine eğilmiş iplik geçirmekle meşguldü. Soluk, narin ve gizemliydi. Yüzünün bir tarafı görünüyordu. İçindeki acı, içimdeki acıyla buluştu. Küçücük burnu ve elmacık kemikleriyle yüzü, ipliği geçirmeye uğraşırken inip kalkıyordu. Neredeyse tüm gövdesiyle makineye

yaslanacaktı, o kadar eğilmişti. Gün ışığında solgun endamı daha bir ortaya çıkmıştı. Minicik yüzündeki acıysa dayanılacak gibi değildi.

"Bastonu bulduğumuzda size göndeririz," diye seslenmişti annesi bakışlarını gözlerime dikip. Ortama uygun bir şeyler söylemek istedim fakat kelimeler aklımdan uçup gitti.

Salime bana otoriter bir kadın gibi geldi. "Kanal'ın Gelini" olarak biliniyordu. Beyaz tenli, balıketinde bir kadındı. Yuvarlak yüzü, pürüzsüz bir cildi vardı. İnce burunlu, pencere gibi geniş gözlü. Meyye'nin ona benzemediğine şüphe yoktu. Koridorun bitimine doğru son bir bakış attım. Meyye'nin varlığından kaynaklanan acının büyüklüğüne inanamadım. Bedenini saran parlak haleler içindeydi. Ellerimi uzatıp bu tuhaf halelere dokunmak istedim. Fakat annesi Salime'nin artık gitmem gerektiğine işaret eden sözleri karşısında çaresiz eve döndüm.

Azzan'ın evinden ayrıldığımda bana neler olduğunu anlayabilmiş değildim. Gelecekte ne olacağını da kestiremiyordum. Bir iki sene öncesine dek, kızlardan kaçıyor olmama ilişkin imalarla muhataptım. Aslında kızlardan kaçmıyordum, ortak bir hissiyat bulamıyordum. Hizmetçi kadınların münasebetsiz şakaları, arada bir yaptıkları saçma sapan el hareketleri benim birilerinin hoşuna gittiğimi gösteriyordu ama onlar benim hoşuma gitmiyordu. Bunlardan biri olan Şenne, daha on dört yaşım bitmemişken beni limon ağaçlarının arkasında yakaladı ve üzerime atladı. Beni gafil avlamıştı. İçim bulandı, kusacak gibi oldum. Onu hemen üzerimden ittim. Çamura bulanmıştı. Bunun bedelini ödeyeceğimi söyleyerek bana tehditler yağdırdı. Aradan birkaç gün geçmemişti ki bu kez Zarife, babamın

evindeki cariye kızlardan biriyle yatmam için denemelere girişti. Bu ani, duygudan mahrum denemeler çekilir gibi değildi. Kızların çoğu hayır demeye çekiniyordu. Kimisi de hediyeler karşılığında benimle olmak için can atıyordu. Bu durum beni daha da içine kapanık biri haline getirdi. Benim bu kapanmam Zarife'yi iyice çileden çıkardı. Yanlış ilişkilere açık bir hedef olabileceğimi düşünerek saçma yöntemleriyle beni korumaya aldı, bu da benim bütün ergenliğimi mahvetti. Meyye'yi görünce işte bütün bunlardan kurtuldum. On dokuz yaşındaydım, bana neyin isabet ettiğini henüz anlayamamıştım.

Oysa Zarife anlamıştı. Bir sabah, bir yanımla mutlu, diğer yanımla acı çekiyorken Meyye'nin solgun yüzü beni benden almıştı. Daha önce beni bu derece kuşatan bir şey olmamıştı. Büyük evimizin içinde gezinmeye başladım. Değişik zamanlarda ilave edilen salonlar birbirine bağlanıyor, geniş odalar salonlara açılıyordu. Daraldım, duvarlar üstüme gelmeye başladı. Aynı anda hem değerli ve ağır bir şeyi taşıyor gibiydim, hem de bir kuş gibi uçacak kadar hafif.

Bir önceki gece, babamın uyuduğundan emin olduktan sonra sessizce doğu tarafındaki büyük akasya ağacına doğru yürüdüm. Süveyd'in udundan taşan nağmelerle olduğum yere mıhlandım kaldım. "Allah aşkına, bu udu nereden buldun Süveyd?" Ne zaman bu soruyu sorsam gülerek şöyle derdi: "İnsan çocuklarını nasıl buluyorsa, efendi. Allah'tan bir rızık bu."

Karanlık günlerimi aydınlatan ışığı da işte böyle bulmuştum. Şiddetli şefkat ışığını. Aşk buna mı diyorlar? Allah'tan bir rızık. Bir sıra limon, mango ağacı ve bizim

oralara özgü eşsiz güllerle son bulan doğu yönündeki avluda yürüdüm. Süveyd dün nasıl şarkı söylüyorsa işte öyle şarkı söylemeyi istedim. Fakat bir türlü ritim tutturamadım. Kendimi limon ve gül kokularına öylece teslim edip bıraktım. Buralarda bir vakitler fesleğen kokuları duyulurdu. Annem bu güzelim bitkiyi söküp attı. Fakat ben sanki tekrar duyuyordum bu kokuyu. Annem sağ olsa Meyye'yi sever miydi, yahut babamın dediğini mi tekrar ederdi: "Ben onu Havle sanmıştım."

"Hayır baba. Havle küçük kız kardeşi. Meyye büyüğü."

"Büyüğü mü?" Cevabımdan hiç hoşlanmamıştı. "Şu sıska, kara kız mı? Havle'yi görmedin mi sen? Güzeli çirkinden ayıracak göz yok mu sende? Hem şu Meyye senden yaşça büyük. Çünkü babası Azzan onu bir bayram günü bize getirdiğinde tıpış tıpış yürüyordu, annen o sıra sana hamileydi."

"İyi de baba, benden sadece bir yıl, sekiz ay büyük!"

Bunun üzerine bastonunu kaldırıp sallamıştı bana, Azzan'ın evinde kesinlikle bırakmadığı bastonunu.

Günler sonra âdet üzere besmeleyle başlayan bir mektup yazmıştım ona. "Değerli büyüğüm ve aziz babama," diyerek söze girmiş, "ilgini bekleyen oğlun ve hizmetkârın Abdullah"la bitirmiştim. Şu an mektubun kalanını hatırlamıyorum. Belki de halamın yardımını istemiştim babamı ikna etsin diye. Kesinlikle Zarife babama benimle ilgili kanaatini söylemiş olmalıydı ki ikna olmuştu. Bir gün beni çağırıp Meyye için iki bin riyal mehir vereceğini, düğün yapacağını ve doğu tarafındaki avluya yeni bir ilave

yaptıracağını söyledi. İki odalı, modern banyosu bulunan bir ek bina. Meyye ve benim için.

O sabah yalınayak çakıl taşları üzerinde yürüdüm. Avlunun büyük kısmının benim evim için yok olup gideceği hiç aklıma gelmedi. Ağaçların hizasınca yol aldım. Sonra dar yoldan batı yönündeki avluya doğru saptım. Burası yumuşak kumluktu, çakıl taşları yoktu. Doğu tarafındaki avludan daha küçüktü. Avafi'de bizimki gibi iki taraflı avlusu bulunan ev yoktu. Acaba insanlar bu yüzden mi bizim eve büyük ev diyorlardı? Bu koca evde babamla birlikte oturuyorduk. Bazen halam bizi ziyarete gelirdi. Evin etrafındaki müştemilatın birinde Zarife, oğlu Sencer ve daha sonra gözden kaybolan eşi Habib oturuyordu.

Evin dışında, çok da uzak olmayan küçük evlerdeyse Süveyd, eşi Mesude ile kızları Şenne ve Hafize, kayınvalidesi Saadet, kardeşleri Zağter ile Zeyd kalıyorlardı. Süveyd'in kayınvalidesinin nesebi meçhul üç kızı daha vardı. Kardeşi Zeyd ise sonradan bir sele kapılıp boğulmuştu. Bütün bu sayılanlar, babama miras kalan köleler veya azat edilmiş kimselerdi. Büyük ev hiçbir zaman boş kalmazdı. Her yaş ve soydan misafirler evi daima şenlendirirdi.

Batı avlusundaki odun yığını ve yemek pişirilen büyük siyah kazanlar bilindik manzaraydı. Çoğunlukla Zarife, nadiren de Hafize evin içindeki küçük mutfakta yemekleri pişirirlerdi. Sürekli davet verildiği için kullanılan kazanlar mutfağa sığar cinsten değildi. Hayvan boğazlama işini genelde Süveyd ile Zağter yerine getirirdi. Hemen oracıkta hazır olan ocakta pişsin diye hayvanlar batı avlusuna asılır ve derileri soyulurdu. Zarife, için için yanan odun

ateşiyle pişen etin, gaz ocağında pişen etle hiçbir vakit kıyas edilemeyeceğine yemin ederdi.

O sabah düşünceler, ümitler ve endişelerle doluydu içim; her şeye rağmen keyfim yerindeydi. Tavanı ahşap direklerle çatılmış mutfağın dış duvarındaki simsiyah kurumlar bile gözüme çirkin görünmüyordu. Her şey güzeldi. Kum, kazanlar, buğusu avluya taşan yeni pişmiş yufka ekmek kokusu... Kazanlar sığabilsin diye kapısız inşa edilmiş mutfaktan içeri daldım. Zarife'nin iki süt tozu kutusu üzerine tüneyen bedeni kutulardan dışarı taşıyordu. Sıcak saca eğilip hamuru bir güzel inceltiyor, saniyeler sonra üstün bir beceriyle çekip alıyordu. Başını çevirmeden seslendi: "Hayırlı sabahlar çocuğum Abdullah! Artık sana çocuğum demeyeyim, öyle değil mi? Kocaman adam oldun."

Zarife biliyordu. Sustum. Meyye'nin adını kazıdığım ağaçlarda mı, yoksa defterimde mi görmüştü acaba? İyi de Zarife okuma yazma bilmiyordu ki!

"Nereden anladın Zarife?"

Bir kahkaha patlattı. "Çocuğum, mutasavvıf ne der, bilir misin? 'Avucunla güneşi kapatamazsın.'"

Evlendim işte böyle ey zarif ve şık hostes hanım! Yapmacık gülümsemen içimde acıma hissi uyandırıyor. Gülmekten tiksindiğim gibi yapmacık gülümsemeden de tiksinirim. Meyye! Benim eşim Meyye, nazik hostes hanım! Düğün günü ne güldü, ne de bir kez olsun gülümsedi.

Henüz güneş doğmamıştı. Sonunda ağlamayı bırakıp uyuyakalan kızı kucağında, yatağında oturuyordu. Yorgun başını duvara dayamıştı. Duvardaki koyu mavi rengin gözlerini rahatsız ettiğini hissetti. Gözlerini kapatınca Saadet Hastanesi'ndeki doğumhane gözünün önüne geliverdi. Yeni doğan çocuğun göbeğine sürdükleri tuz ve yağ, Adiy Vadisi'ndeki Abdullah Amca'nın karısı, her gün sabah-öğle-akşam üç posta ziyaretine gelen komşu kadınlar, taze tavuk suyu, Zarife'nin bebeğin yüzüne fırlayan tükürüğü ve mırıldandığı dualar, parmağındaki büyük gümüş yüzük, beyaz bebek kundakları, bebeğin küçük kırmızı dili ve büyüyünce hırsız olmasın diye kesilmeyen tırnakları...

Meyye gözlerini açtı ve kızını incelemeye başladı. Bedeni birçok bebeğinkinden sıska, sesi çok tiz. Elini minicik seyrek siyah saçlarında gezdirdi sonra. İçini bir şaşkınlık bürüdü. "Annelik bu muymuş?"

Kız kardeşi Esma her gün ona sorup duruyordu. "Annelik nasıl bir duygu? Dünyadaki en büyük duygu, öyle değil mi?" Meyye bu soruya cevap vermiyor, susuyordu. Bütün hissettiği kocaman bir bitkinlik, sırtında ve karnında ağrılar ve acilen yıkanma ihtiyacıydı. Saçlarında tahammül edemediği bir kaşıntı başlamıştı. Annesi sonunda başına su değdirmeden çarçabuk yıkanmasına izin verdi. Soğuk,

yeni doğum yapmış kadınların en büyük düşmanıydı. Bir kez yakaladı mı, pençesinden sağ çıkmak zordu. Esma annelik hakkında sorular soruyordu ama asıl mevzudan, emzirmeden hiç bahis açmıyordu. Emzirme sabaha dek uykusuz kalmak, bebeğe ağzını açtırmak için mücadele vermek, uzun saatler boyu oturmaktan bel ağrıları çekmekti. Fakat Meyye bundan hiç bahsetmedi. Kardeşini dinlemekle yetindi ve sadece sustu. Meyye, suskunluğun bir insanın yapabileceği en etkili eylem olduğunu düşünürdü. Sustuğu vakit herkesi bir güzel dinler, bıkınca da sessizlik içinde kendini dinlemeye yönelirdi. Bir şey demezdi, dolayısıyla onu hiçbir şey incitemezdi. Çoğu zaman konuşacak bir şey bulamazdı. Diğer zamanlarda ise konuşmayı canı çekmezdi. Müezzinin hanımı Meyye'nin suskunluğunu hayra yorardı. "Dilin kıyamet günü senden şikâyetçi olmayacak."

Kızı büyüyüp peşinden Salim ve Muhammed de doğunca başka bir şeyi keşfetti: Uyku. Uyuyacak ve onu hiçbir şey rahatsız etmeyecekti. Uyku, suskunluktan da etkili bir mucizeydi çünkü. Ne kendisi konuşuyor ne de başkalarından bir şey duyuyordu. Hatta uykusunda rüya bile görmüyordu. Uyuduğu vakit sorumlulukları ortadan kalkıyor, hiçbir şey hissetmiyordu. Uyanıkken uğraşmak zorunda olduğu işler uyuyunca ortadan kayboluyordu. Muhammed'in sürekli tekrarlanan sinir bozucu el hareketleri, video oyunlarından yükselen ölüm ve zafer çığlıkları, Londra'nın sıskalığını daha da ortaya çıkaran beyaz mantosu, mutfaktaki kirli tabakların üzerine damlayan musluğun sesi, Endonezyalı hizmetçinin ne yaptığı bilinmez hareketleri, arabanın ön aynasından çaktırmadan kendisine bakan şoför, Abdullah'ın Londra ile bitmeyen konuşmaları ve Salim ile atışmaları... Uyuduğu zaman onu yavaş yavaş yutan, hiçbir şeyin bulun-

madığı rahat bir boşluğa düşerdi. İşin en güzel yanı, rüya bile görmemesiydi. Kâbuslar yoktu, suretler yoktu, sesler yoktu. Hiçbir şey... Kendisini hiçbir şeyin karşılamadığı keyifli bir koma hali. Uyku tek cennetiydi. Varlık kaygısına karşı elindeki son silahı.

Şimdi yatağında otururken sabah ezanını işitti. Sabahın sessizliği onu dinlendirmişti. Hayat, gece ve gündüz olarak ikiye ayrılmıştı. Biri bizim yaşadığımız, diğeriyse içimizde yaşananlar. Gözleri bir an için dalmıştı ki sabah namazından gelen babasının kapı sesine uyandı. Babası yanına çömelmiş, bebeği kucağına alıp sevmeye başlamıştı. "Maşallah, kızın sana benziyor Meyye!" Meyye gülümsedi. Babasının yüzünde birkaç damla su kalmıştı, abdest kalıntısı. Kendisi yüzünden babasının çoğu vaktini dışarda geçirdiğini düşündü. Kırk günlük nifas vakti bitene, misafir kadınlar ayaklarını kesene dek öyle olacaktı. Babası kız torunu dünyaya geldiği için mutlu görünüyordu. Bir keresinde Meyye'ye bebeğin minyon tipi ve seyrek saçlarıyla kardeşi Ahmed'in bebekliğine benzediğini söylemişti. Sabahın ışıkları yavaş yavaş evi aydınlatırken Meyye ile babası bebeğe bakıyorlar, tek kelime etmiyorlardı. Horoz ötüyor, odanın penceresine bakan akasya ağacından hışırtılar geliyordu. Azzan bebeği yatağına bıraktı. "Meyye bu gerçekten Ahmed'e benziyor. O da doğduğunda işte böyle avuç içi kadar bir şeydi. Yaşamaz dedik ama yaşadı. Büyüdü, göz doldurup bizi mutlu ettikten sonra da gitti."

Meyye her şeyi hatırlıyordu. On yaşındaydı. Kendisinden iki yaş büyük olan Ahmed, kuru hurma dallarıyla eyerli atına binmiş tarlaya doğruya gidiyordu. Saçları rüzgârla dalgalanıyor, boynundaki gümüş muska sallanıyordu.

Birlikte Kur'an okulundan kaçarlardı. Meyye at binme girişimlerinde bir türlü başarılı olamazdı. Çünkü hurma dallarından eyer eteğine dolanır, neredeyse yırtacak hale gelirdi. Amcası Ahmed erkek çocuğu olduğu için kendi elbisesini geriye toplar, sıkıntı yaşamazdı. İkisi birlikte Tacir Süleyman'ın bahçesinden henüz olmamış yeşil mango meyvelerini çalar, hurma ağacının altından yine olmamış hurma tanelerini silkelerlerdi. Sonra Ahmed gitti. Öyle ansızın. Meyye taziyeleri, gözyaşlarını ve gümüş muskayı hatırlıyordu. Meyye'nin annesi Ahmed'in elbiselerine ve gümüş muskasına özenle sahip çıkmıştı. Fakat kimse atına yadigâr gözüyle bakmamıştı. Meyye'nin gözü önünde, avlu duvarının dibine öylece bırakılmıştı hayvan.

Dedesi odadan çıkınca bebek ağlamaya başladı. Meyye bebeği koynuna aldı. Gerçekten ona mı benziyordu? Yirmi üç yıl sonra kızının cep telefonunu kırıp bir güzel dayak attıktan sonra aralarında esmerlik ve sıskalık dışında bir benzerlik kalmayacaktı. Londra, annesinden daha uzun boylu ve daha güzeldi. Gevezelik derecesinde konuşan biriydi annesinin aksine. İşte bu oda altmışlı yaşlarında dedesinin sığınağı olacaktı. Artık duvarlar koyu değil açık maviydi. İşlemeli sandıkların yerini duvarları kaplayan modern ahşap dolaplar, minderlerin yerini kadife döşemeli bir kanepe almıştı. Tavanın duvarlarla buluştuğu yerler beyaz alçıdan dekorlarla süslenmişti. Meyye'ye benzemeyen Londra, büyükannesinden korktuğu için bir daha değil bu odaya, koca eve adımını atmayacaktı. Başka bir odaya sığınan büyükannesi, süslü minderlerini ve yastıklarını da oraya taşımış, yeni ahşap yatağın civarına yan yana dizmişti. Büyükanne ahdetmişti. Şayet torunu hizmetçi Beydar'ın oğluyla evlenirse onu kendi elleriyle kıtır kıtır kesecekti.

Bulutlar çok yoğun. Yüksekte olma, yer çekiminden kurtulma fikri hoşuma gidiyor; burada yüksekten öylece bulutlara bakıyorum. Bulutların beni taşıyamayacak kadar yoğun olmadığını öğrendiğimde duyduğum şaşkınlığı hatırlıyorum. Memduh öğretmen gülmekten yarılmıştı. "Büyüyünce ne olacağını sanıyorsun? Kuşlar gibi süzülüp bulutların üzerine konacağını mı? Bulutlar buhardan ibaret ahmak! Yani bildiğin hava."

Mezuniyetinden bir ay sonra Londra bana şöyle demişti: "Bulutları seviyorum baba! Küçükken Ramazan Bilmeceleri programındaki küçük kız gibi iki kanadım olduğunu hayal eder, bulutların üzerinde uçardım."

Bunun benim de hayalim olduğunu ona söyleyemedim. Fırsat bulamadım. Yeni otomobilinin içindeydik. Bir yandan otomobili sürüyor, bir yandan aralıksız konuşuyordu. Aniden sordu. "Ne dersin? Siyb sahiline inelim mi?"

Siyb sahil yolu yeni düzenlenmişti, yaklaşık dört kilometreydi. Otomobillerin park etmesi için uzun kaldırımlar yapılmıştı. Yayalar için de gayet şık döşenmiş yürüyüş yolları mevcuttu. Dubai'deki Burc el Arab'a özenen lamba direkleri mevcuttu. Daha önce buraya rahmetli babamla gelirdim. O sıralar denizin kıyısında, balıkçılara ait bir evi almak için fırsat kolluyor, pazarlık yapıyordu. Burayı alıp

alışveriş merkezine çevirmek istiyordu. Sabco, OK Center, hatta hastalığının son günlerinde açılan El Harsi Center gibi alışveriş merkezlerinin Siyb bölgesinde yaşayanlara uzak kaldığını düşünüyordu.

"İyi de buraların alım gücü düşük baba! Dubai değil buralar." Eleştirim bu yöndeydi. Ama rahmetli bunu kabullenmezdi.

"Sen ticaretten anlamıyorsun Abdullah! Şu balıkçılarla hele yolu bir düzleyelim. Gör bakalım neler oluyor."

Sonradan bu işin arkası gelmedi. Çünkü İskân Bakanlığı sahilde kapsamlı inşaat projelerini yasaklamıştı. Babamın beyaz Mercedes'iyle gider gelirdik. Aracı ben sürerdim. Babamın canı konuşmak ister de bazı ticari mevzuları ve yiten fırsatları dile getirmedikçe asla aramızda iki çift lafın yeri olmazdı. Benim gibi tek kuruşun değerini bilmeyen bir mirasçısı olduğu için daha fazla para kazanması gerektiğine inanan biriydi. Babamın vefatından bir hafta sonra Beyrut Üniversitesi'ne kaydımı yaptırdım. Sınavları gidip gelerek verdim ve İş İdaresi'nden mezun oldum. Diplomamı görememiş olman şu kadar olsun umurumda değil baba! Zaten görmeyi hiçbir zaman istememiştin. Peki, ne istiyordun? "Sen benim tek çocuğumsun. Senin adam olduğunu görmek istiyorum. En iyisinden bir adam."

Evlendikten sonra on yılımı Avafi ile Maskat arasında gide gele harcadım. Benim Maskat'a yerleşmeme bile karşı çıktı. Büyük evi kim şenlendirecek, misafirleri kim ağırlayacak, eve barka kim sahip çıkacakmış? Hayır! Hayır! Hayır! Maskat'taki işimizi bir iki gün içinde bitirip Avafi'ye geri dönecekmişiz. Bizim yerimiz Avafi imiş,

Maskat değilmiş. Taşındıktan on yıl sonra oğlum Salim ne dedi peki? "Bizim yerimiz Maskat, Avafi değil. Niçin bütün tatilleri ve bayramları da burada geçirmiyoruz?"

Londra, doğru düzgün kaldırımı yok diye yeni yapılan yollara çemkirip duruyordu. Sonra sahildeki uzun kaldırımlara çabuk alıştı. "Avafi'de olup da Maskat'ta bulunmayan şey nedir? Mezarlıklar. Maskat'ta oturanların çoğu buraya değil, kendi memleketlerine defnediliyor." Aynen böyle demişti bir keresinde kardeşi Salim'e.

O gece otomobilini Siyb sahilindeki geniş park yerlerinden birinde durdurmuş, ışıkları söndürüp doyasıya ağlamıştı. Çocukluğundan beri, sadece geçen yıl annesi üzerine yürüyüp cep telefonunu kırdığında gözyaşı döktüğünü hatırlıyorum.

"Kızım, ne oldu sana? Arkadaşın Hanan'a mı üzülüyorsun? İyileşecek o. Gör bak, iyileşecek."

Kafasını iki yana salladı. "Mesele Hanan değil. Ailesi rezalet daha da büyümesin diye dava açmaktan vazgeçti. Çaresiz, durumu kabullendiler."

Kenarı nakışlı abayesini üzerine çekip direksiyonun üzerine eğildi. "Buraya Ahmed ile beraber gelirdik. Bana, 'Sakın dönüp bakma, araçtan da ineyim deme. Burada gençler kısacık şortlarla koşu yapıyorlar. Aracın camını açıp da dışarı bakma,' derdi. Ben de ona, 'Benim sevdiğim sensin Ahmed. Gözüm başkasını görmüyor ki,' derdim. Gülerdi bu sözüme baba! 'Niçin, sen kör müsün yoksa,' deyip beni bir güzel kızdırırdı. Öfkemden deliye döner, ne yapacağımı bilemezdim." Konuşurken yüzünün aldığı şekil gözümün önüne geliyor. Öfke karşısında bu kadar

aciz kaldığını bilmiyordum. Kızım bir yandan ağlıyor, bir yandan söyleniyordu. "Boyun eğdim çünkü başarısız olmaktan korktum."

Kızımın hissettiği o aciz öfkeyi ben de yaşadım. Hemşire serum tüplerini babamın bedeninden söküp alırken, artık bir ölü olduğunu ilan ettiğinde. Öfke beni sessiz bir çığlığa, gözyaşı dökmeden için için ağlamaya mahkûm etmişti. İşte bu aciz öfkeydi. Beni soktuğu durum nefesimi kesiyordu. Zarife'nin öldüğünü çok geç öğrendiğimde içimden hiç öfke duygusu geçmedi. Dünya başıma yıkıldı. Kendimi Sencer ile Merhun'un tüfek çalmaya zorladığı ve saksağan yemekten alıkoyduğu o öksüz çocuk gibi hissettim. Zarife'nin uzakta, bir başına ölümüyle babamın beni cezalandıracağını, tekrar kuyudan baş aşağı sallandıracağını hissettim. Zarife'nin sabahları bütün varlığımı sarsan şen kahkahasını hissettim. Fısıltılarını yeniden duydum. "Annen ölmedi oğlum Abdullah! Annen sağ. Fesleğenin bekçisi onu alıp götürdü. Ama annen halen sağ."

Yeni otomobilin bütün pencerelerini açtım. Dalgaların sesi kızımın hıçkırıklarını bastırıyor gibiydi. "Niye en başından bana haber vermedin? Niçin koca bir yıl sabrettin?"

İnler gibi karşılık verdi. "Yapamadım. Onu ben seçtim. Hepiniz karşı çıktınız, ben ısrar ettim. Nereden bileyim? Başlarda mutluydum. Görmezden gelmeyi seçtim. Fakat... Yanlış yaptığımı anneme nasıl söylerim? Size ne diyebilirim? Bir adam karısını nasıl döver? Koskoca Avafi'de sarhoş Fureyh'ten başka karısını döven biri var mı? Eve sarhoş gelip kustuğu yetmezmiş gibi bir de karısına el kaldırır. Oysa benim kocam kültürlü bir doktor, sarhoş Fureyh gibi mi?"

Meyye'nin tepkisi dünden belliydi. "Dövüyor mu? Hizmetçi Beydar'ın oğlu benim kızımı mı dövüyor? Kimse bana, anneme, kız kardeşlerime el uzatmadı. Bu köpek kim oluyor da benim kızımı dövüyor? Aşiretler içinde düştüğümüz duruma bak! İnsanların önünde şu rezalete bak! Benim sevgili kızım, sarhoş Fureyh'in karısıyla aynı vaziyette ha! Allah'a yemin olsun, bir daha kızımı göremeyecek. Allah'a yemin olsun, bugün kızımı boşamış oldu!"

Evet, boşadı. Mehir parasını geri ödedik ve Londra o heriften kurtulup özgür oldu.

"Artık özgürsün kızım. Sen iyi huylu, başarılı, sosyal ilişkileri güçlü birisin. O, senin hatırlamanı bile hak etmeyen biri. Tamamen kötü bir deneyimdi ve bitti."

Kızım deniz havasını içine çekti, yanaklarından gözyaşları süzülüyordu. "Haklısın baba! Gerçekten kötü bir deneyimdi."

Sahilde gençler gülüp eğleniyor, kutu kolalarını yudumluyorlardı. Hava soğumaya başlamıştı. Huveyr'e dönerken aracı ben kullandım. İçimden şöyle fısıldadım: "Allah'a şükür ki düğünü henüz yapmamıştık. Sadece nikâh akdiyle işi kurtardık. Yoksa iş daha kötüye gidecekti."

Zarife

Zarife, yeni doğum yapmış Meyye için koca siniyi çeşit çeşit yemeklerle ağzına kadar doldurdu. Bir sahanda karanfil ve tereyağıyla pişmiş tavuklu pilav, ballı yufka dolusu bir tabak, elma, portakal, muz ve bir kepçe dolusu tatlı. Üzerini örttüğü tepsiyi başına yerleştiren Zarife, Salime'nin evinden çıktı. Ana kanalı, evleri, Şeyh Said Kalesi'ni, okulu, Hamdan'ın dükkânını geçip bahçelere giden yola koyuldu. Sıcak yaz günleri Avafi'de kimse kalmaz, herkes serinlemek için bağa bahçeye sığınırdı. Gece olup da serin esintiler başlayıncaya dek orada kalır, sonra herkes evine dönerdi. Oysa şimdi, seksenli yılların başında artık bu göçe gerek kalmadı. Evlerde elektrikli pervaneler, hatta klimalar bulunuyordu. Ne var ki Zarife'ye sorsan eve klima sokmak hâlâ bid'attı.

Başının üzerindeki koca tepsiyi eliyle tutma ihtiyacı duymadan bahçeleri geçti, çöle dek yürüdü. Önünde uçsuz bucaksız bir çöl uzanıyordu. Terden sırılsıklam olmuştu. Bir an için durakladı, iyi bildiği iri beyaz kayaların altında biraz soluklanıp tepsiyi başından indirdi, dizlerinin üzerine çöktü. Terini örtüsüyle silip olanca gücüyle seslendi.

"Ey Çöl Cini! Ey Çöl Cini! İşte bu senin yemeğin. Bize izin ver de yiyelim. Bu senin nasibin. İzin ver de nasiplenelim. Bu Meyye'nin lohusa aşı, Salime'nin kızı Meyye'nin. Ona

ilişme, kendi haline bırak. Onu dövme, bebeğine zarar verme!"

Zarife ayakta dikili vaziyette bekledi. Sonra Avafi'ye doğru geri döndü. Bu işi sadece iki gün önce yine yapmış, gelini ve torunu zarar görmesin diye yine buraya gelmişti. Daha önce de defalarca tekrarlamış, her defasında başarı sağlamıştı. Çöl Cini ne kendisi ne de annesi zamanından bu yana bir kez olsun kızmamış, hizmetinden hep memnun kalmıştı. Zarife de her defasında rahatlamış, derin bir oh çekmişti.

"Sadece Abdullah'ın annesi doğum yaptığında büyü yaptılardı, o zaman tutmadı."

Bu iş Zarife'ye annesinden, ona da büyükannesinden miras kalmıştı. Kendilerine yemek sunmayan yeni doğum yapmış kadınlara musallat olan Çöl Cini hakkında en ince sırlara vakıftılar. Abdullah'ın zavallı annesine gelince... "Allah ona rahmet eylesin. Kendi halinde bir kadındı. Fakat insanlar ona merhamet etmediler. Oğlu Abdullah'ın da ne kendine ne de kimseye bir hayrı var. Adam nasıl olur da karısının kızına tuhaf bir isim vermesine ses çıkarmaz? Ne diyeyim ben buna? Mutasavvıf der ki, 'Eleştiren, sonunda eleştiriye uğrar.' Oğlum Sencer'in kızına kim isim verdi? Nerede eski adamlar? Herkes bir Tacir Süleyman değil. Gerçekten değil. Bir Şeyh Said de değiller. Allah sana rahmet eylesin anacığım, neredesin? Gel de bak, ne olmuş dünya."

İnsanlar Zarife'nin annesini "Hayzuran" lakabıyla çağırırlardı. Çünkü uzun boylu, endamlı, alımlı bir kadındı. Gerçek ismiyse Ankebute[7] idi. Bu ismin hikâyesi de il-

7 Arapça dişi örümcek. (ç.n.)

gınçti. Zarife'nin dedesi eşinin sürekli doğurmasından bıkmış, köle olduğu için hatırlı isimleri zaten çocuklarına veremeyeceğinden bu konuda hep sıkıntı yaşamıştı. Dolayısıyla yeni doğan kızına aklına ilk gelen ismi vermiş, Ankebute demişti. Öyle de kaldı.

Ankebute on beşine varmadan güzelliğiyle bütün kölelerin, hatta hür kadınların başına bela olmuştu. Efendisi Şeyh Said onu kölesi Nasib ile evlendirmişti ama Ankebute onunla aynı yatağı paylaşmayı reddetmişti. Bunun üzerine Şeyh öfkelenmiş, onu kalesindeki zindana hapsetmişti. Ankebute zindana girince daha da meşhur oldu. Gündüz önüne yemeği geliyor, geceyse eşi Nasib onu ziyaret ediyordu. İnsanlar attığı çığlıklardan bunalınca mecburen serbest bırakıldı. Eşi Nasib de her gece kocalık payına düşeni yerine getirmek için Ankebute'yi paslı demir yatağa bağlamaktan, ağzına bir şeyler tıkamaktan bıkmıştı.

Ankebute zindandan çıkarıldığında tek kızı Zarife'ye hamileydi. Kendi kendine doğum yaptı. Kızının göbeğini kendi kesti. Şeyh'in kızlarına doğum yaptıran Ebe Meriye'ye rakip olmaya karar verdi. Ebelik yapacaktı. Avafi'de yaşayan insanlar o katı, koyu renk çehrenin altında hayata iştahla sarılan bir kişiliğin saklı bulunduğunu göremediler. Görebilselerdi, sessiz ve ketum görünüşlü bu kadının Avafi dışındaki çölde, kalede ve bahçelerde her ay düzenlenen Zar ayinlerini[8] organize eden "Büyük Patron" olduğunu da bileceklerdi.

---

8 Zar ayini, genelde kadınlara mahsus olduğu halde bazı coğrafyalarda kadınlardan ayrı bir küme olarak erkeklerin de eşlik ettiği, 3 ila 7 gun süren, yenilen içilen, çeşitli enstrümanlar eşliğinde trans halinde danslar edilen, Ortadoğu ve civarındaki Mısır, Sudan, Etiyopya gibi Afrika ülkelerine has bir tur şeytan çıkarma, cin kovma ritüelidir. (ç.n)

Abdullah

Teşekkürler şık ve güzel hostes hanım. Umman tatlısını, siz Londralıların "şekerleme" dediği şeylere tercih etsem de portakallı kek enfesti doğrusu. Mevsimine göre veya babamın büyük evi misafirlerlerle dolup taşınca Umman tatlısı yapılır, ben de defterimden kopardığım bir sayfaya sarıp Memduh öğretmene götürürdüm. Çoğu zaman bir tadımlık fırsat bulamadığım olmuştur. Davetlerde önce yaşlı adamlar yer. Çocuklar yutkunarak izler, elini dahi süremez. Israrcı olmak ayıptır. Büyüklerin arasına karışıp biraz tatlı aşırmaksa tümden kınanır. Çocukken benim de başıma çok geldi. Hele o gün halam bizdeyse hiç umut yok demekti, çünkü yiyecekleri kilere kilitlerdi. Cesaret edip istemek kimin haddine!

Fakat Zarife oradaysa iş kolaydı. Memduh öğretmeni bahane edip bana büyük bir parça ayırırdı. Her şey o parlak yeşil renkli diplomanın hatırınaydı. Hoş, Zarife üzerinde yazan tek kelimeyi anlamazdı ya!

Bazen kısmetim yaver gider, iki büyük parça düşerdi hisseme. Önce Memduh öğretmenin payını ayırır, geri kalanı da safran kokan Menin ile paylaşırdım. Menin, okula giden yolun üzerindeki çamurdan evin sahibiydi. Evin hemen dibindeki kocaman bir kaya parçasına tüner,

önünden kim geçse avaz avaz bağırırdı: "Yoksul Menin, ona yiyecek lokma verin. Bir tadımlık tatlı verin." Yıllar birbirini kovaladı, ben bir sınıftan diğerine geçtim, ama Menin hiç yerini değiştirmedi. Sanki o kayayla birlikte yaratılmıştı. Üzerinde hep aynı yıpranmış elbise vardı. Tek değişim söz konusuydu: Vimto marka dut meşrubatı içmeye alışmıştı. Dolayısıyla bağırma şekli de değişmişti. "Yoksul Menin, ona yiyecek lokma verin. Bir tadımlık tatlı ve Vimto meşrubat verin."

Oğlu Zayid benim sınıfımdaydı. Fakat onu hiç babasıyla görmedim. Onu gördüğümde ya okulda yahut mahallenin çocuklarıyla oynuyor olurdu. İnsanların dediğine göre annesi daha Zayid kundaktayken başka bir adamla kaçmıştı. Büyüyene dek onunla komşular ilgilenmişti. Zayid'in hiç güldüğünü görmedim. Koşu yarışında geçmediği çocuk yoktu. Kanalın başından Avafi'deki son bahçeye dek süren yarışta kimse onu tutamazdı.

Menin beni gördüğünde her zamanki gibi nağmeli nağmeli seslenir, sonra el çırparak soru yağmuruna tutardı. "Ne var, ne yok Abdullah? Baban nasıl? Bugün yoksul Menin'e ne getirdin?"

Ceplerim boşsa ben de onun yüzüne bağırmaya başlardım. "Duydum ki Sosyal Yardım Bakanlığı sana ayda otuz riyal veriyormuş!" Sonra da okula doğru hızla kaçardım. Tatlıdan hisseme büyük bir parça düşerse doğruca yanına gider, onunla bölüşürdüm. Oturup birlikte yerdik. Ağzı doluyken kahkahalar atar, bin kere duyduğum sözleri yine tekrarlardı. "Hey Abbud! Ne güzel çocuksun sen! Baban gibi cömertsin. Hey Abbud! Felaket yılında on gün sürekli yağmur yağdı. Şu çamurdan evim eriyip gitti. Sağlam evler bile su aldı, tavanları çöktü. Açlıktan

öldük be çocuğum! Yağmur bütün hurmaları mahvetti. Yataklarımız, elbiselerimiz hep ıslandı. Kimse yiyecek bir şey bulamadı. Satın alınacak bir şey kalmadı. Böyle işte ey Abbud! Sen bolluk çağında dünyaya geldin. Açlık nedir görmedin. Felaket senesi bütün Avali perişan haldeydi. Şeyh Said kendini kaleye kilitledi, 'Bende bir şey kalmadı,' dedi. Bütün hurmalar suyun içinde çürüdü gitti. Aşiretler birbiriyle savaşmaya başladı. Fakat baban ne güzel adamdı. Kapısını açtı, avlusunda insanlar için çadırlar dikti. Mutfağında, kilerinde neyi varsa insanlara yedirdi, içirdi. Bir şeyi kalmayınca bunu insanlar bizzat kendi gözleriyle gördüler. Baban ve rahmetli Şeyh Mesud olmasaydı çocuğum, hepimiz açlıktan ölmüştük. Dünya çocuğum, dünya! Bak ne diyeceğim... Sende Vimto meşrubat var mı?"

Büyüdük. Zayid artık kızların saçlarını çekmiyor, bizler de kızlı erkekli gruplara ayrılıp saklambaç oynamıyoruz. Sencer de artık Zayid'i yıkmaya çalışıp gırtlağına çökmüyor. Büyüdük ve Zayid orduya katıldı. Birkaç yıl içinde Menin'in çamur evi gitmiş, yerine üç oda bir salon betonarme bina gelmişti. Söylendiğine göre görevinde gayet başarılı olan Zayid, üstlerinin gözüne girmiş, terfi etmişti. Camry marka kırmızı aracıyla Avafi'ye gelirdi ara sıra. Evi yeniden inşa etmekle kalmadı, çuvallar dolusu pirinç, şeker ve Berka mamülü en iyi tatlılarla doldurdu. Avafi'ye gelirken üzerinde askerî üniforması, yanında kasalar dolusu meyve ile Vimto meşrubat kutuları olurdu. Semtin inşaat işçileri ya bir oda eklemek yahut ahşap kapıyı daha süslü olanıyla değiştirmek için hazırda beklerdi.

Menin görme yetisini gün geçtikçe kaybetti, saçları bembeyaz oldu. Ne tünediği kayadan indi, ne de eski püskü

elbisesini çıkardı. Gelip geçene de eskisi gibi seslenmeye devam etti. Komşular baba oğulun sert tartışmalarına tanık oldular. Menin artık göremiyordu. Sokağa ve insanlara alışıktı. Yeni de olsa bir eve kapanmak ona göre değildi. Dediğine göre o seslenmeleri onun için bir çeşit eğlenceydi. İnsanlarla konuşarak kendini avutuyordu. Eski fakir günlerinde olduğu gibi artık ahali ona bir şeyler vermiyordu. Elbiselerini yıkayacak, yemek pişirecek kimsesi yoktu. Tek başına değil, komşularıyla birlikte yemeyi seviyor, oyun oynayan çocukların yanında bulunmak istiyordu. Komşuları oğlunun bağırışlarından bir şey anlamamıştı.

Oğlum Muhammed'in şifa bulması için sadaka vermek istediğimde Avafi'ye gidip orada beş koyun kestim ve ihtiyaç sahiplerine dağıttım. Menin bu etlerden sadaka almayı kabul etmedi. Oğlunun buna izin vermediğini söyledi. Oğlu işlerini görmesi için bir Hintli hizmetçi tuttu. Elbiselerini yıkayan, Menin'i bir güzel temizleyip paklayan hizmetçi daha sonra kendi âlemine daldı. Kısa zamanda karnı şişmeye başlayınca yediği halt anlaşıldı, Zayid gelip onu ülkesine gönderdi. Menin kısa zamanda tekrar eski haline, yani kirli yüzüne, kahkahasına ve tünediği kayaya döndü. Artık bağırdığında sesi eskisi gibi çıkmıyordu. Günden güne kesildi hatta. Oğlu Zayid Avafi'ye geldiğinde sokağı terk edip evine çekiliyordu.

Menin bağıra bağıra konuşuyordu. "Felaket senesi Abbud, felaket senesi! Su geldiğinde yaş, kuru her şeyi istila etti. Hamdolsun, yaşamaya devam ettik. Babanın evindeki çadırlarda toplandık. Şeyh Mesud bize hurma ve kurutulmuş balık verdi. On kişiye bir tabak. Hamdolsun. Sana söylüyorum Abbud! Evinizde Vimto meşrubat var mı? Bana Sosyal Yardım Bakanlığı'nın maaşını mı soruyorsun? Otuz riyal

Abbud. Zayid'in defter ve kalem ihtiyacı nasıl görülecek? Hafize'yi ziyaret üç riyal. Bana diyor ki git önce banyo yap da gel. Allah kadınları bildiği gibi yapsın. Onlardan gelecek hayır bu kadar. Felaket senesi açlıktan öldüler. Kendini bir kuruşa satanı gördüm. Fakat bazıları pek çalımlı, ne para ne de tatlı söz kâr etmez. Ben bu Hafize'ye nah şu kolum kadar Vimto götürdüm, yine de razı edemedim. Açlık nedir bilmemiş ki! Felaket senesini görmedi o. Bana banyo yap da gel diyor. Peki, Zağter benden daha mı temiz?"

Yıllar geçip gözleri görmemeye, dişleri de dökülmeye başlayınca zara gider oldu. Sıcak közlerin üzerinde yürüdü. Dilediği gibi bağırıp durdu. Başından tabanca ile vurulup öldüğü gece, sarhoş âleminden dönmüş, evinin önünde yine bağırıyormuş. "Yoksul Menin, ona yiyecek lokma verin. Bir dal sigara verin. Kokmuş Hafize bile olsa, bir de kadın verin."

Bazı insanlar sürekli sarhoş gezen bir fasık olduğunu söyleyip cenazesine katılmadılar. Cenazeyi Avafi'nin batısındaki mezarlığa götürüp defnettiler. Sabah polis geldiğinde kimse bir şey duymadığını, bilmediğini söyledi. Üç beş gün sonra dosya kapandı. Oğlu Zayid'i Avafi'de bir daha gören olmadı.

Memduh öğretmen bize her şeyi öğretiyordu. Sınıfımızda hiç kız yoktu. Fakat Zayid teneffüs aralarında bir yolunu bulup dört kızın bulunduğu birinci sınıfa sıvışıyor, illaki kızlardan birinin saçını çekiyordu. Havle babası Azzan'a şikâyet edince durmak zorunda kaldı. Bir gün Hümeze suresini öğreniyorduk. "Veylun likülli hümezetin lümeze. Ellezi cemea malehu ve addedeh. Yahsebu enne malehu ehledeh. / Arkadan çekiştiren, ayıp kusur arayan, servet biriktirip sayıp duran kimsenin vay haline! Sanıyor ki ser-

veri onu ölümsüz kılacak," ayetlerini okurken Zayid bana yan yan bakmaya başladı. Memduh öğretmen, zenginlere, servet biriktirenlere, altınları toplayıp saklayan tacirlere sövüp saydı. Bu sırada Zayid beni alev gibi bakışlarıyla adeta yaktı, kül etti. Başka bir gün Memduh öğretmen babalarımızın yaptığı işleri sorunca utancımdan neredeyse ölüyordum. Cesaret edip "Babam tacirdir," diyemedim. Bütün öğrenciler babalarının yaptıkları işi "çiftçi, marangoz, terzi, yargıç, müezzin" diyerek büyük bir özgüvenle söylerken babamın tacir oluşu beni ter içinde bıraktı. Tacir kelimesi benim için altın yığıp duran, yoksullara eziyet etmekten haz alan, iğrenç şahısları çağrıştırıyordu. Şeyh Said'den sonra babamın Avafi'de ikinci otomobil sahibi oluşu ve zenginliği benim sırrımdı, duyulacak olursa okulda alay konusu olacaktım. Fakat Zayid durur mu? "Bunun babası Tacir Süleyman. Büyük evin sahibi. Maskat'a dek bahçeleri ve arazileri var."

Kimse benimle alay etmedi ama utandım, aşağılık biri gibi hissettim kendimi. Keşke babam çoğu çocuğun babası gibi sıradan bir çiftçi olsaydı! Teneffüste herkes kantine indi, sınıfta Zayid ile baş başa kaldım, çünkü ikimizde de para yoktu. Babam ortaokula gidene dek günde yüz kuruş harçlığı kesinlikle hak etmediğime inandı. Ancak ortaokula başlayınca bana bu parayı verdi. O zaman da her çocuk babasından iki üç mislini alıyordu. Harçlığım olmadığı için her gün evden verilen peynir ekmekle meşrubat arasında seçim yapmak zorunda kaldım. Liseyi bitirene dek yiyecekle meşrubatı bir arada göremedim.

Mesude

Avafi'de sokak lambaları yardımıyla yol boyunca bütün evlere ulaşmak mümkündü, Mesude'nin evine giden yol hariç. Paslı kapı, içeri girmek için itildiğinde bütün duygularını ifade ediyormuşçasına gıcırdamaya başlardı. Dikdörtgen toprak avlu, yarım daire şeklindeki dar salon ve tek odalı bir ev ile son buluyordu. Odanın kapısı neredeyse kapanmıyordu. Duvarlarına yıpranmış posterler sıralanmıştı. Birinde Mescid-i Haram, diğerinde Mescid-i Nebevi yer alıyordu. Üçüncüsünde ise ahşap çerçeveye oturtulmuş cennet bineği burak vardı. Son derece alımlı bir kadın başına sahip, güzel bir at. İçi sünger dolu ucuz kumaştan şilteler ve muhtelif plastik eşyalar duvara sıralanmıştı. Çeşitli renk ve hacimde sepetler, büyük kepçeler ve beyaz kapaklı tencereler göze çarpıyordu. Kapının hemen yanındaki eski çerçeveli aynanın üçgen şeklindeki üst kısmında "Maskat ve Umman Sultanlığı" yazıyordu. Salonda ise iyice yıpranmış bir halı ile köşede dikili hasırdan başka şey yoktu.

Mesude uzun zamandır bu eve ayak basmamıştı. Kuşluk vaktinde kimi komşular, akşamleyin de kimi çocuklar içeri girerlerdi. Dış kapı inler, içerideki koku adamın yüzüne çarpardı. Mesude "Ben buradayım! Buradayım!" diye bağırır, herkes orada olduğunu bilirdi. Orası nereydi peki? Avlunun sağındaki uzak köşede, bir zamanlar kiler olarak kullanılan küçük bir oda. Odanın bitişiğinde toprağa açı-

lan yarıktan ibaret tuvalet bulunuyordu. Tuvaletin demir bir ibriği vardı. Kızı, Mesude'nin delirdiğini cümle âleme duyuralıberi işte bu küçük odada hapis hayatı yaşıyordu. Odanın zemini, yumuşak çakıl taşları üzerine serili hurma yaprağından hasırla kaplıydı. Üç demir çubuğun ortaladığı duvardaki açıklık tahtayla çevriliydi, alelade bir pencere vazifesi görüyordu. Mesude'nin hırçınlaşınca bağlandığı direk dışında oda bomboştu. Kendini yerden yere attığında tahta kapı yıkılacak gibi sarsılıyordu. Dış kapının iniltisini duyduğunda pencereye tutunarak bağırmaya başlıyordu. "Buradayım. Ben Mesude. İşte buradayım!"

Kızı Şenne her gün iki kez gelir, Tacir Süleyman'ın evinden öğle ve akşam yemeği getirirdi. Annesiyle pek konuşmaz, nadiren karşılık verir; yemek dolu kapları getirip sonra da boşları alarak geri dönerdi. Bazı komşular pencerenin altına hasta ziyareti sevaptır diyerek gelir, kimi zaman da gevezelik etmek için şöyle bir uğrarlardı. Çocuklara gelince, bütün maksatları sessizce içeri girip duvarın dibine işemek veya Mesude'yi daha fazla bağırtıp çileden çıkarmaktı.

Şenne ara sıra annesini kontrol etmek için uğrar, tuvaletteki ibriğe su doldururdu. Her ayın ortasında annesini bir güzel yıkar, saçlarını örer; sonra da evi süpürür, toprak avluya su serperdi.

"Ben Mesude! Mesude! Buradayım!"

Bazı rüzgârlı günlerde paslı metal kapı biri gelmiş gibi gıcırdamaya başlardı. Ortalıkta ne Şenne, ne komşular, ne de çocuklar olurdu. Işık da yoktu. Mesude birilerini geldi sanıp yine bağırmaya başlardı.

"Ben Mesude! Buradayım!"

Salim beni endişelendiriyor. Lisede aldığı zayıf notlardan sonra özel bir koleje zorlukla yerleşebildi. Vaziyeti hiç hoşuma gitmiyor. Ablası Londra'ya kalırsa ben olumsuz düşünüyormuşum. Büyüyüp akıllanacakmış. Bu arada Londra başarısız aşk macerasından sonra yeni bir sayfa açtı. Yüzünde güller açıyor, bu da beni mutlu ediyor. Doktor önlüğünü giyip görevine başladı. İnsana unutma nimetini bağışlayan Allah'a şükürler olsun.

Küçükken Habib'in "Unutmak mı? Neredeymiş unutmak?" diye yüksek sesle iç çekişini sık sık duyardım. Habib'i hiç sevemedim. Beni Zarife'nin yanında ne zaman görse eliyle iterdi. Çünkü onu babama şikâyet edemeyeceğimi bilirdi. Zarife beni savunmazdı. Evden kaçıp gidince nasıl da mutlu olmuştum! Habib evden gittiği vakit oğlu Sencer altı yaşındaydı. Yaşlı annesi duyunca çığlık atıp kumların üzerinde yuvarlanmış, elbiselerini paramparça etmişti. Sanki geri dönmeyeceğini biliyormuş gibiydi. Aslında gidişi kimseyi şaşırtmadı. Çekip geldiği topraklara bir gün geri döneceğini söyler dururdu. Korsanlar ve tüccarlar onun özgürlüğünü çalmış, özgür biriyken köle olmuştu. Seneler sonra birileri onu Dubai'de Belucistanlılara ait bir kahvehanede gördüğünü söyledi. Orada her milletin kendi kahvehanesi vardı. Başkaları aynı fikirde değildi. Memleketi olan Belucistan'ın Mekran eyaletine dönüp orada evlendiğini ve çocukları olduğunu söylüyorlardı. Başka bir grup da kölelik kalk-

mazdan önce, hastaneler henüz yaygınlık kazanmadığı için kaçıktan hemen sonra veremden öldüğü görüşündeydi. Zarife ardından tek damla yaş dökmedi, tek laf da etmedi. Büyüdüğümde ona niçin kocasını arama derdine düşmediğini sordum. Her zamanki gibi meşhur deyişleriyle cevap vermeyi yeğledi. "Mutavassıf der ki, 'Bilmek afettir. Bilmemek rahatlık verir.'" Sencer'i tek başına büyüttü. Sencer evlendi, çocukları oldu ve Kuveyt'e yerleşti. Zarife ne kumlarda yuvarlandı, ne de üstünü başını parçaladı. Babam ölene dek tam sekiz sene oğluna kavuşamadı. Fakat "Yılan" diye sövdüğü gelini yüzünden onlarla pek başı hoş olmadı. Sonra kendisinden haber alamadım. Borsanın çöküşü, gayrimenkuller, Maskat'ta yeni bir ev inşası, Londra'nın nikâhı ve boşanması, Salim'in okul meselesi, Muhammed'in hastalığı ve başka bir sürü sorun araya girdi. Derken felç geçirip öldüğünü işittim.

Hastanede can veren babamın cenazesinde bulunmuştum. Amcam kalp krizi geçirdiğinde, Zeyd selde boğulduğunda, Menin vurulup öldürüldüğünde, Hafize AIDS yüzünden öldüğünde, Mervan babasının hançeri ile intihar ettiğinde ben oradaydım. Dostlarımın anne ve babalarının cenazelerine de katıldım ama Zarife'nin cenazesinde hazır bulunamadım. Ne yapayım, kimse bana haber vermemişti ki! Hastalanmış, ölmüş, defnedilmiş fakat bunlardan benim haberim olmamıştı.

Babamı rüyamda gördüm, gözleri öfkeden kıpkızıl kesilmişti. Elinde hurma lifinden bir ip vardı. Yüzüme doğru tutuyor ve Zarife'yi soruyordu. Ah Habib! Annen ihtiyar ama halen sağ. Çorak bir bozkıra benzeyen çocukluğumun yüzüne haykırdığın o meşhur sözün nerede?

"Unutmak mı? Neredeymiş unutmak?"

Ziyaretçi kadınlar tatlı ve meyve atıştırmaya dalmışken Zarife bir yandan onlara kahve döküyor, bir yandan her lafa cevap yetiştiriyordu. Kahkahalar, birbirine karışan sözler, eşlerden ve çocuklardan yakınmalar, evlenme-boşanma-yeni doğum haberleri, Hamdan'ın dükkânında göze çarpan güzel kumaşların renkleri, artık sadece Şeyh Said ile Tacir Süleyman'ın evinde değil çok yerde görülen televizyonlar, çamurdan evlere yerini bırakan betonarme binalar...

Misafirler kahkahalar atıyor, ev sahibesi Salime ise tebessüm ederek onlara iştirak ediyordu. Dün evlenmelerinden sonra ilk kez Azzan ona büyük mavi taşlı bir altın yüzük hediye etti. Herkesin bildiği gibi Salime altından ve ziynet eşyalarından hiç hazzetmezdi. Gelin olurken mecbur kaldığı altın yüzüğünü kilitli demir sandığın en dibinde saklıyordu. Kocası Azzan ile hiç hediyeleşmemişti. Salime'nin evi çevirmek için ihtiyaç duyduğu parayı Azzan karşılıyordu ve evin masraflarına dair karısıyla tartışmaya girmiyordu hiç. Fakat hediye işi başkaydı. Salime durumdan pek hoşnut değildi. Müezzinin hanımı ile Kadı Yusuf'un dul eşi, Salime meyve getirmek için mutfağa gittiğinde fısıldaşıyordu. "Bacım! Hangi adam kızına şu tuhaf ismin verilmesine razı olur? Karısı Meyye'ye söz ge-

çiremiyor mu? Sözünü dinletebilseydi kızına şu Hıristiyan isminin verilmesine razı gelmezdi. Londra! Kim kızına bir şehir ismi verir ki?"

Meyye yatakta tek başına hurma yiyordu. Esma, annesini birlikte yemelerine ikna edememişti. Yeni doğum yapmış kadınla birlikte yemek yeneceğine dair hadisi söylemekle müezzinin hanımını kızdırmış, dini değiştirmek ve bidat çıkarmakla itham edilmişti. Bütün bunlar Meyye'nin umurunda değildi. İnsanlarla birlikte sofraya oturmak gibi bir derdi yoktu. Bütün vaktini yiyerek ve boş boş konuşarak geçiren kadınları aklı almıyordu. Ağzını büzerek küçük bir üçgene dönüştüren kızını izliyordu. Bebek gözlerini açıp kapatıyordu. Ağlaması azalmaya başlamış, elleri ve ayaklarıyla boşluğu döver olmuştu. Meyye kızının hareketlerini izlemeyi seviyordu ama annesi aynı fikirde değildi. Ona göre bebek kundağa sarılmalıydı. Meyye, doğum yapmak için Maskat'a gittiğinde Ruvi çarşısından satın almıştı beyaz kundağı. Minik beyaz atletler ve iki de sarı tulum eklemişti yanına. Havle, annesi görmesin diye ruj sürdüğü kırmızı dudaklarını elbisesiyle gizlemişti. Havle konusunda annesini bu denli endişelendiren şeyin ne olduğunu Meyye bilmiyordu. Oysa Avafi'nin en duygusal, en yumuşak huylu, en tatlı kızı oydu. Ne olurdu yani, babasına söylese de şu kıza altın takılar alsa? Bunu hak ediyordu. Babası yoksul biri değildi. Meyye, annesinin bir bahane uydurup Havle'yi dövmesinden yılmıştı. Altın takı sevmiyorsa bu annesinin kendi seçimiydi, Havle'yi de kendi seçimiyle baş başa bırakmalıydı. Ah! Keşke Londra da teyzesi Havle kadar güzel olsaydı! Bebeğin uzayan siyah saçlarına baktı ve iç geçirdi. Sonra bakışları biraz kırışık olana alnına sabitlendi. İnsanın kaderinin alnında yazılı

olduğu gerçek miydi? Bu mini mini yavrucağın alnında ne yazıyordu?

Yirmili yaşlarının başında kızını uykusuz bırakan geceleri Meyye nereden bilecekti? Londra'nın gözlerinin önüne sık sık Ahmed'in hayalini getiren o geceleri... Ahmed'in görüntüsü o kadar canlıydı ki gerçek mi diye Londra'nın tereddüte düştüğü oluyordu. Evet, onunla tanışması bir gerçekti. Ayrılması da... Onu hem aklında tutmak istiyordu, hem de aklından tamamen silip atmak. Gün doğmadan önce üniversite dergisinde gördüğü resim gözünün önüne geldi. O resimde Ahmed'in bulunduğu mekanı delip geçen bir bakışı vardı. Sonradan fark etmişti, o bakış hiç güven telkin etmiyordu.

Meyye ellerini kızının alnında, sırım gibi saçlarında gezdirdi. Sabahın erken vaktinde Abdullah bebeği görmeye gelmiş, kutu kutu mama getirmişti. Meyye kendini aşağılanmış hissetse de sesini çıkarmadı. Öncelikle yeni bir bebek, üç aylık olana dek bir şey yiyemezdi, anne sütüyle beslenirdi. Sonra kendisi bebeğine zaten Heinz ve Milupa mamaları almıştı, bunları pişirmekten aciz değildi. Avafi'de hiç kimse çocuklarını bu tür şeylerle beslemezdi. Kocası, amcasının karısını taklit edeceğini sanıyorsa fena halde yanılıyordu. Meyye çok konuşan biri değildi ama başkalarını asla taklit etmezdi. Kızının mamasını kendi pişirecek, ona hiçbir bebeğin üstünde görülmemiş renkli etekler dikecekti. Bu bebek buradan gür saçlı, ayağında ayakkabıları, ortasında kalın çizgiler bulunan bir etekle çıkacaktı. Meyye dikiş konusunda kendini ispatlamış bir kadındı. Londra'nın ismi nasıl kimsede yoksa, etekleri de hiç kimsede olmayacaktı.

Abdullah

Yeni eve çıktığımızda annemi rüyamda gördüm. Uzun beyaz bir örtüye bürünmüş, suyun zerinde yürüyordu. Ben de arkasında yürüyor ve sesleniyordum. "Anneciğim! Anneciğim!" Fakat bana bakmıyordu, yüzünü bir türlü seçemiyordum. Keşke annem ölmeden kamera denen alet Avafi'de bulunuyor olsaydı! Zarife anneme benzediğimi söylüyor. Halama göreyse babama benziyormuşum.

Londra'yı boşayıp mehrini geri verdiğimiz gün, annemi tekrar rüyamda gördüm. Sakin sakin önümde yürüyordu. Elbisesinin kenarından tutmuştum. "Fesleğeni niçin söktün anneciğim?" Ne dönüp bana baktı, ne tek kelime etti.

Zarife ölünce de rüyamda önce babamı, sonra annemi gördüm. Uzun boylu, zayıfçaydı. Beni göğsüne doğru çekti. Yanında kısacık kalıyordum, boyum bacaklarına ancak ulaşıyordu. Üzerime eğildi. Gövdesi Meyye'yi, yüzü ise Zarife'yi andırıyordu.

Meyye'yi her zamanki gibi uyuyor buldum. Ya Londra, ya Salim, yahut benimle sert tartışmalara tutuşur, birlikte sabahlardık. Sonra uyumaya çekilirdi. İkindi vakti işten döndüğümde yine uyuyor olurdu. Oysa ben ikindi vakti uyuyakalsam Zarife çok kızar, bağırmaya başlardı. "Mutasavvıf der ki, 'Komşunla kavga et ama ikindi vakti asla uyuma.'" Gerçi Meyye'nin komşularıyla kavga etmesini

gerektirecek kadar bir samimiyeti yoktu. Canı ne zaman isterse o zaman uyurdu.

Evliliğimizin ilk yıllarında erkenden kalkar, öğle vakti kaylule uykusuna yatardı. Muhammed doğduktan sonra uyuduğu zamanı doğrudan kalan ömrüne sayabilirsiniz. Muhammed'in daracık yatağında bile uyuyakalırdı. Muhammed büyüyüp yatağına ancak sığana dek orada uyudu. Akşamları yanlarına uğradığımda ikisini tavandaki pervaneye bakıyor bulurdum. Pervanenin dönüşü bebekken Muhammed'in dikkatini çekerdi. Pervane dönmedi mi durmadan ağlardı. Dolayısıyla odanın pervanesi sadece sıcak günlerde değil hemen her gün çalışırdı. Meyye saatlerce yanında kalır, uyuduğu vakit kalkıp kendi yerine uzanırdı.

Salime, kızları Esma ve Havle ile konuştu. Muhacir İsa'nın oğulları Halid ile Ali onlarla evlenmek istiyordu. Salime ve Azzan açısından teklifi kabul etmemek için ortada bir engel görünmüyordu. Kızlara gelince... Esma sakince teklifi düşüneceğini söyledi. Babasının, damat adaylarını iyice araştırıp soruşturmadan reddetmesini istemiyordu. Havle ise annesiyle kız kardeşinin konuşmalarını şaşkınlıktan ağzı açık izledi. İkisi sustuğunda duyduğu kelimeleri önce mırıldanarak tekrarladı, sonra birden yükses sesle, "Hayır, hayır, hayır," demeye başladı. Koşarak odasına girip kapıyı kilitledi. Babası gelip onunla konuşuncaya dek kapıyı kimseye açmayacaktı.

Esma mutfakta ve ev işlerinde annesine yardım etmeye devam etti. Misafir komşulara her sabah kahve ve meyve suyu ikram etti, ablasının bebeğiyle ilgilendi, Meyye ile kitaplardan konuştu, radyo dinledi, babasının ve yeni doğum yapmış ablasının elbiseleriyle bebeğin kundak bezlerini yıkadı. Fakat evlilik konusunu bir an olsun aklından çıkarmadı. Birkaç gün sonra da kahve için kakule öğüten annesinin karşısına geçip şöyle dedi: "Anneciğim! Halid ile evlenmeyi kabul ediyorum."

Vakit hayli geç olmuştu. Azzan evine doğru hızlı adımlarla yürüyor, elbisesi soğuk rüzgârda uçuşuyordu. Yaşadığı ha-

diseler plansız bir şekilde, gelişigüzel ilerliyordu. Dün kızı Esma ile yaptığı şiir atışmasında kızı kuralları ihlal etmişti.

Sevgilinin yüzü senin güzelliğini de çoğaltır
Sen ne kadar bakarsan, işte o kadar

Okuduğu beyit buydu. Kızı iki beyitle karşılık verdi, Samaval ve Buhturi'den. Ne ki söylediği her iki beyit de gereken kafiyeyi sağlamıyordu. İlki:

Kınamakla kimsenin şerefi kirlenmez
Güzel olan bütün örtüleri kuşanır

Diğeriyse:

Kendimi kirleten şeylerden korudum
Kınayan kimsenin malından uzak durdum

İnsanlar içinde taşıdığı dolunayı hissetmeye mi başlamışlardı? Dolunay! Dolunay Neciye! Dolunayın ne demek olduğunu Neciye'den öğrenmişti. İnsanı önüne katıp sürükleyen selin ne olduğunu! Onu tanımadan önce hiçbir şeyi bilmiyor gibiydi. Her gece ayakları kumlara bata çıka onun kokusuna doğru ilerliyordu. Varlığının her zerresi, elinde olmadan bu harika bedene meftun olmuştu. Onu her gördüğünde susuzluğu daha da artıyor, arzusu bir türlü dinmek bilmiyordu.

Aralarındaki temasın tanımı netti: Özgür ilişki. İkisi de bunu istemişti, özgür bir ilişki kuracaklardı. İlkin bu özgürlüğün onlara saf aşkı getirdiğini sandılar. Yapmacıklık, suyuna gitme ve aldatma yoktu. Ne vaatler, ne de beklentiler vardı; sadece anın yaşanması, işte bu kadar.

İkisi de bunu istiyordu: Özgür bir adam, özgür bir kadın ve özgür bir ilişki. Aradan birkaç hafta geçince Azzan bu özgür ilişkinin köleliğin en acımasız şekline dönüştüğünü keşfetti. Birbirlerine duydukları arzunun şiddeti, ikisini de bir köle gibi prangaya vurmuştu. İkisinin de gözü başka şey görmüyordu artık. Azzan'ın Dolunay'a tutkusu, derin, sert ve belirsizdi. Bir araya geldiklerinde bu sertlik ve belirsizlik daha da artıyordu. Tutku ve şehvetin yakıcılığı, bilinen bütün kuralları altüst ediyordu. Azzan evinin kapısını sessizce açarken düşünüyordu: "Aşkta özgürlük olmaz. Bundan kaçış yok." Kızların odasında yanan lambayı fark etmeden avluyu geçti. Salona vardığında Havle hariç evdeki herkesi onu beklerken buldu. Meyye yeşil yünden bir şala bürünmüş, kızını emziriyordu. Esma başını kaldırmadan bebeğin elbiselerini ve kundaklarını katlayıp yerine koyuyordu. Salime bağdaş kurmuş, kendisine bakıyordu. Sandaletlerini çıkardı. Çıplak ayaklarından kumlar döküldü. Eşi her zaman olduğu gibi onu ayakta karşılamamıştı. Sakallarını kaşıdı. "Burada neler oluyor?"

Cevap Salime'den geldi. "Kızın Havle sabahtan beri kapıyı üzerine kilitledi. Sen gelene dek kimseyle konuşmayacağını söylüyor." Azzan sandaletlerini tekrar ayağına geçirip avluya doğru yürüdü. Sakince odanın kapısını çaldı. Kapının açılmasını bekleyemedi.

Salime derin bir iç çekti. Soğuk bir esintiyle birlikte yağmur damlaları düşmeye başladı. Kış, yaklaştığını haber veriyordu. Salime çocukluğunu hatırladı, kalbi acıyla doldu. Kendini yumuşak bulutların üzerindeyken ansızın sert taşlara çarpmış gibi hissetti. Babasına dair iki anısı vardı. İlkinde babası üzerine eğilmiş, sakalından abdest suları

damlıyordu. Bir omzuna kardeşi Muaz'ı almıştı; öbür omzuna da onu atmış, bir yere götürüyordu. Diğeriyse soğuk bir kış günüydü, babası can çekişiyordu. Salime kış mevsiminden nefret ederdi. Kış ona daima babasının sarındığı kenarı püsküllü kaba battaniyenin kokusunu hatırlatırdı. Bir de can çekiştiği odada yanan harlı ateşi.

Havle'nin ağlamaktan gözleri şişmiş, burnu kıpkırmızı olmuştu. Babasına, ölüm döşeğinde yatan kardeşine ihanet ettiğini, verdiği sözü tutmadığını söyledi. Niçin kendisini Muhacir'in oğlu Ali'ye vermek istiyordu? Bir sözlüsü varken, nasıl olur da başkasının karısı olabilirdi? Amcasının oğluna verilen sözü bırakıp nasıl böyle bir şeye onay verebilirdi?

Havle durmaksızın konuştu. Evlenirken fikri sorulmayan Meyye gibi susmayacağını söyledi. Meyye eğitim görmemişti, oysa kendisi eğitimliydi. Babası bu evlilikte ısrar ederse canına kıyacaktı. Havle amcasının oğlunu seviyordu, amcasının oğlu da onu. Hiç kimse bu gerçeği görmezden gelemezdi.

Azzan sözü tükenene dek kızını dinledi. İçi yandı, kalbi daraldı. Henüz on altı yaşındaki kızının, yıllardır kendisinden haber alınamayan amcasının oğlu için canına kıyacak hale geldiğini bilmiyordu.

"Korkma kızım, hayırlısı neyse o olur." Böyle dedikten sonra odadan çıktı, avluyu geçip eve döndü. Kimseye bakmadan odasına çekildi. Yağmur dindi. Sabaha dek Azzan'ın gözüne uyku girmedi.

Abdullah

Amcamın hanımı, Adiy Vadisi'ndeki evinin beton dökülmüş avlusunda duruyordu. Ellerini beline dayamış, bana bağırıyordu: "Babanın seni kamçıyla döverek büyütmesi senin kişiliğini ezmiş. Niçin çocuğuna doğru düzgün bir isim koymuyorsun? Londra ne demek? Böyle isim mi olur? Çocuğuna Avafi, Matrah, Nezva veya Adiy Vadisi adını koyan birini gördün mü?"

İçimden gülmek geldi ama gülemedim. Tahir lakabıyla bilinen amcamın oğlu Mervan, avlunun girişindeki bankta oturmuş bize bakıyordu. Pek konuşkan biri değildi. Benim yaşlarımdaki ağabeyi Kasım'ın aksine pek sesi soluğu çıkmazdı; sessiz, dalgın ve düşünceli bir tipti. Bu yüzden ona daha yakındım. Amcamın karısına bir şey demedim. Babamın despot karakteri nedeniyle amcamı Avafi'den ayrılıp buraya yerleşmeye ikna eden oydu. Amcamın vefatından sonra dört yanı küçük dükkânlarla çevrili bu evi satıp elden çıkardı. Oğlu Mervan vefat edince tıpkı ailesinin diğer fertleri gibi Avafi'ye defnettirmeyen yine kendisiydi.

Aslında amcamın hanımından nefret etmiyordum. Ben küçükken evimizin kuzey kısmında otururlardı. Amcam bizimle yemeğe otururken, karısı çocuklarına kendi yemek pişirmeyi tercih ederdi. Halamla hiç geçinemezler.

sürekli tartışırlardı. Amcam aralarını bulmaya çalışırdı. Sabah namazından sonra açık kapımızın dibindeki eşiğe otururdum. Kafasında çamaşır sepetiyle yanımdan geçer, kanala doğru yönelirdi. Nadiren başını çevirir, sorardı: "Dün akşam ne yediniz?" Bu soruya hiçbir zaman cevap vermedim. Ne yediğin hakkında konuşmak bizim evde ayıp sayılırdı. Acıktığımda Zarife'ye ne pişirdiğini sorardım, aldığım karşılık hep aynı olurdu. "Göreceksin!" Bizim evde yemek işi böyleydi. Vakti gelince ne piştiğini görür, sofrada kelam etmeden çarçabuk yer, kalkardık. Sonra da ellerimizi yıkayıp Allah'a şükreder, yemeğin kritiğini filan yapmazdık. Amcamın karısı bu tuhaf soruyu her zaman sordu. Oysa evimiz sadece akşam yemeğinde değil, hemen her öğünde köleler, azatlı hizmetçiler, ardı arkası gelmeyen misafirlerle dolup taşardı. Menüde kabuli[9] yoksa mağsure kaşiğ[10] mutlaka olurdu.

Bir gün oturmuş top oynayan çocukları izliyordum. Onlarla birlikte oynamaya can atıyordum ama babam tek başıma evden ayrılmamı yasaklamıştı. Her gol atıldığında avazım çıktığı kadar "Gooool!" diye bağırıp havaya sıçrıyordum. Amcamın hanımı çıkageldi, yıkadığı çamaşırların suyu tepesinden akıyordu. Uzun boyuyla gayet neşeli görünüyordu. Benim gol tepkim onu güldürmüştü. "Seni buraya bağladılar mı canım? Dün akşam ne yediniz?" Birden korkuyla sıçradım, yakınımda durduğu için o esnada ıslak çamaşırlar toprağa saçıldı. Bağırmaya başladım. "Zehir yedik zehir! Rahatladın mı?" Çok öfkelendi, gözlerinde

9 Kabuli: Sadece Umman'da değil pek çok ülkede meşhur olan etli-tavuklu Afgan pilavı, yaygın bilinen ismiyle Kabil pilavı. (ç.n.)

10 Mağsure: Limon, soğan ve balık karışımı. Kaşiğ: Kurutulmuş sardalya balığı. (ç.n.)

kıvılcımlar uçuştu. Mesude tam zamanında yetişti de beni önünden çekip uzaklaştırdı.

Mesude sırtındaki odun demetinin altında nefes nefese kalmıştı. Güneşin ilk ışıklarıyla Avafi bahçelerini aşarak çölün yolunu tutar, kurumuş akasya dallarını koparıp ipiyle demet yapardı. Getirdiği odunlar akşam yemeğimizin piştiği kazanların altında kıpkızıl kora dönüşürdü. Ertesi sabah yeniden çöle gider, yine sırtında odun demetiyle çıkagelirdi. "Onunla konuşma. Gel, eve gir." Böyle deyip başımdaki belayı savuşturdu. Amcamın hanımı o günden sonra beni görmezden gelmeye başladı. Birkaç ay sonra da bütün ailesini peşine takıp Avafi'yi terk etti. Maskat'a gidip Adiy Vadisi'ne yerleştiler.

Büyüyüp başka diyarlara seyahat edene dek akşam yemeğine dair herhangi bir soruyla muhatap olmadım. Başka yerlere gidince gördüm ki, insanlar saatlerce yemekler hakkında konuşuyorlar. Türlü yemeklerin tadıldığı, iştahla açılmış ağızların sergilendiği televizyon reklamları beni şoke etmişti. Çevremdeki insanlar birbirlerine rahat rahat, "Ne yedin? Ne yiyeceksin?" diye soruyorlardı. Oğlum Salim okulundan döndüğünde bize hayırlı akşamlar bile dilemeden akşam yemeğinde ne olduğunu öğrenmek istiyordu. Annesinin verdiği cevaptan memnun kalmazsa dışarı çıkıp soluğu ya pizzacıda yahut hamburgercide alıyordu.

Havle

Babası dışarı çıkar çıkmaz Havle kapıyı yeniden kilitlemeye koştu. Pencerenin önünde biraz soluklandı. Neden sonra yağan şiddetli yağmuru fark etti, bir an soluklandıktan sonra kıbleye dönerek oturdu. Yağmur yağdığı vakit edilen duaların kabul olduğunu annesinden sürekli işitirdi. Ellerini açtı, her namazın sonunda, yağmur yağdığında ve oruçluyken okuduğu duayı tekrar etti. "Ya Rabbi! Kederimden ölmeden beni Nasır'ıma kavuştur."

Duasını bitirince sağ elinin avuç içini yastık edinerek bir cenin gibi olduğu yere büzüldü. Yağmurun sesini dinlemek hoşuna gidiyordu. Yağmurun altında koşmaya, saçlarının dibine dek ıslanmaya can atıyordu. Böyle yapınca annesi görmesin diye eve girmez, üstü başı kuruyana dek bu odada kalırdı. Sırtüstü döndü, gözlerini tavana dikti. Tavanda beyaz pervane ve uzun florasan lamba... Kafasının içindeyse yalnızca Nasır.

İkisi de çok küçüktü. Öğleden sonra diğer komşu çocuklarıyla iki takıma ayrılıp oyun oynarlardı: Doğu mahallesi çocukları ile Batı mahallesi çocukları. Her takım diğerini Avafi'nin sokakları boyunca kovalardı. Havle, saç örgülerinden tutup çekiştiren Zayid'den çekinir, Nasır nereye giderse yanından ayrılmazdı. Çoğu zaman ikisi çaktırmadan oyundan tüyer, müezzinin evine kaçarlardı. Avludaki tek

gül ağacından pembe gül koparan Nasır, çiçeği Havle'nin saçına takardı. Ve her defasında Havle'nin uyarısını unutup dikenlerini koparmadığı için kızcağızın canı fena halde yanardı.

Havle yana döndü, bu kez sol elinin ayasına yaslandı. Duvardaki tek resimle yüz yüze geldi. Bu resmi evlenip gitmeden önce Meyye asmıştı. Yaldızlı, yüksek bir çerçevenin içinde geniş bir otlak ve birbirini takip eden bulutlar göze çarpıyordu. Manzara tamamen kurgu ürünüydü ama Meyye oranın İngiltere olduğu konusunda ısrarlıydı. Gerçekten böyle bir yer var mıydı? Bu kadar geniş bir yeşilliğin olması mümkün müydü? Bugüne dek gördüğü en büyük yeşil alan, içine Nasır'ın fotoğrafını gizlediği zarfı bir hurma ağacının gövdesine sakladığı kendi bahçeleriydi.

O günü çok iyi hatırlıyordu. Çocuklar oyun oynamaktan bitkin düşmüştü, güneşin ışıkları kaybolmak üzereydi. Çoğu evlerine çekilmiş, pek azı sokakta kalmıştı. Nura isimler ve meslekler oynamayı teklif etti. Her çocuğun ismi ile bir meslek türü rakam sırasıyla listeye yazıldı. Herkes bir rakam seçecek, böylece gelecekteki eşini ve mesleğini de öğrenmiş olacaktı. Kadı Yusuf'un oğlu Abdurrahman 20 rakamını seçmiş, eş olarak Havle'nin ismi çıkmıştı. Bunun üzerine Nasır ona rakamları değişmeyi teklif etti. Abdurrahman kabul etmeyince onu tutup yere çaldı. Burnu kanayan Abdurrahman'ı gözü görmüyor, öfkeden söylenip duruyordu. "Havle amcamın kızı ve benim eşim. Biz onunla sözlüyüz!"

O zaman Havle'nin yaşı kaçtı? Dokuzu olmamıştı herhalde. Peki ya Nasır? O da on iki, bilemedin on üç. Havle, onu nasıl elinden kavrayıp evine götürdüğünü hatırladı.

Dul yengesi ona hurmayla tereyağı ikram etmişti. Nasır, karnesinden söktüğü resmi bir zarfa koyup Havle'nin eline tutuşturdu. Eve döndüğünde annesi onu bir güzel dövdü, pembe dünyası kapkara bir zindana dönüştü.

Tekrar sırtüstü döndü. Ellerini boynunun altına kenetledi. Odanın krem rengi badanasından hiç hazzetmiyordu ama yine de sadece burada rahat edebiliyordu. Meyye büyüyünce annesi kızlar için bir oda yapılmasını planlamıştı. Evdeki diğer odalara bitişik olmayan, müstakil bir oda. Evleri uğrak yeriydi annesinin dediği gibi, sürekli komşu kadınlar girip çıkıyordu. Her gün biraz daha serpilen kızların bu kadar meraklı gözün arasında ne işi vardı? Ayrıca kızların büyük kadınların kendi aralarındaki konuşmalara –annesi "aptal kadın muhabbeti" derdi buna– kulak kesilmeleri yakışık almıyordu.

Kızların da bu fikre kafası yatmıştı. Avludaki bu oda, Esma için kitaplarıyla, Havle için aynasıyla baş başa kaldığı yerdi. Meyye dikiş diktiği için çoğulukla salonda otursa da kadın kalabalığı evi istila edince annesi odasına gitmesi gerektiğini ima ederdi. Havle içini çekti. Bütün bunlar Meyye evlenip çoluk çocuğa karışmadan önceydi. Şimdi o da aptal kadın muhabbetine dahil olmuştu.

Odanın ortasında büyük bir kırmızı halı vardı. Üç adet de ahşap dolap. Her kızın kendi dolabı ayrıydı. Annesi marangoza gidip modelini bizzat seçmişti. Havle'ye kalsa dolabının kapağı baştan başa aynalı olmalıydı. Sahip olduğu tek ayna, dolapların karşısındaki duvarda asılı duran ahşap çerçeveli dikdörtgendi. Saçlarını taramak veya ablasının Maskat'tan getirdiği ruju sürmek için bu aynaya mahkûmdu. Evlendiği gece uzun, ipek gibi yu-

muşak saçlarını gören Nasır acaba ne diyecekti? Esma'nın kitapları kendi dolabını doldurmuş, Meyye'ninkini de istila etmişti. Bu eski kitapların dehşetengiz sıkıntısına Esma nasıl dayanıyordu acaba? Okuyabileceği tek kitap türü, Esma'nın dudak büktüğü aşk romanlarıydı.

Kız arkadaşı Nura, Maskat'taki akrabalarını ziyaret ettiğinde bu romanları keşfetmiş, Havle'ye de birkaç tane getirip onu bağımlısı yapmıştı. Bunlar ormanlarda, geniş meralar ve ovalarda geçen aşk hikâyelerini konu ediniyordu. Kadın kahraman ince ve güzel, erkek kahramansa herdaim yakışıklı ve güçlüydü. Uyumadan önce kendini Nasır ile birlikte hayvanların, kuşların, büyüleyici bir tabiatın göz kamaştırdığı yemyeşil bir adada hayal ederdi. Nasır'ın resmini birkaç ay dolabında, en güzel giysilerinin arasında sakladı. Sonra Nura onu uyardı: Annesi bu fotoğrafı ansızın bulabilirdi, en iyi saklama yeri babasının bahçesindeki en büyük hurma ağacının gövdesiydi. Bunun üzerine fotoğraf, hurma liflerinin arasında güvenli bir yere kavuştu. Ergenlik yılları boyunca Havle orayı sık sık ziyaret etti. Amcasının dul hanımı hurma ve tereyağı getirmek için mutfağa girince Nasır elini tutup şöyle demişti: "Abdurrahman ile evlenme. Sen benim sözlümsün. Amcanın oğlu benim, o değil."

Bu sözleri unutamadı. Nasır'ı unutması mümkün değildi. İki, üç, beş yıl, ne fark eder? Şartlar Nasır'ın geri dönmesine imkân vermiyorsa ne olmuş yani? O dersleriyle meşgul zaten. Hem annesinin öfkesinden çekindiği için Havle'ye mektup yazamıyordu. Evet, Nasır onu unutmamıştı. O, Nasır'ın sözlüsüydü, onu bekleyecekti.

Nasır liseyi başarıyla geçince komşularına meşrubat dağıttı, o sırada kendisi henüz ortaokuldaydı. Sevinçten

adeta delirdi. Tek başına üç kutu meşrubat içti. Nura'nın Maskat'tan kendisi için satın aldığı güzel bir gümüş kalemi ona hediye etti. Nasır kalemi alıp öptüğünde utancından yerin dibine girdi. Havle'ye Kanada bursu kazandığını söyledi, gelecek yaz yapılacak düğün için hazır olmasını, onu Kanada'ya götüreceğini müjdeledi. Havle ağladı, yazdığı uzun mektuba ok saplı kırmızı kalpler çizdi. Aşk romanlarındaki kızların yaptığı gibi verecek resim bulamayınca altıncı sınıf karnesindeki resmi çıkarıp verdi. Şaşkın ifadeli bir yüze sahip, uzun saç örgüleriyle boynunda mavi bir muska taşıyan kız çocuğunun fotoğrafı.

Havle, odanın ortasındaki kırmızı halının üzerinde ters döndü. Derin bir iç çekişle inledi. Bir söylenti çıkmıştı. Dediklerine göre Nasır ilk yıl sınıfta kalmış, üniversiteyi bırakıp başka işlerin peşine düşmüş. Annesini bile aramıyormuş. Peş peşe sınıfta kalınca bakanlığın verdiği burs kesilmiş. Ülkeye geri dönmeyecekmiş. İstediklerini söylesinler. Nasır onun için gelecek. Onu bekleyen, onun için kendine özen gösteren güzel Havlesini terk etmeyecek. Yakında yapacakları düğün için ona geri dönecek.

Ev şeklindeki plastik kumbara dolabında duruyordu. Ortaokulun ilk yılında sınıfı geçince Nasır hediye etmişti, kimsenin bundan haberi yoktu. Havle kendisine söz vermişti, kumbaraya attığı her yüz kuruş ancak evlilik çeyizi için harcanacak, başka bir nedenle asla kullanılmayacaktı. Muhacir İsa'nın oğlu da kim oluyordu? Hangi cüretle onu istemeye kalkıyordu? Onun sözlü olduğunu bilmiyor muydu? Bu tuhaf cesaret nereden geliyordu?

"Allah'a yemin olsun, boynum dilim dilim doğransın... Eğer ailem beni Muhacir İsa'nın oğluna zorla vermeye kalkarsa canıma kıyacağım."

Abdullah

Uçağın penceresinden baktığımda şehirlerden denize doğru akan bir ışık seli görüyorum. Sessiz ve kıvrım kıvrım. Zeyd'i boğan Avafi'nin seline hiç benzemiyor.

Meyye'yi görmemden yaklaşık bir sene önceydi. Zeyd'in sel suyunda sürüklenen şişmiş cesedi her gece kâbusum olmuş, peşimi bırakmıyordu. Süveyd'in udundan çıkan nağmeleri dinlemek için çıktığım bir akşam eve dönerken aniden suyun üzerinde karşıma çıktı. Meyye'yi ilk gördüğümde hüzün dolu, insanın içini yakan bir duruşu vardı. Bir çocuğu şefkatle kucaklar gibi dikiş makinesinin üzerine doğru eğilmişti. Artık Zeyd'i görmekten kurtulmuştum. Kâbuslarım nihayet sona ermişti.

Hafiflemiştim. Sanki udun nağmeleriyle akıp gidiyordum. Meyye'nin yüzündeki solgun örtünün içinde eriyip kayboluyordum. Dikiş makinesini sürükleyen bir sele dönüşüyor, yerini ben alıyordum. Meyye'nin ince parmaklarıyla Süveyd'in udun tellerinde gezinen parmakları beni balçıktan bir çömleği şekillendirir gibi yeniden şekillendiriyordu. Keşke babam beni görmeseydi! Hangi sebepten bilinmez, yatsı namazı sonrası odasında durmadı. Her gece olduğu gibi yatağına gittiğini sanıp dışarı çıktım, Zarife peşimden kapıyı kilitledi. Uyumadan önce açık bırakacaktı ne de olsa! Fakat döndüğümde kapı açık değildi. Şaşırdım,

korktum. Zarife beni unutmuş muydu? Yoksa başka biri mi kapamıştı kapıyı? Şaşkınlığım uzun sürmedi. Kapı aniden açıldı ve karanlıkta babamın yüzü belirdi.

"Seni gidi Fatma'nın oğlu! Büyüdüğünü mü sanıyorsun? Bana karşı mı geliyorsun?" Sayıp sövmeye başladı. Attığı bir tekme başıma isabet edince şuurumu kaybettim. Başımdan kanlar akıyorken beni öylece bıraktı. Kendime geldiğimde Zarife'nin ağlayışını işittim ama kendisini göremedim.

Babam tekmeleyip sövmeye başlayınca bağırdığımı hatırlıyorum. "Artık ben çocuk değilim. Her genç gibi benim de geceleri dolaşma özgürlüğüm var." Oysa sesim öyle zayıf çıkmıştı ki neredeyse duyulmuyordu. O zaman da böyleydi, şimdi de böyle. İyi, güzel de... Yirmi beş yıl sonra bu sözleri Salim'in yüzüne bağıran ben değil miydim? "Gece vakti nerelerdesin sen? Bana karşı mı geliyorsun?"

Gecenin ikisinde dönmüştü eve. Görünüşe bakılırsa sarhoştu da. Yüzüne daha da bağırmak istedim, fakat kendi sesimi tanıyamadım. Sahi, bu ben miydim? Bu benim sesim miydi?

Sanki babamın karanlıktaki bağırışını duymuş, yüzüm ve başım tekrar kanlar içinde kalmıştı. Ertesi sabah dışarı çıkmak için sarığımı düzeltirken Salim odaya girdi. Hâlâ sarhoş gibi görünüyordu. "Çok üzgünüm baba," dedi ve çıkıp gitti.

Meyye'ye kaç kez dedim, bilmiyorum. "Senin şu oğlun iflah olmayacak." Bir sürü mazeret sıraladı. Sınavları bitmiş, artık kafasına göre takılabilirmiş. Bütün arkadaşları sabahlara dek dışarılarda eğleniyormuş. Artık o bir çocuk değilmiş.

Zarife bütün gücüyle kapıyı çaldı. "Sencer! Çık dışarı!"

Sencer koştu. "Hayırdır anne!"

İçeri girmedi. Oğluyla birlikte büyük evin avlusunda yürümeyi tercih etti. Sonra civardaki evlerden soluk ışıkların vurduğu sokağa çıktılar.

"Duyduklarım doğru mu Sencer? Buraları bırakıp gidiyor musun?"

Sencer duraksamadı. "Evet, doğru. İstersen sen de benimle gel."

Zarife atıldı, oğlunun boğazına sarıldı. "Daha kızına doğru düzgün isim veremiyorsun. Neymiş? Reşa. Bir de buradan gitmek mi istiyorsun?"

Sencer annesinin ellerini sertçe indirip bağırdı. "Anne, beni dinler misin? Kızımın ismi beni ilgilendirmiyor. Erkek olsaydı adını Muhammed, Hilal[1] ya da Abdullah koyardım."

Zarife deliye döndü.

"Ne dedin? Tacir Süleyman seni öldürecek! Onun oğlunun adını mı vereceksin? Sen delirdin mi oğlum? Bu büyük-

1) Hilal Araplarda erkek ismidir. (ç.n.)

lenme kime? Seni kim büyüttü? Kim okula gönderdi? Kim seni evlendirdi?"

Sencer öfkeyle sıktığı dişlerinin arasından konuştu. "Bana bak Zarife! Tacir Süleyman beni büyüttüyse, okuttuysa, evlendirdiyse hep kendi menfaati için. Ben ona hizmet edeyim, karım ve çocuklarım ona hizmet etsin diye. Hayır Zarife! Tacir Süleyman bana karışamaz. Kanun çıktı, ben artık özgür bir adamım. Özgürüm Zarife! Gözlerini iyice aç! Dünya değişiyor ve sen hâlâ canım, efendim demeye devam ediyorsun. Herkes okudu, çalışacak başka işler buldu. Sen hâlâ olduğun yerdesin Zarife! Tacir Süleyman'ın kölesi, sadece bu! Bunak ihtiyarın teki o! Gözlerini aç Zarife! Biz artık özgürüz. Herkes kendinin efendisi. Artık efendi filan yok. Ben özgürüm. Dilediğim yere özgürce gider, çocuklarıma dilediğim ismi veririm. Burada o bunakla kalmak istiyorsan, sen bilirsin."

Zarife eskiden olduğu gibi onu tokatlamak için elini uzattı. Fakat Sencer hamle yapıp uzaklaşınca tutturamadı, ayağı kayıp sendeledi. Yanı başındaki evin duvarı dibine düştü. Gözyaşlarını tutamadı. Hıçkırıklarını duyan Fatma yanına geldi. Zarife matem içindeki kadınlar gibi Fatma'nın omuzuna gömüldü, sarsıla sarsıla ağlamaya başladı. "Oğlum gitti Fatma! Oğlum beni terk etti. Tıpkı babası gibi konuştu, onun gibi aşağıladı beni. Onun gibi çekip gitti... Neymiş? Artık özgürmüş. Bir köle değilmiş. Ben ne yapayım? Oğlumu yanımda istiyorum. O yılan karısı yok mu, kesin o ayarttı oğlumu. Oğlumu benden kopardı. Yüreğimi ateşe verdi. Biricik oğlum gitti Fatma! Gitti!"

Zarife'yi kucaklayan Fatma da onunla beraber ağlıyordu.

Aslında fikir oğlu Sencer'e aitti, gelini Şenne'ye değil. O sadece kocasını teşvik etmişti.

Babası öldükten az zaman sonra Zarife Şenne'yi müjdelemiş, onu oğlu Sencer'e alacağını söylemişti. Şenne sevinçten çılgına dönmüştü. Biriyle evlenmesi demek, çökmek üzere olan bir evden ne olursa olsun dışarı çıkmak, kurtulmak demekti. Tamam, Sencer malı mülkü olan biri değildi. Fakat bir an önce şu evden, şu muhitten kendini kurtarması gerekiyordu. Avafi'den sıkılmıştı. İnsanları, hayvanları, dağları ve bahçeleri onu bunaltıyordu. Sencer de onun uzaklarda, yoksulluktan uzakta yeni bir hayata yelken açma fikrini paylaşıyordu. Üzerine pislik gibi yapışan fakirlikten, başkasına el açmaktan, istediğini alamamaktan, hoşlandığı şeyleri yapamamaktan bıkmıştı. Sabah akşam başının üstünde su taşımaktan, mutfağın boğucu dumanından, süpürgenin kaldırdığı tozdan gına gelmişti. Fakat bütün bunlardan daha beter bir bela vardı başında. Bir an önce asıl ondan kurtulmak istiyordu. O bela da annesi Mesude idi.

Şenne hayata gözlerini açtı açalı annesi eciş bücüş bir kadındı. Onu hep öyle gördü. Şişkin gözleri kirpiksiz, kupkuru elleri çatlaklarla doluydu. Küçükken annesinin süpürgeyle çok eğilerek temizlik yaptığı ve sürekli odun taşıdığı için belinin büküldüğünü söylemişlerdi. Elinden geldiğince annesinden uzak durmuş, onunla gereğinden fazla konuşmayarak nefretini belli etmişti. Bütün bu çektikleri yetmiyormuş gibi kocasının ölümünden sonra Mesude'ye tuhaf haller oldu. Annesinden zaten hazzetmeyen Şenne "delirdi" hükmünü verdi, insanlara da böyle duyurdu. Şenne, babasının nasıl olup da hayatı boyunca odun taşıyıp

yer süpüren böyle bir kadına ilgi duyabildiğini anlayamadı. Babası annesiyle uzun geceler boyu sohbet edip eğlenirken, kimi zaman birlikte kahkahalar atarken hayretler içinde bu durumu anlamaya çalışıyordu. Babası pehlivan gibi bir adamdı. İki büyük pirinç çuvalını yahut koca bir hurma sepetini hiç zorlanmadan taşıyordu. Bu balçık evi annesi için kendi elleriyle inşa etmişti. Kolayca başka bir kadın bulabilirdi. Fakat her nedense bu tuhaf kadını seçmiş, ona bağlanmıştı. Aklından defalarca babasının başka bir kadınla evli olduğu düşüncesi geçti, başka kardeşleri olsa bu kadınla tek başına uğraşmak zorunda kalmayacağı için hayıflanıp durdu. Fakat kayınvalidesi Zarife'nin her zaman dediği gibi, "Yük hayvanı yük taşımak içindir." Kardeşleri olsaydı, belki de durum değişmeyecekti. Bu angaryayı yine ona yıkacaklardı. Her neyse, önemli olan Sencer'in de tıpkı babası gibi buralardan gidiyor olmasıydı. Sonunda Şenne bu yükten kurtulacaktı.

"Ben Mesude! Ben buradayım." Kafasının içinde çınlayan şu monoton sesi artık duymayacak, hazzetmediği komşuların, tüm Avafi halkının önünde bir daha küçük düşmeyecekti.

Evet, burada yaşayan herkesten nefret ediyordu.

Muhammed, pervanenin hareketini izlemekten vazgeçip kendine başka bir oyun buldu: Kapıyı açıp kapatmak. Gün boyu durmaksızın odanın kapısını açıp kapatıyordu. Onu başka bir şeyle meşgul etme çabaları, ağzından anlamlı kelimeler duymaya çalışmak boşunaydı.

Başlarda ben evden çıkıyordum ama o annesinin yanından ayrılmasına izin vermiyordu. Annesi hep yanında olacak, o da sürekli kapıyı açıp kapatacaktı. Annesi tek kelime etmiyordu. İşimden, arkadaşlarımdan, kafelerde oturmaktan bıkıp yanlarına döndüğümde onları bıraktığım gibi buluyordum. Oğlumun tekrar ettiği sözler bir anlam bütünlüğü içermiyordu. Bir papağan gibi tekrar edip duruyordu sadece. Meyye hep yanındaydı. Yorgunluktan olduğu yerde sızınca onu yerine yatırıp uyumaya gidiyordu. Muhammed uyanmadan Meyye de uyanmıyordu.

Bir gün eve döndüğümde Meyye banyoda yıkanıyordu. Muhammed'in kapıyı sürekli açıp kapaması psikolojimi altüst etti. İçimden kafasını kapıya çarpmak, yumruk atmak gibi duygular geçti. Kapı yerine pencereyi açmasını ve oradan kanatlanıp uçmasını diledim. Evet, Muhammed'in pencereden bir serçe gibi uçup gitmesini, şu monoton sesin artık son bulmasını istedim.

Azzan, kızı Esma'nın Muhacir İsa'nın oğlu Halid ile evlenmesine onay verdiğini Salime'ye bildirdi. Havle'ye talip olan erkek kardeşi içinse durum böyle değildi. Çünkü kızı amcasının oğluyla zaten sözlüydü.

Bunu duyan Salime gözlerini dikip bağırdı: "Amcasının oğlu da kim? Dört senedir kendisinden haber alınamayan Nasır mı? Ne bizi arayıp sordu, ne de kızımı. Kim, ne zaman sözlenmiş Havle ile? Bu nasıl bir söz? Nerede bu amcasının oğlu? İşsizlikten perişan, Kanada'nın bir köşesinde! Biz de tutmuş gerçekten kızımızla evlenmek isteyen talibi reddediyoruz, öyle mi?"

Azzan yüzünü çevirdi. "Ben cevabımı verdim ve konu kapandı. Kızın Esma için kadınlarla çeyiz ve düğün hazırlıklarına girişeceksen buyur giriş. Fakat Havle için asla!"

Omzundaki yün şalı fırlatıp attı ve her gece olduğu gibi gözden kayboldu.

Salime orta odada sakin sakin ileri geri yürümeye başladı. Meyye uyuyordu. Bebeği kucağından alıp kundağını çözdü. Kızarmış göbeğine yağ ve tuzla masaj yaptı. Küçük kız gözlerini açıp Salime'ye baktı. Salime'nin aklına kundaktayken ölen oğlu Muhammed geldi, gözyaşlarına hâkim

olamadı. Ahmed'i de aklından çıkarmaya çalıştı. Ahmed, bebeğe çok benziyordu. Onu hatırlamak istemiyordu.

Bebeği kundaklayıp annesinin kucağına yatırdı. Yüzüne biraz baktıktan sonra gözlerini kapadı. Tekrar açtığında bebeği göremedi, ölüp gitmiş Muhammed ile Ahmed'i de. Azzan'ın bıkmış yüzünü, odanın mavi rengini, tepsiler ve çanak çömlekle dolu duvardaki nişleri, hiçbirini görmedi. Karşısında amcasının evi vardı.

Amcasının evi mi? Gerçekte gördüğü şey, yüksek duvarın, kalın kale duvarının gökyüzüyle kesiştiği çizgiydi. Mutfağın dış duvarına yaslanıp kölelerin birbiriyle tartıştığı, şakalaşıp bağrıştığı kaç yılı geride bırakmıştı. Çocukların avludaki boğuşmaları, bitmeyen çığlıkları, emirler yağdıran yengesinin yüksek perdeden sesi. Hepsi susmuştu. Herkes susmuştu.

Kaç yıl o duvara yaslanıp ömür tüketti. Kimsenin farkında olmadı, kimse onun sesini duymadı. Duvarın gökyüzüyle kesiştiği yere bakıyordu.

Tekrar hatırlamaya çalıştı, işte yine oraya yaslanmış duruyordu. Babası öldüğünde gerçekten üzülmüş müydü? Annesini özlüyor muydu? Kızgın mıydı? Hatırlamıyordu. Hatırladığı tek şey güneşli gökyüzüydü. Bir de mutfaktan yayılan dumanın kokusu. Hatırlayabildiği tek duyguysa açlıktı.

İnsanlar dünya savaşının etkilerinden bahsediyorlardı. Fiyatlar fahiş derecede artmış, aşiretler huzursuzluk içinde kıvranıyordu. Bütün bunların, o yemek yerken yengesinin lokmalarını sayar gibi onu izlemesiyle ne alakası vardı, bir türlü anlayamıyordu. Salime babası öldükten sonra

kahvaltı yapmayı unutmuştu. Amcası, onu ve kardeşi Muaz'ı evine almakta ısrar etmişti. Büyükler hurma taneleriyle kahvelerini yudumlarken, Salime öğle yemeğinin gelmesini iple çekerdi.

Başka aşiretlerden misafirler gelince ızgaraların, et suyunun ve yufka ekmeğinin mis gibi kokuları yükselirdi. Misafirler yedikten sonra amcasının çocukları ve yengesiyle kalan yemekleri yemeye koyulurlardı. Çoğu kez geriye az miktarda et suyu ve ızgaradan artan kemikler kalırdı. Amcasının çocukları artan yemeklere saldırırlarken yengesiyse gözlerini Salime'nin ellerine dikerdi, o eller her yemeğe uzandığında yengesinin gözleri yapışırdı üzerlerine. Salime ellerinin kocaman olduğunu düşünmeye başlamıştı. Ağzı da büyük ve çirkin olmalıydı. Evde misafir yoksa sofraya soğan, limon, su ve biraz hurmanın eşlik ettiği kurutulmuş sardalya konurdu. Pirinç pahalıydı, ancak hastalar tadabilirdi. Sardalya kokusundan nefret ediyordu. Ama karnı öyle aç olurdu ki yemek zorunda kalırdı.

Evet, açlık! Amcasının evindeki hayattan aklında kalan işte buydu.

Bebek tiz sesiyle ağlamaya başlayınca Salime ona yöneldi. Bebeğin karnı acıkmıştı. "Meyye kalk! Kızını emzir."

Meyye kalktı, kızını doyurup uyuttuktan sonra yer yatağının üzerinde sakince gerindi. Annesi büyücek pürüzsüz bir çakıl taşı getirdi, ocakta yanan korların üzerinde birkaç dakika beklettikten sonra havluya sarıp sıcaklığını uygun bir seviyede tuttu. Sonra da Meyye'nin karnının üzerine koyup eski bir başörtüsüyle bir güzel sarmaladı. Kırk gün, sabah akşam, günde iki kez bu işlem devam etti.

Doğumdan sonra Meyye'nin karnında sarkma olmasın, nifas günleri bitip yıkandıktan sonra düz ve gergin bir bedene sahip olsun diye.

Odaya giren Esma, Meyye'nin karnındaki sarılmış taşı görünce gülümsedi. Annesi haberi vermekte gecikmedi. "Gelecek ay düğünün için altın ve elbise almaya Matrah'a gideceğim."

Esma başını salladı. Kendi anneliğini düşünerek tekrar gülümsedi. Kitaplığında muhteşem bir hadise olan annelikten bahseden tek eser olmadığı geldi aklına. Acaba annesine bir kütüphane dolusu kitap bırakan dedesi Şeyh Mesud bu konuyla hiç ilgilenmemiş miydi? Yoksa konu hakkında gerçekten doğru düzgün bir eser yazılmamış mıydı?

Cevabın ne olduğunu Esma bilmiyordu. Zaten hayatında başka kütüphane görmüşlüğü de yoktu.

Azzan ve Dolunay

Azzan'ın başı Dolunay'ın kucağındaydı. Gözleri, çölün parlak göğündeki ışıl ışıl yıldızlara dikilmişti. Dolunay parmak uçlarını kirpikleri ve kaşlarında gezdiriyor, yapışan kum tanelerini alıp ağzına götürüyordu. Azzan onun bu hareketine alışmıştı, artık ona tuhaf gelmiyordu. Bitmeyen gayreti, evine ve develerine duyduğu tutku, iş yoğunluğu, erkek kardeşine ilgisi, bütün bunların sesine yansıyan coşkusu Azzan'ı mest ediyordu. Dolunay ansızın susunca Azzan yanağını onun eline dayadı. "Konuş lütfen. Sesin beni mest ediyor." Dolunay, Azzan'ın yanına sırtüstü uzandı. İkisi de ellerini başlarının arkasına yastık yapmış, Küçük Ayı takımyıldızını izliyorlardı. Yılın bu günleri, gökyüzünde en parlak göründükleri zamanlardı.

Dolunay fısıldadı. "Sen konuş. Neredeyse hiç konuşmuyorsun."

Azzan içini çekti. Kısa bir sessizlikten sonra konuşmaya başladı. Ona bir türlü kapanmayan yarasından bahsetti: Oğlu Ahmet'ten.

Ahmed çok çelimsiz doğmuştu. Tıpkı iki ay yaşayıp ölen ağabeyi Muhammed gibi, annesi onun da öleceğini anlamış ve bebeğin her yanını çeşit çeşit muskalarla donatmıştı. Azzan da umudunu yitirmişti. Fakat Ahmed yaşadı. Minik bedeni kardeşinin kaderine direndi. Hayata tutundu.

Çok hareketli bir çocuktu. Neredeyse hiç yemiyor, hiç uyumuyordu. Sürekli koşup oynuyor, durmadan gevezelik ediyordu.

Azzan'ın yüreği yeniden umutla dolmuştu. Bu çocuk onun soyunu sürdürecekti. İsmini taşıyacak, mülküne sahip çıkacak, yaşlanınca dayanağı olacaktı. Kimsenin kem gözü ilişmesin diye annesi saçlarını uzattı. Deri ve gümüş muskaları, elbisesinin altına iliştirdi. Çocuk sekiz yaşına bastı ve aniden öldü.

Anne babasının sandığı gibi ölüm, Ahmed'in peşini bırakmamıştı. Yüreklerinde evlat sevgisi biriksin diye beklemiş, umulmadık bir anda pençesini atmıştı.

Dolunay merakta kalmıştı. "Ona ne oldu?"

Azzan yavaşça gülümseyip gözlerini yumdu. "Ne mi oldu? Range Rover'a ne olduysa!.."

Dolunay anlayamadı. "Range Rover mı? Araba mı?"

Azzan'ın dudaklarında acı bir gülümseme belirdi. "Evet. Yeşil bir Range Rover."

Ahmed ateşler içinde yanıyordu. Safran da ateşini düşürmeyince Salime amcası Şeyh Said'in evine gitti. Amcası yaşlanmıştı. Ama kalbine merhamet düşecek kadar değil. Babası Şeyh Mesud, dedesi, merhamet, din, yiğitlik, cömertlik, iyilik, halk içindeki konumu... Aklına ne geldiyse sayıp döktü, amcasının kalbini yumuşatıp oğlunu hastaneye götürmesini istedi. Fakat amcasının cevabı değişmedi.

"Benim Range Rover arabam, içinde ben olmadan Avafi'den dışarı çıkamaz."

Ertesi gün Ahmed'in ateşi daha da yükseldi, çocuk sayıklamaya başladı. Bu kez Azzan da Salime'ye eşlik etti, birlikte Şeyh Said'e gittiler. Azzan uzun uzun dil döktü. Oğlunun durumunun gittikçe kötüleştiğini, onu Maskat'taki Saadet Hastanesi'ne götürmek için kendisinden başka kimsede araç bulunmadığını, eşekle gidecek olsalar dört beş günde ancak ulaşacaklarını, bunun da çocuğu kurtarmaya yetmeyeceğini tek tek izah etti. Şeyh kendisinden ne talep ediyorsa ödemeye hazırdı. Ayrıca şoförün de ücretini ödeyecekti.

Şeyhin inadı yine kırılmadı. "Söyleyecek başka sözüm yok: Range Rover Avafi'den çıkmayacak. Oğlun doktorlar olmadan da iyileşir. Bütün çocuklar ateşlenir, sonra sağlığına kavuşur."

Azzan ve Salime kapının hemen yanında duran yeşil renkli Range Rover'a bakmaktan kaçınarak evden çıktılar. Şeyh iki yıl önce bu aracı satın alıp şoförüyle Avafi'ye giriş yaptığında bütün ahali manzarayı kaçırmamak için evlerinden dışarı fırlamıştı. Şeyhin köle kadınlara dayanarak çıkan yaşlı annesi, motorun gürültüsünü duyup hızla dönen tekerlekleri görünce "Şeytan işi bu!" deyip bağırmış, arabayı taşlamaya başlamıştı. Attığı koca bir taş arabanın camlarını indirmişti. Küplere binen Şeyh, köle kadınlara derhal annesini eve götürmelerini emretmiş, bir daha dışarı çıkaracak olurlarsa kızgın güneşin altında onları kamçılayacağını söyleyip tehditler yağdırmıştı. Şeyh Said içinde yoksa araba şuradan şuraya gitmezdi. Arabaya eşlerinden biri bindiğinde bütün camlar perdelerle kapatılırdı.

Salime yol boyunca ağladı. Artık Azzan'ın tek bir hayali vardı: Araba sahibi olmak. Yemin etti, Şeyh Said gibi

bizzat Sultan'a gidip izin isteyecek, kendisine bir araba satın alacaktı. Bunun için gerekirse babadan kalma bahçeyi satacaktı.

Fakat Ahmed'in bu yemini bekleyecek zamanı yoktu. Ateşi daha da yükseldi ve öldü.

Elbiselerini ve muskalarını üzerinden çıkardılar. Avlunun ortasına hurma liflerinden bir hasırı yere serdiler. Çocuğu yıkamak için komşular kanaldan kovalarla su getirdi. Çeşitli otlar ve güzel kokulu öd ağacıyla tütsülediler. Beyaz bir kefene sarıp cenazeyi Avafi'nin batı yakasındaki mezarlığa götürdüler.

Kadı Yusuf Azzan'ı teselli etti. "Oğlun cennette. Mahşer günü susadığın vakit sana buz gibi su taşıyacak."

Azzan sustu. Oğlunun dünyada, yaşlandığı vakit ona su getirmesini dilediğini söyleyemedi. Kendisinden beklendiği gibi sabır gösterip taziyeleri kabul etti. Kendisine uzanan bütün elleri, hatta Şeyh Said'in elini bile sıktı.

Dolunay'ın gözlerinden yaşlar süzüldü. Kısık bir sesle mırıldandı. "Ah! Mutasavvıf ne doğru demiş, 'Babalar bilir derdi kederi.'"

Azzan, oğlu Ahmed'i defnettikten sonra bugüne dek bu konuda kimseyle konuşmadığını söyledi. Dolunay yüzüne baktı. "Annesiyle bile mi?" Azzan başını salladı. "Bilhassa onunla."

O sırada Salime etrafı gözeterek Avafi'deki bir evden sessizce çıkıyordu. Önemli bir görüşme yapmış, Azzan çöl sefasını bitirip dönmeden evde olmak için çabalıyordu.

Odanın karanlığını ve yaptığı anlaşmanın koşullarını kafasından uzaklaştırmaya çalıştı. Fakat adamın kapının yanında söylediği son cümle beyninin içinde çınlıyordu. "Artık seni umursamıyor Kanal'ın Gelini!" Bir şeyleri asla unutmayan şu insanlardan artık illallah! Kızının biri evlenip çoluk çocuğa karışmış, diğeri nişanlı ama kendisine hâlâ o sevimsiz lakapla sesleniyorlar. Neymiş? Kanal'ın Gelini. İçini bir öfke bürüdü. Evine doğru daha hızlı adımlarla yürümeye başladı.

Abdullah

Meyye kırkıncı günü doldurup nifas halinden çıkınca onu babamın evine götürdüm, bizim için inşa edilen küçük kanada. Evden dışarı çıkmadı. Babasının o fettan bedevi kadınla ilişkisi duyulmuş, söylentiler ortalığı kasıp kavuruyordu. Ama bu durum Meyye'nin umrunda değildi. Kulaklarını bütün dedikodulara tıkadı.

Haftada birkaç gün Maskat ile Avafi arasında babamın Mercedes'i ile gidip geliyordum. Uzun yol boyunca ne kadar mutlu bir insan olduğumu düşünüyordum. Umduğumdan daha mutluydum. Acaba bu mutluluğu hak ediyor muydum?

Babasının arabasıyla evine giden mutlu bir adam. Evinde sevdiği karısı, sevimli bir kızı ve babası var. Hepsi bu kadar işte! Hayalleri bu kadar, buraya kadar olan henüz yirmi yaşında bir genç. Geleceğe dair, hayalden ziyade korkuları olan biri.

Mercedes'in içindeki serin karanlık. Küçük Londra'ya ait giysilerin düğmelerinden yansıyan parıltılar. Sabahleyin Meyye'nin ıslak saçlarından dökülen damlacıklar. Londra'nın eteklerine gül figürleri işlerken eline aldığı iğnenin parıltısı. Babamın ender görülen tebessümleri. Bunlar benim için fazlaydı. Sebebi neydi bu endişenin, bilmiyorum, ama bütün bu mutluluğu hak etmediğimi düşünüyordum.

Ah Zarife! Habib'in bir daha dönmeyeceğini sanarak yanıldın. Hayır Zarife! Oğlunu kendine benzetmek için çabaladı. Seni aşağılasın, sana eziyet etsin diye elinden geleni yaptı. İşte bak, oğlunun karakterinde tekrar geri döndü. Sana onun gibi acılar çektiriyor.

Ah Habib! Yabancı topraklarda can veresin, e mi? Şatt'ül Arap nehrinde boğulursun inşallah! Belki de halen sağ. Dubai'de mi, yoksa Belucistan'da mı? Her nerede olursan ol, keşke şu azgın tohumunu saçmadan defolup gideydin!

"Biz özgürüz anne! Kanuna göre artık özgürüz. Çocuklarımıza istediğimiz isimleri verebiliriz."

Oğlun delirdi ey Zarife! Hayır, evlendirdiğim yılan değil onu yoldan çıkarıp annesine asi eden. Babasının tohumu o. Defolup gitmeden önce babasının fırlatıp attığı tohum!

Ah Habib, ah! Ben seni ve yaptığın hayırsız işleri unutmak istedikçe ektiğin tohum gözlerimin önünde büyüdü. Onu büyütüp adam eden, okula gönderen Tacir Süleyman'a yaşlı bunak diyor! Biz bu yaşlı adamın nimetleriyle büyümedik mi? O olmasaydı bugün yollarda dileniyorduk. Menin'in yaptığı gibi bir lokma ekmek için gelip geçene yalvarıyorduk.

Özgürmüş...

O yılan karısı kendi anasına nasıl karşı geliyorsa, o da bana öyle karşı geliyor. Buralardan çekip gitmek istiyor. Tıpkı onun annesi gibi beni de komşuların insafına terk ediyor.

Zavallı Mesude!

Evet, işi senden daha zordu Zarife! Sabahın köründe odun toplamak için çölün yolunu tutmak zorundaydı. Oysa sen hep ev işleriyle uğraştın. Sadece kanaldan su getirmişliğin var. Komşuların seni sevdi, sık sık ziyaret etti. O zavallının biriydi. Her gün odun taşımaktan beli büküldü.

Hayatın yüküne sabretti. Kocası Zeyd'in yaptıklarına da. Bir kadından diğerine koşan bir koca. Ne diyorsun Zarife? Allah'tan kork! Zavallı bir köleyi hayırla anmak gerek. Allah ona rahmet etsin! Zaten benim de yakınımdı. Mutasavvıf der ki, "Burnun çürüse de yine senindir." Allah Mesude'ye rahmet eylesin!

Kızı Şenne'nin gözleri kaplan gibi. İyi de kimi kınıyorsun Zarife? Sencer'i onunla evlenmeye zorlayan sensin. Oğlun başka yollara sapar diye endişelenip başını bağlamak istedin. Şimdi mutlu musun? Gitmek istiyor. Bir de kalkmış, "Bizimle gel," diyor. Onlarla nereye gideyim? Toprağımızı, ailemizin, atalarımızın toprağını bırakıp da bilmediğimiz diyarlara mı göçelim? Önünü bilmeyiz, ardını bilmeyiz, insanları nasıldır, onu hiç bilmeyiz. Hem Tacir Süleyman'a kim bakacak? O kasıntı kız kardeşi mi? Abdullah'ın annesi Fatma'ya yaptıkları yetti zaten. İnsanlar nasıl da vicdansız böyle!

Avafi'yi nasıl terk edersin Zarife? Başka bir memleket biliyor musun buradan gayrı?

Hepsi senin yüzünden Habib! Hepsi senin yüzünden. Çocuğum Sencer daha kundaktayken ettiğin o sözler yüzünden. Gecenin köründe attığın vahşi kahkahan kalbimi paramparça ediyor.

Burası memleketin, atalarının memleketi öyle mi? Hangi atalar bunlar Zarife? Senin ataların buralı mıydı? Ataların da senin gibi siyahi insanlardı. Afrikalıydı onlar. Sizi oralardan çaldı bu adamlar. Çaldılar ve sattılar.

Boşuna uğraşıyorsun Zarife! Bu adama birilerinin seni çalmadığını anlatamazsın. Sen bir köle olarak doğdun çünkü annen de bir köleydi. Kölelik anneden geçer. Seni kimse çalmadı. Avafi senin memleketin. İnsanları senin insanların.

Fakat sen bunları söylediğin zaman Habib senin yüzüne tükürürdü. Mekran'daki o rahat ve sakin hayatına son veren korkunç yolculuğu hatırlamak bile istemezdi. Annesinin beş çocuğundan ikincisiydi. Fakat yine de her şeyi hatırlıyordu. Çeteler köylerine baskın yapmıştı. Belki sadece yağma için gelmişlerdi, belki de eski bir intikam için. Sahildeki Beluş ve Arap tacirlere satılmışlardı. Gemiler ağzına kadar kaçırılmış insanlarla doluydu. Bulaşıcı bir göz hastalığı ortalığı kırıp geçiriyordu. Diğer çocukları başka gemide kalmış olan annesi feryat edip duruyordu. Çiçek hastalığı geçiren bebeği ölünce köle tacirleri bebeği kucağından çekip almış, denize fırlatmıştı.

"Bizler köleyiz. Bizi çaldılar ve sattılar." Gecenin köründe böyle bağırıyordu. Sabahın ilk ışıklarında. Zar ayininde kendinden geçerken. Aklına her düştüğünde. "Özgür insanlar ha! Bize zulmetti onlar."

Onu ve annesini Umman'ın Batıne sahilinde sattılar. Satın alan kişi bir köle taciriydi. Ondan da başka bir köle taciri satın aldı. Bu adam da ikisini Tacir Süleyman'a sattı. Annesi uzun yıllar boyunca hep ağladı. Avafi'deki insanlar kadının hikâyesinden çok etkilenmişti. Fakat kimse diğer oğullarından bir ize rastlayamadı. Ana oğulu memleketlerine geri göndermek de kolay iş değildi. Yollar eşkıya ve korsanlarla doluydu. Onları tekrar esir edip yeniden satacaklarına kimsenin şüphesi yoktu.

Azzan, Neciye'nin yüzünü iki eliyle kavradı. Ona Mecnun'un Leyla için söylediği mısraları okudu.

Dolunay gitse de yerinde başka bir parıltı var
Sabahın öncüsü ey güneş! Kalk ve parılda
Güneşin parıltıları sende mevcut, ışıl ışıl
Tebessümün ve inci dişlerinin parıltısı güneşte bile yok
İncilerin parlaklığı sende, dolunay ışığı sende
Sendeki boynun güzelliği dolunayda, incide yok
Kuşluk vakti güneşin ışığı nereden gelir
Sürmeli gözlerden mi, kaparsın ortalık serinler
Leyla'nın güzelliği nereden gelir gözlerini kaçırınca
Ürken bir çöl ceylanı mıdır?

Neciye güldü. "Çöl ceylanı mı?"

Azzan yüzünü okşadı. "Türünün en güzel örneği. Leyla ve Mecnun bile onaylıyor Dolunay. Senin güzelliğin Allah vergisi. Sen güneşten ve aydan daha parlaksın. Gözlerin ceylanın gözlerinden daha güzel."

Dolunayın güzelliği ona acı veriyordu. Bu eşsiz, bu kusursuz görüntü göğsünde tarifsiz bir acıya neden oluyordu. O vakit kendine hâkim olamıyor, şiir okumaya başlıyordu. Dolunay'ı tanımadan önce Mütenebbi, İbn-i Rumi, Buhturi, Leyla ve Mecnun kitaplardaki solgun

hayaletlerdi. Gerçek hayatta yeri olmayan, sevimsiz okul müfredatına ait, sıkıcı kitaplardaki isimlerden ibaretlerdi. Oysa Azzan Dolunay'ın güzelliğiyle bu hayaletlere hayat vermişti. Neciye, Mütenebbi'nin uykusuzluğunu, arzularını, hayal kırıklıklarını kendi duygularıymış gibi yaşıyordu. Buhturi'yi Halife Mütevekkil'in sağ yanında oturmuş hayal ediyor, ikisi birlikte kendisini şiirlerinde ölümsüzleştiren Buhturi'yi izliyorlardı. Denizin dalgaları gibi perdelerini ağır ağır indiren gecenin peşinden koşturduğu İmrulkays'i izlemek ona tarifsiz bir haz veriyor, geç vakte kalmamaları konusunda Azzan'ı uyarırken İmrulkays'tan alıntı yapıyordu.

Bugün şarap, yarın iş.

Her şeyi tadında bırakmak gerektiğini, yarın ikisinin de görülecek işleri olduğunu böylece dile getirmiş oluyordu. Maarri'ye gözleri görmediği için ilgi duysa da şiirlerinden hiçbir şey anlamıyordu. Ayrıca onun "yeryüzü ceset kalıntılarından ibarettir" düşüncesinden pek hazzetmiyordu. Neciye hayata bağlı bir kadındı. Aşk ve kahramanlık şiirleri onun hoşuna gidiyordu; tefekkür, zühd ve tasavvuf şiirleri ona göre değildi. Hele Azzan'ın aklına merhum Kadı Yusuf'u düşüren Şeyh Said bin Halfan el Halili'ye ait şiirden hiç hazzetmezdi. Şiiri Kadı Yusuf ile birlikte okuyan Azzan, kederli anlarında bu mısraları dilinden düşmezdi.

Bana ne çabadan, bana ne rızadan
Lütfedip ikram etmedikçe onlar bana
Dilediğimi yapmak kim, ben kim
Diyelim ki diledim, bu dileğime zulüm

Dileğim, bir dileğimin olmamasıdır
Bir dileme gözü var gibidir körlükte

Neciye giderek şiir tahlillerinden geri durmaya başladı. Onun şiir namına ilgisini çeken, tıpkı Mecnun'un Leylası gibi içinde kendini görebileceği güzel kadınlardan, aşktan, hayatın güzelliklerinden bahseden şairlerdi sadece.

Abdullah

Halam fazla uzun boylu bir kadın. Küçükken onu cami minaresi olarak hayal ederdim. Zarife'den uzun olmasına gizlice içerlerdim. Allah'tan onun gibi sıska değildi. Bu beni rahatlatırdı. Zarife'nin koynu, içinde yatıp yuvarlanacağım, uykuya dalacağım bir yuva gibiydi. Beni kucakladığında elleri bütün bedenimi kavrardı. Halamın doğru düzgün göğsü bile yoktu. Elleri incecik ve bembeyazdı. Parmakları altın yüzüklerle doluydu. Her bileğinde kalın mı kalın beşer altın bilezik vardı. Parmaklarını düşmanca bir hareketle kaldırıp birinin yüzüne tuttuğu vakit bu bileziklerin şakırtısını duyabilirdiniz. Ellerinin başka bir işe yarayıp yaramadığı hakkında ciddi kuşkularım var.

Başka bir diyardaki dayı oğullarından biriyle evli olduğu halde niçin devamlı bizde kaldığını da hiç anlayabilmiş değilim. Herkesi küçümseyen bir karakteri vardı. İnsanlarla ilişkisi belli görgü kuralları çerçevesindeydi. Bu görgü kurallarının bariz özelliğiyse insanları acımasız bir şekilde küçümsemekten ibaretti. Çok konuşmazdı. Bizdeyken komşu kadınlar ziyaretine gelirdi. Kadınlarla tokalaşması, kınalı parmaklarıyla şöyle bir dokunmaktı. Kadınları oturmaya çağırır, Zarife'ye kaş göz işareti yaparak derhal kahve getirmesini buyururdu. Kadınlar huyunu bildikleri için lafı dolandırmadan hoş beş edip kahvelerini içer, yanında

ikram edilen hurmayı yiyip hemen kalkmaya davranırlardı. Dikkat edilen hususlardan biri de kesinlikle yanlarında çocuklarını getirmemeleriydi. Halamın en tahammül edemeyip aşağıladığı şey çocuklardı çünkü.

Halamın küçük yüzündeki keskin hatlar Zarife'nin düz ve geniş yüzüyle tam bir tezat halindeydi. Evde Zarife'ye diğer köleler gibi davranan tek kişi oydu. Babamın evindeki geçici varlığını hesaba katmadan kendini evin sahibesi sanıyor, öyle hareket ediyordu. Babamın geçmiş sırlarını bildiğine şüphe yoktu. Nitekim hastalandığı vakit Zarife ziyaretine gelmesin diye odasının karşısına oturmuş, beklemişti.

Babamla aralarında sıkıcı olduğu son derece açık, samimiyetten uzak, abartılı bir saygı biçimi vardı. Her defasında görgü kurallarına uygun, uzun selamlaşmaları esnasında tek kelime edilmezdi. Görünüşte saygı ritüeli olan bu hareketlerin gerçek anlamını büyüyünce kavradım. Derin bir aşağılama ve nefretin dışavurumuydu bunlar. Halamın Zarife'ye karşı içten içe sürdürdüğü sessiz savaşın farkında olan babam, ona iyi davranmak suretiyle halamdan bir nevi intikam alıyor, ona duyduğu düşmanlığı açıkça ortaya koyuyordu. İkisi arasındaki zıtlaşmaya herkes şahitti. Çocuklar, evdeki tüm köleler hatta bütün Avafi ahalisi. Doğrusu Zarife de vuracağı yeri biliyordu. Halamı eleştirirken erkekler tarafından sevimsiz bulunan biri olduğunu, sırayla iki kardeşin eşi olup ikisinin de onu boşadığını özenle vurguluyordu. Sopa gibi sıska, kısır bir kadın olduğunu ilave etmeyi kesinlikle unutmuyordu. Fakat yine de ondan çekindiğini hiçbir vakit gizleyemedi. Babam ölür ölmez de büyük evi terk edip Kuveyt'teki oğlu Sencer'in yanına gitti.

Esma

Düğün alışverişi için damadı ve annesiyle Maskat'a gittikten üç gün sonra, Salime kızı Esma için aldığı çeyizleri yüklenerek Avafi'ye döndü. Çeyizler Matrah mamulüydü ve Salime'yi hiç de memnun etmemişti. Müezzinin hanımına bu durumu şikâyet etti.

"Esma'ya yakışır daha güzel şeyler vardı ama babası Azzan damadını zora sokmak istemedi. Ona herhangi bir şart koşmadı. 'Benim kızım satılık eşya mı, ne gerekiyorsa zaten yapılır,' diyerek mehir konusunda serbest bıraktı. Damat da iki bin riyalden fazlası için kendisini yormadı. Annesi zaten yol boyunca hiçbir şeye sesini çıkarmadı. Memleketten uzakta diye gelenekleri unuttu herhalde."

Annesinin uyaran bakışlarına rağmen Havle yüksek topuklu ayakkabıları giymekten kendini alamadı. Kumaşlar hakkındaki yorumlar alındıktan sonra Salime parfüm sandığını açtı. Damadın annesinin tercihi olan iki şişe Fransız parfümünü çıkarıp gösterdi. Ona kalsa, daha pahalı küçük şişedeki hakiki öd yağı da ilave edilmeliydi, ama olsun. Müezzinin hanımı güldü. "Öd yağına ne gerek var Salime? Gelin için tek parfüm yeter."

Salime ciddi ciddi cevap verdi. "Öd yağı olmadan düğün mü olur? Tütsülere bak, iki çeşit satın aldım. Hakiki Kam-

boçya öd ağacı ve yanında kil tütsü. Havle! Kor parçası getir de şu tütsüleri bir deneyelim."

Havle hemen mutfağa koştu. Esma söze girdi. "Duman beni boğuyor anne! Keşke tütsü yerine biraz daha parfüm alsaydın."

Sandıktan altın takıları çıkaran Salime'nin ikazı duyuldu. "Sus! Sen ne anlarsın! Tütsü yakmayan gelin mi olur? Nasıl bir skandal olur bu!"

Altın takıları gören kadınların gözleri parladı. Kalın zincirler, iç içe halkalardan oluşan ağır bir kolye, renkli taşlardan yüzükler, damadın annesinden hediye elmas bir yüzük, ince ve kalın burmalı pek çok bilezik.

Komşulardan biri sessizliği bozdu. "Bizim zamanımızda altını kim bulmuş, takılar hep gümüştü. Zaman değişti."

Başka bir komşu: "Evet, gümüştü. Ama o zamanlar halhal vardı, bileklik vardı, saç süsleri vardı."

Salime'nin içi daraldı. "Günümüz kızları halhal ve bileklik gibi şeylerden pek hoşlanmıyor."

Esma da annesini onaydı. "Elbette. Ayaklarımda çın çın ötecek bir şeyi ben istemem."

Takıları eline alıp çevirmeye başladı. Burmalı bileziği görünce güldü. Aklına Kadı Yusuf'un dul eşinin böyle bir bilezikle yaşadığı hikâye geldi. Eskiden bilezikler ya tamamen gümüştü, yahut ince bir altın tabakasıyla kaplanırdı. Kadı Yusuf'un eşi Meryem, Esma'ya bizzat kendisi anlatmıştı bu hikâyeyi.

"Vallahi kızım, yaşım on dört civarı. Allah rahmet eylesin annem yanıma geldi. 'Kalk Meryem! Yıkan ve şu

yeni elbiseyi giy, şu bilezikle gümüş kolyeyi de tak,' dedi. 'Niçin?' diye sordum. 'Kadı Yusuf seni bugün istemeye geliyor,' cevabını verdi. Gözlerim şişene dek ağladım da kimsenin umurunda bile olmadı. Akşam kadınlar geldi, şarkılar söyleyerek beni Kadı Yusuf için süslemeye başladılar. Kapının yanında annem bir yumurtayı alıp dizimde kırdı ve şöyle dedi: 'Dinle Meryem! Kendini erkeğe olgun bir karpuz gibi sunma, çok hevesli olma. Kendini savun ve başımızı dik tut. Kolundaki bileziklerle mücadeleni yap, ona diren.' Vallahi Esma kızım! Tam bir ay boyunca annemin sözünü tuttum, adamı bir güzel hırpaladım. Bana 'Meryem! Meryemciğim! Sana nasıl hitap etmemi istersin?' diyen adama yaptım bunu. Kollarımdan bilezikleri hiç çıkarmadım. Bana ne zaman yanaşsa yüzüne karşı bileziklerimi salladım. Allah ona rahmet etsin. Çok okuyan, ilim sahibi bir adamdı. Bana da çok güzel davranırdı. Bana dedi ki, 'Meryem! Sadece seninle konuşmak istiyorum. Niçin bana saldırıyorsun? Seninle sohbet etmek istiyorum. Oysa sen bağırıp çağırmaya, yüzümü gözümü tırmalamaya çalışıyorsun. Benden hoşlanmıyorsan seni hiçbir şeye zorlamam. Seni kızdırmak gibi bir niyetim yok. Ailen seni zorla mı evlendirdi Meryem? Benden nefret mi ediyorsun?' Vallahi kızım! Ben ondan nefret filan etmiyordum. Bana anamdan, babamdan, tüm kardeşlerimden daha iyi davranıyordu. Benim dünyamı nasıl rahat ve geniş tuttuysa Allah onun kabrini öyle rahat ve geniş tutsun. Amacım sadece annemin bana yaptığı tavsiyeye uymak, kendimi olmuş karpuz gibi göstermemekti."

Esma güldü. "Bir ay sonra ne oldu peki?"

Meryem elini kaldırıp gülümsedi. "Bir ay sonra ne olacak. takdirde ne varsa o oldu. Sana dediğim gibi, bilgili ve anlayışlı bir insandı. Benim yaşım küçüktü. Hayat böylece akıp gitti. Abdurrahman ve kardeşleri dünyaya geldi. Allah babalarına merhamet etsin. İki üç günde bir onunla kavga edip sebepsiz yere babamın evine gittiğim halde bana hep sabırlı davrandı. Bana ne derdi, biliyor musun? 'Sen benim dünya ve ahirette eşimsin Meryem! Hz. Aişe nasıl Peygamber Efendimiz için kıymetliyse sen de benim için kıymetlisin.' Çok genç öldü iki gözüm! İyi insanlar şu dünyada fazla yaşamıyor. Hemen gidiyorlar buradan. İnsanlar bana, 'Daha gençsin Meryem! Ölenle ölünmüyor, evlenmelisin,' diye akıl veriyorlar. Kadı Yusuf gibi birinden sonra nasıl evleneyim? O bana 'dünya ve ahirette eşimsin' demişken nasıl başka birinin eşi olayım?"

Havle yanan bir kor parçasıyla çıkageldi. Salime önce ona, sonra komşu kadınlara tütsü tuttu. Kadınlar gülüşmeye başladılar. Tütsü kimin kol yenlerinden çıkarsa bu Salime'nin o kişiyi sevdiği anlamına geliyordu çünkü. Kimden çıkmıyorsa tam tersi, yani sevmiyor demekti. Kalabalıktan bir ses yükseldi. "Bakın! Müezzinin hanımının yenlerinden tütsü çıkıyor. Demek ki bizim nasibimiz yokmuş."

Salime sonra gösterişli yastık yüzlerini komşuların beğenisine açtı. Uzun bir pazarlık sonucu İranlı bir satıcıdan aldığı iki halının uzunluğunu ölçmeye girişti. Havle, Esma'ya doğru eğilip fısıldadı.

"Geceliksiz düğün çeyizi, makyajsız yatağa girmek gibidir canım kardeşim."

Esma ona göz kırptı. Düğünden önce bu tür şeyleri satın almanın bir yolunu elbette bulacaktı.

Salime komşu kadınlara istediği düğün sandığının detaylarını anlattı. Matrah'taki en büyük sandık satıcısına sipariş verilmişti. Hacmi, desenleri, yaldızlı kulpları. Havle söze girdi. "Şimdiki evlerde yatak odalarında yatak, dolap ve bir makyaj masası var zaten." Müezzinin hanımı bu sözleri ayıpladı. "Günümüz kızları da hiçbir şey beğenmiyor. Kızım! Sandıksız gelin mi olur? Sandık yıllar boyu güzel kokuları muhafaza eder."

Kadınlar kalkmadan Salime Avafi sakinlerine dağıtmak için aldığı yüz adet başörtüsünden her birine hediye etti. Hediye alırken, konu komşu, hısım akraba, uzak yakın, zengin fakir, hür köle kimseyi ayırmadı.

Salim'e vurduktan sonra babama benzeme korkusuyla dehşete kapıldım. İki gün sonra Meyye bana Salim'in sarhoş olmadığını, belki şok geçirmiş olabileceğini söyledi. Geceyi Kurm semtindeki kafelerden birinde arkadaşlarıyla geçirmişti. Oralarda müziğin sesi yüksekti. Vakit ilerledikçe kalabalık birer birer dağılmış, içeride fazla kimse kalmamıştı. Salim naneli limonata içiyorken masasına tutunan bir el gördü. Tırnakları gümüş renge boyalı bir erkek eli. Kafasını kaldırınca yarı kapalı gözlerle karşısında bir genç duruyordu. Siyah Versace gömlek ile Armani marka kot pantolon giyen genç fısıldar gibi konuştu.

"Bakışların beni öldürüyor."

Salim dikkatini elindeki limonataya verdi, genci görmezden geldi. Ama eli ayağı titremeye başlamıştı. Bu sırada genç ona doğru eğilip masaya bir kartvizit bıraktı. Kartvizitte sadece telefon numarası vardı, isim yoktu. Salim yine görmezden geldi. Arkadaşları acaba nereye kaybolmuştu? Başka bir masada iskambil mi oynuyorlardı?

Bu sırada genç yanında duruyor, iç çeker gibi tuhaf sesler çıkarıyordu. Masaya bıraktığı kartı tekrar alıp koyarak dikkatini çekmeye çalışıyordu. Salim artık dayanamadı.

"Defol! Derhal defol git buradan!"

Genç yine fısıldadı. "Biliyorum. Senin tırnağın etmem. Senin bakışını hak eden biri değilim." Daha da yaklaştı Salim'e. "İçimdeki ateşi görüyorsun ve bana merhamet etmiyorsun."

Salim telaşla oturduğu yerden kalktı, arabasına doğru hızla yürümeye başladı. Genç de peşinden gitti. Derken o önde, Porsche marka arabasıyla onu takip eden genç arkada Maskat sokaklarında bir tür kovalamaca yaşandı. Ara sokaklardan birinde onu atlatan Salim kendini eve zor attı.

Vardığında saat gecenin ikisi olmuştu. Salonda onu bekliyordum. Ona vurdum. Öfkeden sesim çıkmıyordu.

"Bu saate kadar nerelerdeydin? Bana karşı mı geliyorsun?"

Ankebute

25 Eylül 1926 günü Hayzuran lakaplı Ankebute'yi çölde odun toplarken doğum sancıları tuttu. Kızını orada doğurdu, göbeğini paslı bir bıçakla kesti. Tam o sırada Cenevre'de toplanan devletler köleliği kaldıran ve köle ticaretini yasaklayan bir anlaşmaya imza atıyorlardı. Ayrıca o gün, Ankebute on beş yaşına basmıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse bundan haberi yoktu. Çünkü doğum tarihini kendi de bilmiyordu. Tıpkı Cenevre diye bir şehirden haberi olmadığı gibi.

Toz toprak içindeki başörtüsünü ikiye bölüp yarısıyla kızını kundakladı, diğer yarısıyla da akan kanı durdurdu. Avafi'ye yalın ayak, başı kabak öylece yürüye yürüye döndü. Şeyh Said'in evindeki kadınlar onu karşılayıp içeri aldılar. Şeyhin kölelerine tek kuruş ödemeden yenisi eklenmişti. Ankebute hurma lifinden bir hasıra uzanmış, kadınların bebeğin ağzına yumuşak hurma vermesini izliyordu. Kızını yanına yatırdıklarında ağlamaya başladı. Yarım başörtüsüne sarılmış, küçücük, buruşuk bir gövde. Odun toplarken zedelenmeyen, tek sağlam başörtüsüydü bu oysa. Diğer yıpranmış başörtüleri gibi çivit mavisi değil beyaz renkteydi. Sağlam kalmıştı çünkü sık dokunmuştu. Toza toprağa bulanmış olmasa yeni gibi duruyordu. Ama şimdi paramparçaydı.

Bir hafta sonra Şeyh bebeğin adını Zarife koydu. O sene hurma hasadı beklendiği gibi verimli geçmediğinden bebek için akika kurbanı kesen olmadı.

On altı yıl sonra Zarife'yi Tacir Süleyman'a sattılar. Kölesi, çalışanı ve sevgilisi olsun diye. Zarife ona en yakın kadın, o ise ölene dek sevip saygıyla bağlı kalacağı tek adam oldu. Şeyh Said'in oğullarının aşağılayan tavırlarından sonra kendini içtenlikle benimseyen birini bulmuştu. Sonraları ona beden sığınağı olan sert ve kıskanç Habib ile evlendi. Ölmek için tekrar kucağına geri döndüğü yer ise Şeyh'in yanı olmuştu.

Başlangıçta Zayid her cuma günü Avafi'ye dönüyor, komşularına meyve dağıtıyordu. Süveyd'in ud çaldığı zamanlarda bile askerî üniformasını üzerinden çıkarmıyordu. Zeyd'in taziyesinde kimse ona kahve ikram etmeyip kendi kahvesini kendisi alması beklendiğinde anladı ki Avafi halkı onu başarılı bir subay olarak görmüyor, hiçbir zaman da görmeyecek; onların gözünde daima insanlardan bir şeyler dilenen yoksul Menin'in oğlu olarak kalacaktı. Bu insanların gözünde gelecek diye bir şey yoktu, hepsi geçmişte yaşıyordu. Yavaş yavaş aralarından çekildi. Babasına Hintli bir hizmetçi tuttu, sadece bayramlarda Avafi'ye uğrar oldu.

Babasının ölümünden yıllar sonra evlendiğini duyduk. Avafi'ye asla dönmedi. Hafize'nin ikinci ve en güzel kızıyla Maskat Sheraton'da evlendi. Düğüne Avafi'den sadece gelinin annesi ve kız kardeşleri katıldı. Ahaliden hiç kimseyi çağırmamıştı.

Hafize ilk çocuğuna hamile kaldığında on yedi yaşındaydı. Annesi Saadet saçlarından çekerek sürükleyip ona temiz bir dayak atmıştı. Komşular göz kırpıp taşı gediğine koymuşlardı. "Tuhaf bir durum yok Saadet! Aynı yolun yolcusu işte... Ondan önce de halası sürtük gibi sokaklara dolanmıyor muydu?" Bu lafı duyan annesi bir daha vurmadı ona. Hafize annesinden daha koyu tenli bir kız

çocuğu doğurunca annesi sordu: "Kim bu piçin babası?" "Sana söyledim anne! Zağter değilse ya Merhun ya da Habib." Annesi başını sallayarak gitti.

Kırk günlük nifas zamanı bitince Kadı Yusuf yüz değnek vurulmasına hüküm etti. Annesi onu boş bir çuvalın içine sokup acı duymasın diye eski elbiselerle bir güzel sarmaladı. Torununu yanma alıp kızına yüz değneğin atılacağı yerde kalabalığa karıştı. Fakat iki yıl geçmedi, Hafize bu kez bembeyaz bir kız çocuğu doğurdu. Hüküm değişmişti. Kadı Yusuf daha önce Maskat'taki Sultan'a karşı savaş başlatan İmam Ali adına hüküm veriyordu. İmam yenilip ülkeden kaçınca Sultan'ı temsil eden valinin emri altına girmişti, artık böyle bir hüküm veremezdi. Bazı yaşlılar Hafize'nin hapse atılmasını tavsiye ettilerse de kimse oralı olmadı. Hafize'nin ikinci kızının Şeyh Said'in küçük oğlundan olduğu dedikodusu aldı yürüdü. Bebek tıpatıp ona benziyordu. İşin kötüsü, Hafize çocuğun kimden olduğundan bu kez de emin değildi. Sayısız kişiyle yatıp babasını kendisinin bile bilmediği çocuklar peydahladığı için Halk Otobüsü lakabıyla anılır oldu. Üç yıl sonra kendisine benzeyen bir kız çocuğu doğurdu. Derken birileri akıl verdi de doğum kontrol hapları kullanmaya başladı.

Uyudum mu acaba? Bu susuzluk nedir? Zarife susuz uykuya yatmamam konusunda uyarırdı beni. Susuz uyuyan kimsenin ruhu su aramaya çıkarmış. Ben de ruhum beni terk edip gitmesin diye uyumadan iki üç bardak su içerdim. Su aramaya giden ruhum ya geri dönmezse! Adamın biri susuz halde yatmış. Ruhu da su içmek için bir su testisi bulmuş. Ama bir türlü testinin kapağını açmayı becerememiş. Bundan dolayı adamın ruhu geri dönmemiş.

Öldü diye defin hazırlıkları yapılırken kalabalıktan birisi testinin kapağını açmayı başarmış, suya kavuşan adamın ruhu tekrar geri gelmiş böylece.

Tadına bile bakmadığım saksağanı vurmak için babamın tüfeğini çalınca, ceza olarak beni sıkıca bağlayıp kuyudan baş aşağı sallandırdı. İşte o zaman susuz halde uyuyakalmış, bir sürü kâbus görmüştüm. Mesude sonunda bana annemden bahsetmeye razı oldu.

"Oğlum Abdullah! Mutasavvıf der ki, 'Gündüzler insanların, geceler cinlerin.' Allah cennetine koysun, senin annen gece vakti sokakta yürüdü. Bir taş fırlattı. O taşın nereye isabet ettiğini bilemedi. O taş, bir cin kadının çocuğuna denk geldi. O cin kadın da cinlerin efendisinin hizmetkârıydı. Annene öfkelendi. Yaşlı bir kadın kılığında annene göründü ve şöyle tembihledi, 'Avludaki fesleğeni sök. Kokusu yılanları çeker. Çocuğun büyüdüğü vakit burada oynarsa onu yılanlar sokar.'

Annen de ertesi sabah fesleğeni kesti. Ağacın altında oturan cinlerin efendisinin dehşetli öfkesi katmerlendi. Zavallı anneni hasta etti. İki üç gün sonra da öldü kadıncağız. Allah onu cennetine koysun."

O gün bahçede Şenne'nin tuzağına düşmeyi reddettiğim zaman eteğini beline toplamış ve şöyle bağırmıştı: "Annen ölmedi. Annen sağ! Ona büyü yapıp buradan götürdüler. Tabutuna da bir odun parçası koydular. Baban bu odunu gömdü. Annen kayıplara karıştı. Büyücü annenin aklını alıp onu kendi hizmetçisi yaptı. Annemle babam onu geceleyin çöl civarında görmüş, beyazlar içindeymiş."

Salime

Salime kızı Esma'nın çeyizlerini düzenlemeyi bitirince kapıyı kapattı, hıçkırıklara boğuldu. Kızı evden ayrılacak, annesini ve babasını özleyecekti.

Kızlarının en küçüğü Havle'yi annesi ruhunu teslim ederken doğurmuştu. Annesi son on yılını canlı cenaze olarak geçirmiş, tek oğlu Muaz'ın Yeşiltepe Savaşı'nda öldüğünü duyduğu an yıkılmıştı. Belini bir daha doğrultamadı.

Muaz amcası Şeyh Said'in evinden kaçtığında on altı yaşını doldurmamıştı. Amcası çılgına dönmüştü. Bu çocuk hakkında yanılmamıştı. Amcasıyla aynı safta yer alan aşiretlere silah çekmiş, isyan ederek İmam taraftarlarına katılmıştı. Şeyh Said oturduğu her mecliste yeğeniyle artık bir bağının kalmadığını ilan ediyor, onun hakkındaki kanaatini tekrar ediyordu. "Bu ahmak Yeşiltepe'de İmam'ın adamlarının kendisini İngiliz uçaklarından koruyabileceğini mi sanıyor? İngiliz'in elinde silah da var, uçak da... Onların elinde ne var?"

1920'de imzalanan Siyb Anlaşması Umman'ı ikiye bölmüştü. İç kesimde İmamlık hüküm sürüyor, başkent Maskat ve sahil kesimlerinde ise İngilizlerin desteklediği Sultan'ın sözü geçiyordu. Bu anlaşma bir zamana dek geçerli oldu. Fakat Sultan, İngiliz Petrol şirketiyle İmamlığın hüküm sürdüğü Fehud çölünde petrol arama faaliyetleri üzerinde

anlaşmaya varınca İngilizler "Maskat Umman Piyadeleri" adıyla bir ordu topladı. Sömürgecilerin açgözlülüğü savaşın fitilini ateşledi. İngiliz desteğiyle ilerleyen Sultan'a bağlı güçler İbri'ye girdi, Nezva ve Nahl bölgelerini yerle bir etti. 1955 yılında İmam Galib el Hünai ve taraftarları Yeşiltepe'ye çekilmek zorunda kaldılar. İş bu noktaya intikal edince Muaz Avafi'den kaçıp Yeşiltepe'deki savaşçılara katıldı ve 1959 yılının sonlarına dek burada kaldı. İngiliz uçakları bu mevzileri durmadan bombaladı. İmam ve taraftarlarının elinde eski tüfeklerden başka silah yoktu. Gerilla yöntemine başvurup dağın giriş ve çıkışlarını tutarak karşılık verdiler. Muaz'ın görevi boş mıntıkalarda ateşler yakıp burada savaşçı olduğu izlenimi vermek, İngiliz askerlerini yanlış hedeflere yönlendirmekti. Böylece hem zaman hem de erzak kaybına uğrayacaklardı. Bir gece görevden dönerken bir mayına basıp paramparça oldu. Yeşiltepe Savaşı'ndaki iki bini aşkın şehitten biriydi artık. Annesine teslim edilecek bir cesedi bile kalmamıştı.

Annesi ölüm haberini metanetle karşıladı. Zengin amcası Şeyh Said onunla ilişkisini kesmiş bulunduğundan cenazenin bütün yükü kadıncağızın üzerine kaldı. Kimse farkına varamadı ama o gün zaten ölmüştü. Tam on yıl boyunca her gün her gece ruhunu yitirmiş bir ceset gibi yaşadı. Nihayet bu cesetten kurtuldu, hayatla görünürdeki bağını tamamen kopardı.

Abdullah

Başım suyun altında. Şu baş ağrısı hiçbir uçak yolculuğumda beni rahat bırakmıyor. Kafamın içinde uğultular bitmiyor. Önümdeki her şey suya batmış gibi görünüyor, hiçbir şeye odaklanamıyorum. Kendimi bir kuyuda baş aşağı asılmış gibi hissediyorum. Kalın urganlarla bağlanmış gibiyim. Başım kuyunun karanlık duvarlarına çarpıyor. İpler sanki kopacak ve kuyunun dibini boylacağım. O tüfeği niye çaldım ki? Saksağan etine ne diye iştahlandım? Muhammed'in oynadığı renkli plastik küpler dökülüyor başımdan aşağı. Durmaksızın, birbiri ardınca dökülen, aman vermeyen küpler.

Çığlık! Çığlık! Adiy Vadisi'ndeki İshak amcamın hanımı da çığlık atmıştı sabah namazı için abdest almaya gittiğinde. Oğlu Mervan Tahir'i babasının hançeriyle bileklerini kesmiş halde bulmuştu. Çığlık! Nahda Hastanesi'nde babam öldüğü zaman Zarife de işte böyle çığlık atmıştı. Ben sadece kuyuda asılı kaldığım zaman çığlık attım.

Kendimi küçücük bir çocuk olarak görüyorum. Belinde hançer, başında düzgün bir mısar[12] ve yeni sandaletleriyle adam kılığına girmiş bir çocuğum. Babam elimden tutmuş, beni uzak bir yere götürüyor. Ah! İbri'ye götürüyor.

12 Umman'a özgü bir sarık şekli. (ç.n.)

Oradaki şeyhin davetine icabet ediyoruz. Yanımızda Habib var. Henüz evden kaçmamış. Süveyd ve bizi götüren iki devenin sahibi ile beş kişiyiz. Süveyd bizimle ama udu yanında değil. Henüz eline geçmemiş mi? Ona âşık olan cin kadın, henüz tek dileğini sormamış demek ki. O dileği ud çünkü. Ah! Nağmeleriyle çocukluğumun hüznüne, ergenliğimin yalnızlığına dokunan o sihirli ud değil mi? Ud, Süveyd'e cin kadının hediyesi. O yüzden Süveyd başka bir müzik aletini çalamıyor. Hayır! Bu kez ud yok. Olsaydı, her şey onunla birlikte inlemeye başlardı. Hurma sandığı, su kırbaları, her yeri kaplayan kumlar ve de şarkılar. Habib tuhaf bir dilde şarkı söylüyor. Beluci miydi yoksa? Hüzünlü şarkılar söylüyor ama. Bazı nakaratları söylerken ağlamaya başlıyor, sesi boğuk çıkıyor. Evden kaçmadan önce Zarife'ye, şarkıların kendi dilinde hatırladığı yegâne şeyler olduğunu söylemiş. O yüzden ya şarkı söyler yahut durmadan bağırır çağırırdı.

Ben yetişkinlere ait elbiseler giyen küçücük bir çocuğum. İbri şeyhleri önünde babam için yeni bir kuşağı temsil ediyorum. Çarşıda cömertçe sergilenen hindistan cevizi kabuklarını görünce çocukluğuma neredeyse geri döndüm. Öğle yemeğinde yeniden bir yetişkin olmam icap etti. Büyük adamların sohbetlerde oturduğu gibi oturdum. Önce bir bacağımı katlayıp çöktüm, sonra diğerini. Bacaklarım uyuşsa da oturuşumu bozmadım. Sert bir adam gibi görünmeliyim. Büyük pilav tepsisine elimi uzattım ama elim pek dolu dönmedi. Onuncu lokmadan sonra ancak tepede yığılı etlere ulaşabildim. Oradan da ancak küçük bir lokma kapabildim. Babama bir erkek olarak kendimi ispatlamaya çalışıyorum. Oğlunu görsün istiyorum. Derken sofra kalktı. Aç kalmıştım ama bunun

bir zararı yoktu, mutluydum. Şeyhin ailesi, komşuları ve köleleri bizden arta kalanları yiyecekti ve benim önümden de epey bir yemek arttı. En önemlisi, sofrada babamın başını yere eğdirmedim.

Başım suyun altında değildi, ben de baş aşağı asılı değildim. Maskat'tan Siyb'e dek eşimin rüyalarını süsleyecek ev yeri bakmaya gerek kalmadı. Beğendiği araziyle ilgili sorunlar çıktı. Belediye burayı satmaya yanaşmadı. Çünkü planlarda burası otoyol olarak görünüyormuş. Bakanlar kurulunun imzasıyla alınmış bir karar hem de.

Kafam patlayacak gibi, kabin basıncı yüksek olmalı. Niçin diğer insanlar gibi ağrı kesici taşımıyorum ki yanımda? Birkaç lokma pilavdan sonra elim etlere ulaştı. Babamı memnun edebildiğim için sevinçten havalara uçtum. Dönüşte babam bastonuyla imdadıma yetişip öldürmese, bir çöl yılanının saldırısına uğrayacaktım. Bana son olarak sımsıkı sarıldığında gözlerim açıktı, elbisesinin kokusunu içime çektim. Gökyüzünden yıldızların tepemize yağdığını, babamın başındaki mısarın üzerine bir mücevher gibi saçıldıklarını gördüm.

Hayatımda hiç çarşı görmemiştim. Avafi'de tek dükkân vardı. Bir de bayram namazı kılınan yerin hemen yanında ahşap kutular içinde bayram tatlıları sergilenirdi. Bildiğim sadece bunlardı. Oysa İbri'de çarşı denilen yer, karşılıklı sıralanmış dükkânlardan oluşuyordu. Belki depolar da mevcuttu. Hiçbir dükkânın içinde satıcı yoktu. Satıcılar ya yerlere bağdaş kurup serilmiş, yahut taştan oturaklara tünemiş halde dükkânların dışında müşteri bekliyorlardı. Sırayla her satıcının önünde boy boy, çeşit çeşit satılık

ürünler diziliydi. Kuru hurma, baharat, kuru limon, biber, arpa ve daha birçok şey.

Bu ürünler ya bir tepsinin yahut tepsi gibi kullanılan kurutulmuş hindistan cevizi kabuklarının içine sıralanmıştı. Şu demir tepsiler bugün bile çarşı denince aklıma gelen ilk şeylerden biri. Gözlerimi kapadığımda karşılıklı dükkânların arasında çatı vazifesi gören hurma dallarını ve yapraklarını görebiliyorum. Demir kancalara asılı yün halılar, sepetler, deriler, hurma lifinden hasırlar, keskin kokusuyla kurutulmuş balıklar. Ötede beride çocuklar koşturuyordu. Çoğu deri kemer kuşanmıştı, büyüdüklerinde hançer taşımaya hazırlık olsun diye. Satıcılar birbirleriyle günlük hadiseleri konuşuyor, ilgisizce gelip geçen insanlara bakıyor, bastonlarını havaya kaldırıyorlardı. Sarıklarındaki kırmızı rengi, havada asılı kalmış karışık kokuları ve hindistan cevizi kabuklarını beğenmiştim.

Berber belini dikmiş, toprak zeminin üzerinde oturuyordu. Başında mısar, belinde hançer, iki kolunun yenleri sıvalı. Müşterisi de karşısında. Rahat çalışabilsin diye berberle arasında bir mesafe vardı. Başını mütebessim berbere teslim etmiş vaziyette. Müşteri toprak zemininde değil, kesilen saçların uçuşarak düştüğü bir yaygının üzerindeydi. Berberin kullandığı aletler hemen yanındaki ahşap sandığın içinde. Müşterinin kafasına su serptiği küçük bir de kovası vardı. Berber kısaltma işinde maharetli değilse saçı kökten kazıyordu.

Bütün bu kokular içime nereden birikti, bilemiyorum. Meyye ile beğendiği arazi üzerine dikeceğimiz güzel villanın hayaline dalmışken her şey altüst oldu. Buradan otoyol geçeceğini söyleyip yeri bize satmayan belediye, daha

sonra bir başkasına satış yaptı. Meyye çok öfkelenmişti, söylenip duruyordu. "Sonuçta burası satıldı. Hani plan, bakanlar kurulu kararı nerede? Kimin arazide gözü vardı? Araya hatırlı kimler girdi acaba? Belediye otoyolu başka yerden geçirmek için kim bilir ne kadar para ödeyecek?"

Bir şey demedim. İbri'deki eski çarşının kokuları beni esir almıştı.

Şu baş ağrısı beni sağır ediyor. Küçükken babamın eli baş ağrılarımı emerdi adeta, rahatlardım. Elini koyup dua okurdu. "Yerde ve gökte ne varsa onundur."

Nahda Hastanesi'nde serum iğnelerinden damarları şişmiş eline, acıdan ve uykusuzluktan tükenmiş başımı bir türlü koyamadım.

İngilizce öğretmeni Bill'in elleri damarlı değil, çillerle kaplı. Beni İngilizce öğrenmeye o ikna etti. Bir tacirin verdiği davette tanıştığımızda düzgün bir Arapça ile bana şöyle demişti: "Bir iş adamısın ve İngilizce bilmiyorsun, öyle mi? Dil bilmezsen Maskat'taki hangi lokanta sana hizmet verecek?" Haklıydı. Akşam yemeği davetlerine katılırken, otellerde yer ayırtırken aynı zorluğu yaşıyordum. Ülkem bir Arap ülkesiydi ama lokantalarında, hastanelerinde ve otellerinde İngilizceden başka dil konuşulmuyordu.

Bill ile özel derslere başladım. Mavi gözlerinden hiçbir şey belli olmuyordu ama zekâsına işaret eden bir tebessümü vardı. Onu tanımadan önce tebessümün zekâya delil olabileceğini hiç düşünmemiştim. Tebessümünden zekâ fışkırıyordu.

Babam pek tebessüm eden biri değildi. Belki çok nadiren. Tebbessüm ettiğinde içimde güller açar, onu mutlu ettiği-

mi düşünürdüm. Gözlerinde uçuşan zekâ kıvılcımlarıysa içimde sadece korkuyu tetiklerdi. Ne kadar eğitim alırsam alayım, babamın zekâsına asla erişemeyeceğim. Zekâca ondan geride, ticareti bir türlü öğrenemeyen, beceriksiz bir çocuk olarak kalacağım. Yüzlerine bakıyor, çocuklarımın gözlerinde veya tebessümlerinde zekâ parıltıları arıyorum.

Londra? Ahmed konusunda bu kadar yalana kanmasaydı, evet, belki. Ah! Öfkemden nefes alamıyorum. Meyye ikisinin görüştüğünü anlayınca cep telefonunu taşla ezmiş, kapıyı kilitleyip daha önce kimseye atmadığı dayağı atmıştı. Fakat bu bile inatçı Londra'yı aşkından vazgeçiremedi.

Şimdi niye bana eziyet ediyorsun Allahım? Her şey sona ermedi mi? Evlenmelerine razı geldiğim için mi bana bunu yapıyorsun? Başından beri bu aşka karşı çıkmadığım için mi? Seçimi başarısız olduğunda onu azarladığım için mi? Elin oğlu kızıma acılar çektirdiği için mi? Aşkı tanımayan Meyye, kızı âşık olduğunda nasıl davranacağını bilemediği için mi?

Aşkı hiç tanımadın mı Meyye? Bir hacının Kabe'yi tavaf etmesi gibi evinizin etrafında dönüp durduğumu hiç hissetmedin mi?

Dünyalar dolusu aşk bir eve nasıl sığabilir? Şu balkon titreyip sarsılmadan, caddenin ortasına yığılmadan, gökyüzüne savrulmadan benim aşkımın ağırlığına nasıl dayanabilir? Ona adım adım yaklaşmak için derlediğim tonlarca bulutu şu küçücük oda nasıl taşıyabilir? Bu duvarlar nasıl ayakta kalır taşkın neşemin karşında? Onun ışığına pervane olup ufuktaki son noktaya değin kanat çırpıyorken pencereler nasıl tuzla buz olmaz?

Her şey onun mekânında bir gölgeden ibaret. Oysa ben mekânın dışındayım. Bedenim hasret kurşunuyla delik deşik olmuşken kapılar menteşelerinden oynamadı. Ben onun ışığına pervane olup ufuktaki son noktaya değin kanat çırparken pencereler tuzla buz olmazdı. Eve sığdım. İçimde yankılanan delice aşkın çığlıkları da sığdı.

Dikiş makinesine odaklanan gözlerin... Güneşim ve zindanım olan gözlerin... Nasıl oldu da görmedi bunu ey Meyye?

Esma gözlerini açtı ve bugünün düğün günü olduğunu hatırladı. İçi içine sığmıyordu, yatağında gerindi. Ellerini karnına götürdü, birkaç ay sonra büyümeye başlayacağını düşünerek gülümsedi. Döşeğini ve şiltesini katlayıp çiviye astıktan sonra mutfağa gitti. Babası sabah namazından sonra kahve içmeyi seviyordu.

Annesini mutfağın aşınmış eşiğinde oturuyorken buldu. Dalgındı. Buna hayret etti. Annesi pek öyle dalıp giden biri değildi çünkü. Her daim buyurgan biri için az rastlanır bir durumdu bu. Kısık bir sesle günaydın dedi. Ocakta kahve kaynıyordu. Yanında kakule hazırdı.

Ortada tuhaf bir şeyler dönüyordu ama Esma çözemedi. Babası her zaman olduğu gibi iki fincan kahve içti. Bir yandan da hurma yerken kendisine bakıyordu. Esma çekinmedi, böyle bir günde normaldi belki, ama sanki bir tuhaflık hâkimdi. Gözlerinde sessiz bir günahın izleri vardı. Fakat Esma yine de olan biteni anlayamadı.

Annesinin ikazıyla odasına çekildi. Düğünden önce gelini kimsenin görmesi doğru değildi. Meyye tam bir hafta gözlerden uzak kalmış, düğün gecesine dek komşu kadınlardan hiçbiri onu göremedi. Esma içini çekti, şükür ki annesi aynı şeyi kendisinden istememişti. Evden çıkmaması yeterliydi. Düğünden önceki hafta kimseye görünmemek

komik bir durumdu. Acaba evliliğin getireceği özgürlüğün kıymeti bilinsin mi isteniyordu? Evet, artık bir kadın olacak, evli kadınlarla oturmaya hak kazanacaktı. Düğünlere ve matemlere iştirak edecek, sabah akşam kahve içerek çene çalan kadınlar topluluğunun bir üyesi sayılacaktı. Öğle ve akşam yemeklerine davet edilecek, kendisi de kadınları davet edebilecekti. Evlilik onu olgun bir kadın yapıyor, evden çıkarak topluma karışmasını sağlayan bir pasaport işlevi görüyordu.

Birkaç yıl önce hurma hasadı vaktinin gelmesini iple çekerdi. Çünkü bu, kız arkadaşlarıyla oyunlar oynayıp eğlenebileceği anlamına geliyordu. Sabah erkenden Avafi'nin bahçelerine doğru yola koyulur, bir bahçeden diğerine dolaşıp olgun hurmaların tasnif edilerek ayıklanmasını izlerlerdi. Bu sırada henüz kırmızı renkteki ham hurmalarla oynar, adil bir dağıtım için zaman çizelgesine uygun şekilde bir bahçeden diğerine akan suyla eğlenirlerdi. Fakat asıl eğlence, günün sonunda bahçelerden sonraki açık arazide onları bekliyordu. İnsanlar toplanıp ham hurma kaynatırlardı. Kaynar suyla dolu kocaman kazanların ağzından taşan ham hurmaların çokluğu ilk gördüğünde onu şaşkına çevirmişti. Erkekler hurma dalından mamul kepçelerle kazandan çıkarıp kuruması için güneşe serdiği vakit ne kadar ham hurma çıkacağını tahmin etmeye çalışırdı çocuklar. Kaynadıktan sonra kuruyan ham hurmalar Maskat'a gidecek, buradan yurt dışına satılacaktı. En büyük müşterisi Hindistan'dı. Esma ham hurmanın tadını pek sevmezdi. Yaş taze hurma yahut olgunlaşanı makbuldü. Avafi ahalisi ise ham hurmayı çerez niyetine yerdi, ana yemekleriyse taze hurmaydı. Esma, bütün günü kız arkadaşlarıyla koşarak, oynayarak, küçük hurma ağaç-

larına tırmanarak ve iki hurma ağacı arasında salıncakta sallanarak geçirirdi. Hurma ayıklayan kadınlar, günün sonunda başlarının üzerindeki sepetler ve çuvalların içinde çürük hurmaları götürüp koyunlarına yediririler yahut koyunları olanlara satarlardı. Esma, Fettum'un çuvalında bilmeden nasıl delik açtığını hatırladı. Çuvalından dökülen çürük hurmalar yol boyunca bir çizgi oluşturmuştu. Esma'nın arkadaşları bu manzaraya günlerce gülmüşlerdi. Artık maniler söylemek için Zilhicce ayının ilk günü bile arkadaşlarıyla dışarı çıkmıyordu.

Muhammed vadiye indi
Su ve yemek olmadan
Muhammed cennete indi
Huriler onu çekiştiriyor
Salat olsun o Nebi'ye
Salat olsun o Resul'e

Ev, kuşluk vakti girmeden çeyizi damadın evine götürmek için gelen kadınların gürültüsüyle doldu. Muhacir İsa'nın bir bedeviden kiraladığı kamyonete Esma'nın iki bohçası, sandığı, işlemeli yastıkları ve iki İran halısı yerleştirildi. İlk bohçada yeni düğün elbisesi vardı. İkinci bohçada pek bir şey yoktu, sadece Fransız parfümü, öd yağı ve tütsüler bulunuyordu. Fakat annesi yine de kızının çeyizinde değerli şeylerin bulunduğu izlenimini vermekte ısrar etti.

Meyye, diğer kadınlarla birlikte kız kardeşinin eşyalarının düzenlemek için yeni evine gitti. Esma henüz evi görmemişti. Kız kardeşi Havle ve kına işini üstlenen komşu kadınla kendi odasındaydı. Esma'nın kafasında annelik, düğün elbisesi, kadınların dansı, evden ayrılacak oluşu

gibi pek çok düşünce vardı. Eşi olacak, kendisini bekleyen damat Halid aklına bile gelmedi. Birkaç hafta önce annesi kendisine görücü geleceğini söylediğinde bir müddet sessiz kalmış, sonra evet demişti.

Babasıyla şiir atışmaları yaptıklarında bazen aşk şiirleri okurlardı. Babasına Mütenebbi divanındaki kış gecelerinden bahseden şiirleri okur, açılış beyitlerindeki sevgili özlemini anlatan mısralar ikisini de gülümsetirdi. Aşk şiirleriyle ilgilenen Esma değil, daha ziyade babasıydı. Zaten kitaplara düşkün olduğu halde aşk romanlarıyla pek arası yoktu. Bir arkadaşının Maskat'taki küçük kitapçıdan getirdiği bu tarz romanlar ona göre tuhaf ve gerçeklerden tamamen uzaktı. Son okuduğu roman 18. yüzyıl Fransa'sında geçen olayları anlatan *Saray Sırları* olmuştu. Zevk, ihanet ve neşeyle dolu kraliyet aşkından bahseden roman Esma'yı bir türlü ikna edememişti. Böyle afaki şeyleri okumaktansa gerçeklerden bahseden kitapları okumayı yeğlerdi. Kitapta sadece bir pasaj, anlamını pek de çözemediği halde dikkatini çekmiş, o bölümü ezberlemişti. Buna göre aslında yuvarlak olan ruhlar ikiye ayrılmış, her parça kendine ait olanı ararmış. Aşk dedikleri işte buymuş. Birbirini tamamlayan ruhların kavuşması. Fakat aklına hiçbir zaman kendisini yakıp kavuracak bir aşka tutulacağı gibi şeyler gelmedi. Gecelerini Mütenebbi'nin bahsettiği âşıkların uzun gecelerine, İmrülkays'ın endişe ve özlem dolu gecelerine çevirecek bir aşkı hiç hayal etmedi. Çılgın bir âşık yerine biraz farklı ama güven veren, kendisini sevip annelik özlemine son verecek bir erkek yeterliydi.

Kalbi boştu, bu kalp Halid için neden açılmasındı ki? Abdullah enişte sinin kuzeni Mervan ile biraz ilgilenmişti.

evet. Onu birkaç kez görmüş, saf ve temiz görünüşünden etkilenmişti. Elbiseleri baştanbaşa beyazdı. Pek konuşkan değildi. Gizemli bir duruşu vardı. Topu topu birkaç dakika görmüştü ancak. Geçen bayram geldiğinde onun hakkında uzun uzadıya düşünmüş, bakışlarından biraz ürkmüştü. Duygularını henüz anlayabilmiş değildi. Ama bakışları onu korkutmuştu işte. O sakin duruşun altında tekin olmayan, tuhaf bir şey sezmiş, bu nedenle onu düşünmeyi bırakmıştı.

Halid, Halid! At resimleri çizen Halid! Hayal ettiği gibi kesinlikle farklı biriydi. Babası İsa, 1959 yılında Mısır'a hicret ettiği için muhacir diye anılırdı. İmam Galib Yeşiltepe Savaşı'nda yenilgiye uğrayınca İngilizlerin eline geçme korkusuyla bin kadar Ummanlı aile Mısır'a göçmüştü. İsa küçük ailesini yanma alarak Kahire'ye yerleşti. Halid ve kardeşi orada okudu. Sonra kız kardeşleri Galiye doğdu. Yetmişli yıllarda yeni hükümet barış politikası izleyerek ülkeden göç edenleri yeni Umman'ın kalkınması için ülkelerine geri çağırınca İsa bu çağrıyı reddetti, Kahire'de kalmaya devam etti.

Kızları Galiye hastalanıp vefat edince annesi ille de memleketinde toprağa verilmesini istedi. Halid, Güzel Sanatlar Fakültesi'nden henüz mezun olmuştu. Çocukken çıkıp gittiği memleketine dönerken anne babasına eşlik ediyordu. Ali ise öğrenimini bitirmek için Kahire'de kalmıştı. Çocukluğuna dair aklında hiçbir iz kalmayan topraklara sonra o da döndü. Esma ve Havle'ye talip olan işte bu ikisiydi.

İki aile uzaktan akraba sayılırdı, dolayısıyla bayramlarda bir araya geliyor olmaları yeterliydi. Esma Halid'i birkaç

kez görmüş, aralarında bir iki kelam geçmişti. Annesiyle evlerine gittiklerinde Halid'in yaptığı tabloları görme fırsatı yakaladı. Tek bir temayı işleyen bu denli çok tablonun varlığı onu şaşırtmıştı. Evet, tek bir tema vardı: Atlar.

Tablolar neredeyse kusursuz ve detaylıydı, bir atın bütün ayrıntılarını taşıyorlardı. Tablolardaki atların vücutları zarif ve biraz yüksekçeydi. Neredeyse ayakları toprağa değmiyor, adeta uçuyorlardı. Esma bu resimlere bakarken içini bir huzursuzluk kapladı. Gerçekçi mantığı her zamanki gibi işlemeye başlamış, atların ayakları yere basıyor olsa daha iyi görüneceklerine kanaat etmişti. Yıllar sonra Halid'in imzasını taşıyan yalınayak kadın resimlerinde de benzer bir duruşu görecekti. Hafif, narin ve hareketli. Fakat bu kez yalınayak kadınların kocaman ayakları havada değil, yere basar haldeydi. Kendinden emin ve kararlı.

Muhacir İsa babasına karşı açık konuştu. "Esma ve Havle'yi, Halid ve Ali için istiyoruz. İkisi de bizimle birlikte Maskat'a yerleşecek." Kahire gibi bir şehirde uzun süre yaşadıktan sonra böyle küçük bir yerde yaşamanın mümkün olmadığını eklemişti.

Maskat'a taşınmak, Esma için yarım kalan öğrenimini tamamlamak anlamına geliyordu. Oradaki liselerden birine kayıt olacaktı. Liseden sonra halen inşası süren üniversiteye giderdi belki, yahut başka birine. Öğrenecek çok şey vardı. Kütüphanesi kendilerine miras kalan dedesinin hikâyesini hatırladı. İlim aşkıyla yanan bir delikanlıydı. Gençken Maskat'taki Saidiye Medresesi'ne girmek istemiş, fakat babası müstakbel aşiret liderinin oralarda ziyan olacağını düşünüp göndermemişti. Bunun üzerine zamanın ilim merkezleri sayılan Nizva ile Rastak arasında mekik doku-

muş, çeşitli şeyhlerden ve cami hocalarından özel dersler alarak kendini geliştirmişti. Yine de modern bir eğitim kurumunda öğrenim görme hayalini unutamamış, içinde bir ukde kalmıştı. Büyüdüğü zaman birileriyle el ele verip sahil kentlerinden birinde modern bir okul açmak için çabaladı. Sur kenti bu iş için münasipti. Planlama sonrası faaliyete geçip önce binanın temellerini attılar. Fakat yüksek makamlardan inşaatı durdurmaları yönünde bir emir geldi. Kırklı yıllarda Ummanlıların eğitimi için adım atmak otorite açısından korkulan bir durumdu. Önemli mevkideki biri, İngiliz ahbabına bir gün şöyle demişti:

"Hintlileri eğittiniz de ne oldu? Sonra size isyan ettiler. Yakında sizi tamamen oradan kovmayacaklar mı? O zaman Ummanlıları niye eğitelim ki?"

Sur kentindeki okul projesi böylece yarım kaldı, bitirilemedi. Şeyh Mesud da Hint, Mısır ve Şam'dan sipariş ettiği kitaplarına kapanmayı tercih etti. Salime, Esma'ya dedesini anlatırdı ama babasının ilim aşkından kendisi nasiplenmemişti. Oysa Esma, tıpkı dedesine çekmişti. Bir gün annesine sessizce fısıldadı. "İlim aşkı insanı yakar." İşte bu aşk, ikisini ayıran onca yıla rağmen dedesini yaktığı gibi torununu da yakmıştı.

Salime

Kamyonet Esma'nın çeyizini yüklenip uzaklaşınca, annesi tek başına koridorda yığıldı kaldı. Çocukluğundan bu yana en çok hissettiği duygu, açlık, onu yine kuşatmıştı. Amcasının köşkünde yılları mutfak duvarının dibinde geçmiş olsa da nimetlerinden mahrum büyüdü. Evet, köle değildi. Yemek pişirmek, evi süpürmek, su veya odun taşımak zorunda kalmadı. Fakat ne doğru düzgün karnı doydu, ne de sırtı güzel bir elbise gördü. Kimse ona nakış işlemeyi bile öğretmedi. Şeyh Said onun babası değil, sadece amcasıydı. Amcasının köşkünden kafasına estiği gibi dışarı çıkamaz, dışarıda oyun oynayan çocuklara katılamazdı. Cuma günleri kadınlarla birlikte kanala yıkanmaya gittiğinde kahkalarına eşlik etmesi bile mümkün olmazdı. Kölelerin çocukları bile sevindikleri vakit dans etmekte özgürdü. O her şeyden mahrumdu. Eski kumaşlardan kendisine elbise dikilmesine bile izin verilmiyor, ne boynuna altın kolye, ne de bileklerine bilezik layık görülüyordu. Bütün bu imkânlara sahip amcasının kızlarıyla bari sofrada eşit konumda olsaydı. Ama nerede! Mutfağın hemen bitişiğinde, o kokuları içine çeke çeke açlıktan kıvranmaktı onun kaderi. Köle kızların bile kendisinden daha özgür yaşadığını görebiliyordu. Gülüyorlar, oynuyorlar, hayattan keyif alıyorlardı. Evin hanımefendilerininse bir elleri yağda, diğeri baldaydı. Peki, o kimdi?

Zavallı annesinin onu ve kardeşi Muaz'ı gizlice ziyaret ettiği günleri hatırladı. Yanlarına geldiği vakit gözleri hep yaşlı olurdu. Onları kucaklayıp bağrına basar, anlaşılmaz sözler mırıldanırdı. Amcasına yalvarmış, çocuklarının kendisiyle kalmalarını istemişti. Amcasının verdiği cevapsa ağabeyinin yetimlerini başkalarının terbiye etmesine izin vermeyeceği şeklinde olmuştu.

Salime on yaşına bastığında annesi yine ziyaretine geldi. Avluda mutfak duvarının dibinde oturmadı, onu odalardan birine götürdü. Ucuna bir şey düğümlü başörtüsünü yaydı, düğümü çözüp birkaç çift gümüş küpeyle bir iğne çıkardı. Annesi ona gülümsedi, biraz yorulup kızı için küpe alacak para biriktirdiğini söyledi. Bugünden sonra amcasının kızlarından hiçbir konuda geri kalmayacaktı. Salime'yi kucağına çekti. İğneyi dövülmüş sarımsağa daldırıp dezenfekte ettikten sonra kızının kulak memesine batırdı. Kulak memesinin en ucundan sonuna değin belki on delik açtı. Kucağı, tamamen teslim vaziyetteki kızının gözyaşlarıyla ıslanmıştı. Açtığı her deliğe siyah iplikler soktu. İki gün sonra kulağındaki şişlikler inince tekrar geldi, iplikleri çıkarıp gümüş küpeleri dizdi. Küçükten büyüğe sıralı küpeler çok güzel görünüyordu. Annesi gururlandı. Salime, annesini böyle görünce canını yakan kulaklarındaki ağırlığa tahammül gösterdi. Kulakları fena halde şişmiş, yatarken iki yanına uzanamaz olmuştu. Çoğu geceler uykusuz kaldı, yüzüstü yatmaya çalıştı ama nafile! Bir türlü rahat edemedi. Birkaç hafta sonra kulakları iyileşti, küpelerin ağırlığına alıştı. Fakat bütün kadınlar bayılsa da o her türlü takıdan nefret etmeye başladı.

Abdullah

Zarife yere bağdaş kurup oturduğunda koca göğüsleri kucağına doğru sarkardı. Gümüş yüzükler dizili dolgun parmakları Umman tatlısını kutusundan çıkarır, bademlerle bezeli kahverengi zemine yavaşça vurur ve zevkle söylenirdi. "Bak şuna! Nimete bak! Sende şeker var, bana dokunma diyor ama Zarruf tatlıyı bırakamaz ki!" Bütün parmaklarını tatlının içine bandırır, babam onu satın almazdan önce Şeyh Said'in evinde yaşadığı yılların acısını çıkarırdı sanki.

Korkuyorum Zarife, beni göğsünde sakla! Başımı kucağına gizle. Bırak üstüne sinmiş ter ve et suyu kokularını içime çekeyim! Bırak beni kucağında öylece uyuyayım. Korkuyorum Zarife! Senin ölümün için babam beni bağışlamıyor, korkuyorum. Defalarca mezarından çıkıp bana seni sordu. Beni halatla bağladı ve kuyudan baş aşağı sallandırdı.

Kuyunun içinden bağırdım. "Efendisinin kölesi öldü. Senden birkaç yıl sonra öldü."

Yine de kuyudan çıkarmadı beni, öylece kuyunun karanlığına terk etti.

Bilmiyordum babacığım! Maskat'a taşındım, ticaret işleriyle meşguldüm. Bayramlar haricinde Avafi'ye gidemedim. Zarife'nin Kuveyt'ten döndüğünü işittim. Gelini Şenne ile

geçinemediğini söylediler. Duyduklarıma göre onu evden kovmuş. Kimilerine göre gelini deli olduğunu söyleyip onu tımarhaneye kapatmak istemiş, Zarife de kaçıp dönmüş. Kimileriyse Avafi'yi çok özleyip gurbete dayanamadığı fikrinde. Annesi Ankebute rüyasında görünmüş, Avafi'ye dönmesini istemiş diyenler de var. O da dönmüş, akrabalarının yanına yerleşmiş.

Meşguldüm babacığım! Maskat'ta, Huveyr'de, Gabre'de, Hayil'de, Siyb'de, Maskat civarındaki bütün şehirlerde arazi bakıyordum. Ev arıyordum. Villa peşindeydim. İhale takibindeydim. Muhammed'i tedavi ettirmeye çalışıyordum. İngilizce kursuna gidiyordum. Bilgisayar kursunu kaçırmamaya çalışıyordum. Senin Mercedes'inden daha büyük bir arabanın derdine düşmüştüm. Anlaşmalar kovalıyordum. Havayolu şirketleri, Filipinli-Endonezyalı hizmetçiler için aracı şirket, çocuklar için okul, özel öğretmenler, yeni bir şoför, gece âlemlerine akmak için yeni mekânlar, yeni dostlar... Gerçekten çok meşguldüm babacığım!

Babam beni kuyudan çıkarmadı.

Çek baba! Halatı çek! Beni yukarı çıkar! Kuyu çok karanlık baba! Yılanlar mesken tutmuş içini. Beni çek baba! Söz, bir daha tüfeğini çalmayacağım. Merhun ve Sencer ile bir daha hiçbir yere gitmeyeceğim. Sencer çarşıda hamallık yapıyor baba. Karısı Şenne de bir okulda temizlikçi. Zarife Kuveyt'teki hayata dayanamadı, onları bırakıp geri döndü.

Beni kuyudan çıkar babacığım! Söz, bir daha canım saksağan eti çekmeyecek. Çocuklarla top oynamayacağım. Süveyd'in sihirli udunun nağmelerine kanıp sabahlamayacağım. Sen komadayken "Sencer tıpkı babası Habib

gibi kaçıp gitti. Seni bırakıp gitmeyen tek kişi benim," diye bağırdığım gibi suratına bir daha bağırmayacağım.

Beni yukarı çek! Unutulmuş bir hastane köşesinde bir başına ölüp giden; sevgilin, annen, kızın, kölen, hanımefendin Zarife'yi asla bir daha bırakmayacağım.

Şeker hastasıydı zaten babacığım. Şekeri iyice azdı. Bu ne demek biliyor musun? Bütün bedenine yayıldı ve bacağını kestiler. Yakınları mızmızlandılar, "Sakat bir kadına bakamayız," dediler. Derken öbür bacağını da kestiler. Komşuları sızlandı bu defa, "Şimdi kim ona banyo yaptıracak? Ayaksız şu koca gövdeyi kim çekip götürecek?" Hastane müdürü iyi adamdı. Baktı ki herkes şikâyetçi, Zarife'nin hastanede kalmasına müsaade etti. Orada hiç yoksa hastabakıcılar vardı.

Beni yukarı çek baba!

Beni yukarı çek Zarife!

Korkuyorum!

Korkuyorum!

Azzan Neciye'yi tüm gücüyle kendine çekti. "Ah Neciye! Dolunay! Seni istiyorum."

Neciye fısıldadı. "Senin değil miyim?"

Azzan içini çekti. "Hayır, tamamen benim değilsin."

Neciye kendini geri çekti. "Ne demek şimdi bu?"

"Her şey bütünken bile ayrı, bir başına Neciye! Yalnızlığın en yaman tarafı da bu!"

Neciye onaylamadığını belirten bir bakış atınca Azzan gülümsedi. "İbn-i Rumi'yi hatırlıyor musun?"

Neciye de gülümsedi. "Şom ağızlı olan mı? Hatırlıyorum."

Azzan tekrar Neciye'ye sarıldı. "Ne diyor, biliyor musun?"

Onu kucaklasam da hâlâ özlem içindeyim
Kucağımdayken nasıl daha yakın olabilirim?
Ağzından öpüyorum ateşim sönsün diye
Dinmiyor susuzluğum, artıyor gitgide
Bendeki bu tutkunun miktarı ne ki?
Dudaklar onu emsin, tedavi etsin
Kalbimse mümkün değil, iyileşmeyecek
İki ruh birbirine karışıncaya dek

İkisi aynı anda iç çektiler. Azzan devam etti.

"Sahip olmanın tadına varıp kafiyeli sözler yazan şairler âşık değildi, avcıydı onlar."

Neciye alaycı bir şekilde gülümsedi. "Avcı mı?"

Azzan kendinden gayet emindi. "Evet, avcıydılar. Âşık kimse, ne kadar bir olsa ve bundan haz alsa da sevdiğine tam anlamıyla sahip olamaz. Sevilen varlık senin gibidir Neciye! Bir türlü ele geçmez."

Duygularını saklamayı bir türlü beceremeyen Neciye'nin yüzünde sıkıntılı bir ifade belirdi. Çünkü bu sözler, ateşli beraberliklerinin büyüsünü bozuyordu. Niçin sahip olmaktan bahsediyordu ki? Azzan'ın ailesi ve çocukları vardı. Oysa kendisinin ondan herhangi bir beklentisi yoktu. Bu şekilde mutluydu. Sahip olmak ve avcılık da neyin nesiydi? Onun sevgilisi olmayı istemiş ve olmuştu. Başka bir şey istemiyordu. Azzan'ın nesi vardı, niçin sürekli anlaşılmaz şeylerden yana sızlanıp duruyordu?

Aynaları pek umursamayan Esma, bu kez en az Havle kadar aynanın karşısında dikildi. Karşısında yirmi yaşına girmek üzere, orta boylu, bal renkli badem gözlü, kısa burunlu bir kız duruyordu. Kirpiklerine sürülen maskara ağırlık yapıyor, rujdan kıpkırmızı dudaklarıyla tıpkı bir palyaçoya benziyordu. Annesiyle müstakbel kayınvalidesinin tercihi, süslü püslü, parıltılı, bedenini sarmalayan düğün elbisesinin içinde kendine alıcı bir bakış attı. Boynu, kol yenleri ve elbisenin kuyruğu işlemelerle dolup taşıyordu. Evvelce kapıldığı telaşın yavaş yavaş geldiğini hissetti; ellerinde motifli kınalarla kafasını dağıtmaya çalıştı. Aynada bir daha kendine baktı. Göğüslerini görünce gergin bir şekilde gülümsedi. Yıllar önce genç kızlığa adım atarken yaşadığı korkular aklına geldi. Göğüslerinin bu denli belirgin hale gelmesinden nasıl da nefret ediyordu. Sabah kalktığında kimseye görünmesin diye geceleri dua etmeyi adet edinmişti. Sonra bir akşam kanalda çamaşır yıkarlarken Meyye kendisine akıl verdi. "Korkmana gerek yok Esma. Bu sadece bir şişlik. Tuzlu su ile biraz ovarsan şişliği iner. Eğer bendeki şişlik gibi inatçı olursa sıkı fanilalar giyersin böylece kimse farkına bile varmaz." Sıkı fanilaları denedi ama bu kez nefes alamaz hale geldi. Tuzlu suyla ovmayı da ihmal etmedi. Fakat hiçbiri kâr etmedi. Annesi de artık büyüdüğünün farkına

varmış, ona başörtüsü bağlamayı öğretmişti. Göğüslerini örten başörtüsüyle sorunu çözüldü, sıkı fanila giymekten kurtulup özgürce nefes almaya başladı. Her gece ettiği duaya da artık gerek kalmadı.

Bakışları bu kez karnına indi. Düz karnının sonraları yuvarlak hale geleceğini düşününce gülümsemekten kendini alamadı. Karnı boş kalsın istemiyordu fakat kaç çocuk istediği hakkında bir fikri de yoktu. Halid ile birlikte yaşlandığını hayal etti, etraflarında kızlı erkekli onlarca çocuk ve torun cirit atıyordu.

Aynada uzun uzun kendine bakıp düşündü. Yaratılalı beri ayrı kaldığı diğer yarısıyla birleşiyor olma fikri onu heyecanlandırdı. O metni ezbere biliyordu, yeniden okudu. İnsanlar yarım ruhlardı. Ömürleri boyunca diğer yarılarını ararlardı. Diğer yarısını bulan mutlu olur, bulamayan acı çekerdi. Halid ne hissediyordu acaba? O da kendisi gibi gergin miydi? Mutlu muydu onunla evlenmekten? Bütün bu hengâme bitse de artık birlikte olsalardı ya! Artık beklemeye tahammülü yoktu.

Akşam olunca kadınlar Salime'nin evine doluştular. Avlu boyunca kurulmuş sofradaki pilav, et ve meyvelerin başına dizildiler. Davulla birlikte şarkılar yükseldi, dans halkası genişledi. Zarife de Hembure[13] oynayan kadınlara katıldı. Sonra damadın annesi kendi çevresini toplayıp geldi. Damat tarafının kadınları neşe içinde bağrışıyorlardı. "Gelinimizi istiyoruz. Bize gelinimizi verin." Doğrudan yüzü yeşil renkli ipek bir şalla örtülü Esma'nın oturduğu yere girdiler. Salime kızını kaldırdı, elini damadın annesine

13 Çömelerek oynanan yöresel bir kadın dansı. (ç.n.)

teslim etmeden önce sımsıkı sarıldı. Esma'nın elinden tutan damadın annesi onu büyük bir gururla dışarıda bekleyen kırmızı Mercedes'e götürdü. Şoför mahallinde bizzat Muhacir İsa bulunuyordu. Damat tarafının kadınları hemen peşlerinden düğün için tutulan otobüse doluştular. Gelin arabası önde, otobüs arkada Maskat'a, Halid'in kiraladığı düğün evine doğru yola koyuldular.

Düğün için gelen kadınlar gidince Salime'nin içine bir ıssızlık çöktü. İçi titreyerek koridorun eşiğine yığıldı kaldı. İşte ikinci kızı da evi terk edip gitmişti. Kızından da öte; eli, ayağı, her şeyi. Salime içini çekti. "Yabancılar alıp götürsün diye kızlarımızı büyütüyoruz." Hiçbir şeye elini sürmedi, nasılsa sabah evi temizleyip düzenlemede kendisine yardım edecek biri çıkardı. Şimdi herkes düğün evinde yarım kalan oyunlarını oynayıp şarkılar söylüyordu. Halid kızının yüzündeki ipek şalı kaldırdığı vakit orada olmayı isterdi. Fakat gelenekler buna izin vermiyordu. Orta odadaki döşeğe uzandı. Azzan sabahlara dek yanında olmadığı için artık orada uyuyordu. Sırtüstü uzandığında artık Esma'yı değil, kendi düğününü düşünüyordu. Azzan'la evlendiği günü.

Şeyh Said'in eşi annesini çağırmasını söylediği vakit on üç yaşındaydı. Annesi son defa Şeyh Said'e yalvarmış, o da Muaz'ın evde kalması şartıyla Salime'nin gitmesine razı olmuştu. Salime'nin en güzel yılları, dayısının evinde anne şefkatiyle geçirdiği yıllar oldu. Çocuğu olmayan dayısı da ona düşkündü. Dayısının evine bostan denirdi; mango, limon, portakal ve ayva ağaçlarının yanı sıra yasemin ve güllerin çevrelediği bir evi vardı. Evin odaları ağaçların etrafında hilal şeklinde sıralanmıştı. Evin ekseninde küçük

bir bostan bulunuyor, her oda bostana açılıyordu. Bu eşsiz mimarinin esintileri Salime'nin ruhunu kuşatmış, onu mest etmişti. Hele bostanı sulayan dar su kanallarına ayaklarını daldırmaya bayılıyordu. Bu kanallar tek bir kanala dönüşüp yerin altında metrelerce gittikten sonra Avafi'nin ana kanalına karışıyordu.

Fakat Salime'nin sevinci uzun sürmedi. Amcası Şeyh Said onu Azzan'la evlendireceğini annesine bildirdi. Azzan ondan birkaç yaş büyük, parlak yüzlü bir gençti. Annesi evlenmesine razı değildi, dayısı da aynı fikirdeydi. Azzan henüz çok gençti, Kadı Yusuf'un öğrencisiydi. Yeni evli eşini bırakıp Afrika kıtasındaki Zanzibar'a göç eden ailesinin peşinden gitmeyeceğini kim garanti edebilirdi? Fakat Şeyh Said'in inadı tutmuştu yine. Salime evden gelin olarak çıkmazsa bizzat kendisi gelip çıkaracağını söyleyerek dayısını tehdit etti. Şerefi söz konusu olan dayı işi inada bindirdi ve Salime'yi göndermedi.

Salime bir akşam annesi ve dayısıyla akşam yemeği yerken bostandaki büyük kanalın üzerinden eve yaklaşan kalabalık dikkat çekti. Bunlar amcası Şeyh Said'in kadın erkek köleleriydi. Durdular ve halka oldular. Avafi kanalını yüzerek geldikleri için bedenlerinden sular damlıyordu. Salime'nin kendileriyle gelmesi gerektiğini, gelmezse onu zorla götürmek zorunda kalacaklarını söylediler. Bunun üzerine dayısı kapıyı açtı. Kanaldan gelen köleler eve doluştu ve Salime'yi alarak geri döndüler. Salime birkaç saat içinde Azzan ile evlendi ve adı uzun, çok uzun yıllar boyunca Kanal'ın Gelini kaldı.

"İnsanlar niçin büyükannemin büyülenerek öldüğünü söylüyor?"

"Çünkü insanların ani ve beklenmedik ölümlerle bilinmeyen hastalıkları açıklama şekilleri bu, Londra."

"Peki, sen onun hastalığının ne olduğunu biliyor musun baba?"

"Bilmiyorum."

"Ben doktorum. Belki çözebilirim. Hastalık belirtilerine ve süresine dair birilerinden bir şeyler duydun mu?"

"Evet. Doğum yaptıktan iki hafta sonra aniden hastalandığını, renginin morarmaya başladığını, göz bebeklerinin büzüştüğünü söylediler. Vücudu titriyor ve boncuk boncuk ter döküyormuş. İnsanlara göre titreyip ter dökmesinin nedeni, büyücülerin onun üzerinde savaş vermesiymiş. Sonra en güçlüleri galip gelmiş, annem tamamen sakinleşmiş. İnsanlar da öldüğünü farz edip onu defnetmişler."

Londra'nın suratı kireç gibi oldu.

"Neyin var kızım?"

Endişeyle cevap verdi Londra: "Bu belirtiler pek çok rahatsızlıkta ortak. Ancak zannımca bir zehirlenme söz konusu. Büyükannem Salime'nin dediğine göre Avafi'nin çevre-

sindeki çölde melik habbesi tohumlarıyla sarı ve kırmızı zakkum gibi zehirli bitkiler mevcut. Büyükannem demişti ki kumalar kocaları kendilerine kalsın diye birbirlerinin yemeklerine katarmış bu zehirleri."

Kızımın omuzlarından tuttum. "İyi de annemin hiç kuması yoktu ki? Babamın tek eşiydi."

"Evet, bu doğru. O sırada dedem neredeymiş?"

"Biliyorsun tacirdi, işleri için Yemen sınırındaki Selale'ye gitmiş. Bu yüzden kimse onu Thomas'ın yanına götürmemiş. Thomas, o vakitler meşhur bir İngiliz misyoneri. Sabahın köründen gece yarısına değin kimseden beş kuruş almadan insanları tedavi edermiş."

Londra mırıldandı. "İşte bu tuhaf. Belirtiler başka bir rahatsızlıktan kaynaklanabilir. Kim bilir?"

O gece beni uyku tutmadı. Herkes aynı şeyleri söylüyor, büyücüler ve cinlerden bahsediyordu. Annemin hastalığı hakkında Zarife'nin tek kelime ettiğini hatırlamıyorum. Fakat Zarife artık bir ölü. Çocukluğum boyunca bana yedirmeden önce yemekleri kendisinin tatmasındaki ısrarın bununla bir ilgisi olabilir mi? Bilmiyorum. Bilmiyorum. Nereden bilebilirim?

Esma'nın düğününden son davul sesleri gelirken Azzan serin kumların üzerinde Neciye ile uzanmış yatıyordu. Hayatı boyunca daha güzelini görmediği Neciye'nin yüzüne bakarken derin düşüncelere dalıyor, Mütenebbi'den şiirler döktürüyordu.

Bütün varlık çöl ceylanına feda olsun
Ne ağızda gevelenen sözler, ne yapma kaşlar
Nerede o şehirli kızların yüzleri
Nerede bedevi kızların o parlak güzelliği
Şehir güzelliği bir hiçtir süs olmadan
Bedevi güzelliği vergidir Yaradan'dan

Neciye'nin çınlayan kahkahaları çölün sessizliğinde yankılandı. "Şu pek sevdiğin Mütenebbi, bana bahsettiğin kişi mi?"

Azzan içini çekti. "Evet, o Neciye."

Neciye hâlâ gülüyordu. "Parlak güzellik nedir?"

Azzan oturdu, üzerinden kumları silkeledi. "Senin gibi kadınlar Neciye! Çöl ceylanı sensin."

Neciye yapmacık bir öfkeyle somurttu. "Ben sözleri ağzında geveleyen, sakız gibi çiğneyip duran biri miyim?"

Azzan teselli eder gibi mırıldandı: "Sen kalbimi çiğneyip duruyorsun Neciye! Rahmetli Kadı Yusuf bana sık sık kalpten söz ederdi. Söylediklerini o vakit anlamazdım. Ama şimdi her şeyi anlıyorum."

"Her şeyi mi?"

"Bana derdi ki, 'Oğlum Azzan. Senin ismin bir sır. İsminin ilk harfi ayın, dördüncü dereceden soğuk bir harf ve iki rutubet noktası var. İlki arşın sırlarının öncesi, yani ilk harfi ve diğeri yaratılan âlemlerin ilki. İsmin âlemlerin sırrını taşır."

Neciye tek kelimesini bile anlamadı. Kadı Yusuf'un anılmasından da pek hoşnut kalmadı. Fakat Azzan sözlerine devam etti.

"Meryem ile evlendiğinde bana demişti ki, 'Kalbim artık varlığın güzelliğini yansıtan bir ayna olmayacak.' Çünkü kalbi eşiyle ve çocuklarıyla meşgul olacak. Bir keresinde de bana Gazzali'nin müritleri için tavsiyesini dikkate almayıp henüz okurken evlendiği için pişman olduğunu söylemişti."

Neciye'nin siniri tepesine çıktı, homurdanmaya başladı.

"Şu kitap sahibi Gazzali, okuyanı delirtmek için mi yazmış bunları? Mürid ne demek, henüz okurken ne demek?"

Azzan istifini bozmadı. "Allah sana rahmet etsin Kadı Yusuf! Vefat ettiği zaman saçlarına henüz ak düşmemişti. Gazzali çok kitap yazmış bir âlim Neciye! Maksadı insanları delirtmek değil. Ama insanlar onu anlayamıyor. Şartları yerine getirmeden mutluluk peşine düşüyorlar."

"Peki sen mutlu musun Azzan?"

Neciye'nin sorusuna gülümseyip göz kırparak cevap verdi. "Güzel ağzın kalbimi çiğniyorken, Dolunay aynam olmuşken nasıl mutlu olmayayım?"

"Ben senin aynan mıyım?"

Azzan sustu, Neciye de sustu.

Etraflarındaki kum tepeleri sessizdi. Yine de bazı sesler Azzan'ın kulaklarında yankılanmaya devam etti. Kızının düğününde çalınan davul, Dolunay'ın ayağındaki halhalları, misk kokuları yayan gülüşü, Matrah'taki turistlere satmak üzere el işleriyle meşguliyetini anlatması... Derken bütün sesler bir bir eriyip gitti. Atlardan, gecelerden, çöllerden, kılıçlardan, mızraklardan, kalem ve defterden bahseden Mütenebbi'nin sesi bile kayboldu. Kafasının içinde bütün sesler yiterken bir tek Kadı Yusuf'un sesi yankılandı.

"Şehvetten, öfkeden ve diğer kınanmış çirkin fiillerden samimi bir şekilde uzaklaşıp bunlardan uzak bir yerde oturan, beş duyudan sıyrılıp maneviyat gözünü açarak kalbini melekut âlemine bağlayan ve Allah'ın lafzını okuyan kişi daima Allah ile beraber olur. Diliyle değil, kalbiyle ona döner. Öyle bir hale gelir ki, kendinden ve bulunduğu âlemden haberi bile olmaz. Gözü Allah'tan başkasını görmez. Uykuda görülen pek çok şeyi uyanıkken görebilecek bir imkân bahşedilir. Melekleri, peygamberleri ve diğer güzel ruhları temaşa etmeye başlar. Tıpkı Peygamberimizin 'Yeryüzü benim için dürüldü. Doğusunu ve batısını gördüm,' buyurduğu gibi anlatılması mümkün olmayan nice hakikate, yerin ve göğün sırrına vâkıf olur. Yedi gün boyunca Allah'ı anmaya devam edin, başka bir şeyi aklınıza

getirmeyin. Gündüzü oruçlu, geceyi gücünüz yettiğince ibadetle geçirin. Bu süre zarfında insanlardan uzak durun, kimseyle konuşmayın. İşte o zaman yeryüzünün nice güzelliğine vâkıf olacaksınız. Bir yedi gün daha aynı şekilde devam ederseniz bu kez gökyüzünün güzelliklerine vâkıf olacaksınız. Üzerine bir yedi gün daha eklerseniz yüce katların güzelliklerine erişeceksiniz. Eğer bu hali kırk güne tamamlarsanız Allah size kerametleri zahir kılacak ve varlık âleminde tasarruf imkânı bahşedecek."

Azzan'ın tüyleri ürperdi ve bedeninden ter boşandı. Neciye usulca sokuldu, "Neyin var senin?"

Azzan korku dolu gözlerle ona baktı. "Gitmeliyim." Ayağına sandaletlerini geçirdi ve gitti. Kendi kendine söyleniyordu.

"Ben korkağın tekiyim Kadı Yusuf! Ben korkağım! Kalbim bir kartalın yuvasında tutuklu. Kalbimin aynası siyah lekelerle dolu. Ben göremiyorum Kadı Yusuf! Ben göremiyorum."

Zarife bana bebekken sürekli ağladığımı söylemişti. Kocasıyla arası düzelince halam beni yanına almak istemiş, fakat babam kesinlikle reddetmiş. Zarife'yi beni büyütmekle görevlendirmiş. Sütünü içeyim diye birkaç koyun satın almış. Fakat bu koyunların sütü beni susturmaya yeterli gelmeyince Zarife beni uyutmak için çözümü bazen burnuma enfiye doldurmakta bulurmuş. Kulak ağrısından uyuyamadığım zamanlar kulağıma kahve damlatırmış. Kimi zaman da gözümdeki bir rahatsızlıktan dolayı ağladığımı düşünüp emziren kadınların sütlerini sağar, gözlerime sürermiş. Az büyüyünce kem gözlerden korusun diye boynuma bir muska geçirmiş. İyi saatte olsunlar annemi kaçırdıkları gibi beni de kaçırmasınlar diye babamı ikna edip kulağımı delerek bir gümüş küpe takmış. Takkemi kendi elleriyle işlemiş. Bayramlarda ayağında terlikler, yuvarlak aynalarla bezeli Hint mamülü küçük cübbesi içinde Avafi'deki en göz alıcı çocuk bendim.

Zarife bütün bunları gülerek anlatırdı. Babamla arasında büyük öfke dediği, sebebini bilmediğim anlaşmazlık kopana dek beni o büyüttü. Babam onu önce kendisinden ayırdı, sonra da tuttu en az on yaş küçük, garip davranışlara sahip, öfke dolu Habib ile evlendirmek suretiyle cezalandırdı.

Londra

Esma ile Halid'in düğününden ayrılan otobüsler sabahtan önce Avafi'ye döndü. Kadınlar şarkılarla danslarla kurtlarını iyice dökmüş, bazılarının uykusu gelmişti. Meyye uyanıktı, pencere tarafında oturuyordu. Her şey bir rüya gibiydi. Önce kendisi aniden Tacir Süleyman'ın oğluyla evlenmiş, peşinden kız kardeşi Muhacir İsa'nın oğluyla düğün yapmıştı. En küçükleri Havle ise amcaoğlu Nasır'ı beklemekte ısrarlıydı. Esma'nın düğününde defalarca mırıldanmıştı. "Ya Rab! Bana Nasır'ı geri getir." Halbuki herkes biliyordu ki Nasır bir daha geri dönmeyecekti. Fakat inatçı Havle kimseyi dinleyecek durumda değildi.

Meyye, gözünü karanlığa gömülen dağlara dikti, henüz birkaç aylık kızı kucağındaydı. Düşünüyordu, eğer bu hayat bir rüyadan ibaretse insanlar ne zaman uyanacaktı? Küçük kızını okşadı ve sessizce fısıldadı. "Londra! Londra! Sen mutlu olacak mısın küçüğüm?"

Aradan yirmi yıl geçecek, Londra telli duvaklı düğün yapmadan boşanacaktı. Boşanma sonrası özlem, kin, nefret ve pişmanlık karışımı duygular içinde gelgitler yaşayacaktı. Hiçbir şeyin bir daha eskisi gibi olamayacağını biliyordu. İnsanların tecrübe dediği şey müzmin bir hastalıktı. Ne öldürüyor, ne de bir türlü iyileşiyordu. Kimi zaman tahammül sınırlarını aşıyor olsa da elinden kurtulmak

imkânsızdı. Nereye gitse insanın peşinden geliyor, bir an boşluk bulunca insanı gafil avlıyordu. İnsanların *yeni bir sayfa açmak* dediği şey, kötü bir şakadan ibaretti. Londra, Ahmed sayfasını çevirip yeni bir sayfa açmak için çabaladı. Kaç insan her gün böyle bir çaba göstermek zorundaydı ki?

Arkadaşı Hanan şöyle demişti: "Hadi Londra! Bak, hayat devam ediyor. *Delete* tuşuna bas ve Ahmed'i çıkar artık hayatından. *Let it go!*"[14] İyi de bu sayfa çok ağırdı, çevirmeyi denemiş ama gücü yetmemişti. Sonuçta herkes farklı yaratılmıştı. Kimse aynı tahammül eşiğine sahip değildi. Kendi kendine söylenmeye başladı. "Allahım! İnsanlar nasıl yeni bir sayfa açabiliyor? Ben denedim ama olmadı. Yeni bir sayfa açmak yasak bana bu hayatta." Bunun için çalışmış, ama hayatta kalan boş sayfa olmadığını gömüştü. Aldığı darbe şerefini zedeleyen bir yaraya dönüşmüş, tutkuları yerini şimdi aşağılanmaya bırakmıştı. Yatağının üzerindeki pofuduk ayıcığı düzeltti. Pahalı Gucci parfümünü sıkıp perdeleri indirdi ama bir türlü uyku tutmadı.

Bakışlarını kendi iç dünyasına çevirdi, kalbini bir üçgen şeklinde gördü. Zihnindeki hatıralar bu üçgeni her köşesinden sarsıyor, kelimeler tuzla buz oluyordu. Ahmed ile konferans salonunda karşılaştığı ilk günden beri söylediği tüm kelimeler, uzun telefon konuşmaları, her şey darmadağın olmuştu. Üçgenin köşeleri yıkılıyordu. Kelimeler ufalanmış, minik söz kırıntılarına dönüşmüştü. Bakışları iç dünyasından sıyrıldı, hiçbir şey göremez oldu.

Zihninde Hanan'ın son cümlesi yankılanıyordu: "*Let it go!*" Bir yabancı film sahnesi gibiydi. Sevgilisi kendisine

14 Bırak gitsin. (İng.) (ç.n.)

ihanet eden filmin kadın kahramanı, onu terk edip hemen unutuyor, sonra başka biri görüntüye girip o repliği söylüyordu. "*Oh dear! Let it go!*" Sahne bitiyor, kahraman kendisine yeni bir sayfa açıyordu. Peki Londra niçin eski sayfanın ağırlığı altında ezildikçe eziliyor da yeni bir sayfa açamıyordu? Niçin şu belirsiz acı kalbini sıkıştırıp duruyor, kendisini küçük düşmüş ve başarısız hissediyordu? Yatağında bir o yana, bir bu yana kıvranıp durdu sabaha dek. Bir türlü uyuyamadı. Hayatında yeni bir sayfa da açamadı.

Zarife Esma'nın düğününden bitkin halde döndü; bütün gece dans etmiş, şarkı söylemiş, misafirlere hizmet etmişti. Döndüğünde Tacir Süleyman'ı ayakta, kendisini beklerken buldu. Yeni bir düğün sonrası Zarife'nin süslü püslü hali onu cezbediyor, heyecanlandırıyordu. Çok bitkin olmasa Zarife de ona bir süre eşlik edebilirdi ama çarçabuk efendisini memnun edip kendini uykunun kollarına bıraktı.

Hemen uyuyacağını sanıyordu fakat olmadı. İçinde tuhaf bir sıkıntı onu rahatsız ediyordu. Düğünler onu eskisi gibi mutlu etmiyordu. Dans ritmine uyum göstermeye çalışsa da artık eskisi gibi hafif değildi, ağırlaşmıştı. Hem düğün de neydi canım? Biraz yiyip içmek, biraz dans ve şarkı, biraz da dedikodu. Gerçek zevk düğünde değil, Zar ayinindeydi.

Zar'da yeme içmeye, davulun sert ritimlerine, heyecan ve keyfin her çeşidine doyasıya kanar, kendinden geçerdi. Bu haldeyken yanan korların üzerinde yürüyebilir, atların toynakları altına korkusuzca uzanabilir, delilerin dans ettiği bir ortamda onlara karışıp yerlerde yuvarlanabilirdi.

Rahmetli annesi Zar ayinlerinin "Büyük Mama"sı yani patronuydu. Bu işi o organize eder, geleneği o ayakta tutardı. Alev alev korların üzerinde yürüyen insanlara musallat olan cinlerle doğrudan ilişki kuran aracı oydu

nihayetinde. Zar ayini için iki üç gün gözden kaybolduktan sonra varsın Tacir Süleyman kendisini istediği gibi dövsün, başka bir köleyle birlikte olmakla suçlasın, kaçak kölelerin soyundan gelen annesine lanetler yağdırsın. Elinden ne geliyorsa yapsın! Onu bu tarifsiz coşkudan asla mahrum bırakamazdı.

Habib bile onun gitmesine mani olamadı. Sencer bebekken geceleri annesiyle gizlice evden çıkıp giderdi. Hayatta bir kez olsun yüzü gülmeyen Habib, başkalarının da yüzünün gülmesini istemiyordu. Şu asi çocuğu olmasaydı Habib'i çoktan unutmuştu. Kendisinden yaşça çok küçüktü. Teninin beyazlığını ve uzun boyunu annesinden miras almıştı. Tacir Süleyman ise genç kızlığa henüz adım atmışken, Şeyh Said'in ergen oğullarının ilgisi üzerindeyken ona tutulmuştu. Habib ondan, o da Habib'den nefret ediyordu. İyi ki annesiyle babası arasındaki gibi bir skandal çıkmadan onu terk etmiş, kaçıp gitmişti. Zarife ondan, uykusundaki "Biz özgürüz, özgür!" diye attığı çığlıklardan, denize atılan cesetler ve korsanlarla ilgili saçma sapan sözlerinden tamamen kurtulduğunu sanmıştı ama hiç de öyle olmadı. İşte oğlu da tıpkı babası gibi çıkmıştı. O da babası gibi çıkıp gidecek, kalbini hasret acısıyla dağlayacaktı.

Keşke onu doğurmasaydı! Yazık o doğum sancılarıyla perişan olduğu bitmeyen gecelere! Ne zor bir doğum olmuştu! Annesi doğumunu kolaylaştırmak için ona neler vermemişti ki? Kabir toprağıyla terk edilmiş bir mescidin toprağı karıştırılmış su, sidr eriyiği, gırtlaktan zorla geçen yoğun bir yağ ve Kadı Yusuf'un Kur'an'dan ayetler okuyup üflediği bal. Sonra onu ters yatırmış, başını yere koyup ayaklarını havaya kaldırmıştı. Umudunu iyice yitirince

de şöyle demişti. "Büyükannen doğum yaparken öldü. Ölüm hak kızım!" Fakat ne Zarife öldü, ne de çocuğu. Ankebute elini kızının rahmine daldırıp mosmor kesilmiş bebeği çekip aldı. Hayat belirtisi görene dek birkaç kez tokatladı. Ağzına yumuşak bir hurma sürüp babası Habib'in eline verdi. Üzerine kül ve tuz dökülen plasenta evin eşiğine gömüldü. Zarife'nin yatağının altına yumuşak kumlar serildi. Yağlı süt içirildi. Büyüden korunması için başucuna bir bıçak kondu. Dinlenmek için evine giden annesi uzun geceler kızının başında nöbet tuttu.

İşte sabah olmuştu. Uzaktan müezzinin sesi geliyordu. Namaza yetişmesi için Tacir Süleyman'ı uyandırmalı, sonra da kahvaltı için ekmek pişirmeliydi. Fakat Zarife'nin aklına şu doğumda ölen büyükanne takıldı. Sahi, kimdi o? Aile büyükleri hakkında hemen hiçbir şey bilmediğini fark etti. Annesinin babası da kaçıp gitmişti. Bildiği tek şey neredeyse buydu. Doğrusu geçmişte olan bitenle pek ilgilendiği yoktu, şimdi de pek ilgilenmiyordu. Hayalinde küçük bir Afrika köyü beliriyor, büyük dedesi orada hayatından mutlu bir şekilde uyuyordu. Kendisinin ve çocuklarının gelecekteki maceralarından habersiz bir şekilde.

Büyük dedesi Sencur, Kenya'nın küçük köylerinden birinde dünyaya geldiğinde Seyyid Said bin Sultan İngilizler ile ikinci kez köle ticaretini yasaklayan anlaşmaya imza atıyordu. 1854 yılında Afrika ve Asyalı kölelerin ticaretini durduracağına dair bir taahhüdü vardı. İngiliz gemilerine Umman sularında, Körfez'de hatta Hint okyanusunda bile denetleme yetkisi vermişti. Bu taahhüde uymayan gemilere el koyulacaktı. Fakat Sencur daha yirmisindeyken insan avcılarının eline düştü. Karanlık bir gecede sessizce köy-

lerine yaklaşan adamlar, ormanın derinliklerine tuzaklar kurdular. Sabahleyin odun toplamak için ormana giden Sencur, kafes şeklindeki tuzağa düştü. Avcılar bir ganimet gibi gelip onu aldılar, diğerleriyle birlikte geri döndüler.

Köleler Kelva'da toplandı. Tam iki yüz yetmiş yedi köleyi bir gemiye doldurup Zanzibar'ın yolunu tuttular. Üç gün süren yolculukta ne yemek verildi, ne su. Limanın yakınlarındaki gizli bir sahilde bulunan toplanma noktasına varıldığında yetmiş köle ölmüştü, cesetleri denize atıldı. Köle ticareti için gelmiş bulunan Arap ve Afrikalı tacirlerden kelle başı iki dolar giriş parası alındı. Zanzibar limanından gelecek Sur yapımı yelkenliler varana dek gemiler yüklerini sahile boşaltmıştı. Bekleme esnasında tacirler karanfil tarlaları bulunan bazı İngilizler ile anlaşma fırsatını kaçırmadılar. İngilizler tarlalarına eli boş dönmediler, yüzden fazla köleyi onlar satın almıştı.

Kurutulmuş balık yüklü yelkenli, birkaç gün içinde bütün yükünü sattıktan sonra limandan ayrıldı. İngilizlerin denetim gemilerini başarıyla atlatıp köle satışı yapılan gizli sahile ulaştı. Aralarında Sencur'un da bulunduğu İngilizlerden arta kalan köleleri bu gemi satın aldı. Bu arada Sencur kendini kaybetmiş, halüsinasyonlar görmeye başlamıştı. Geminin kaptanı, kamarasında birkaç Fransız bayrağı bulundururdu. Bunları Aden'deki Fransız yetkililerden almıştı. Hemen birini geminin yeni bandırası olarak göndere çekti. İngiliz denetim gemilerinin ani baskınlarından kaçınmanın en rahat yolu buydu çünkü. Sonunda yelkenli, Ağustos ayının sonlarına doğru mevsimlik güneydoğu rüzgârlarıyla birlikte güven içinde Umman'ın Sur kentine ulaştı. Sencur da artık iyileşmiş,

halüsinasyonlardan ve deniz tutmasından kurtulmuştu. Derhal Arapça öğrenmeye koyuldu.

Tacirler köleleri pay etmeye başladılar. Ertesi güne dek aralarındaki tartışmalar bitmedi. Geminin kaptanı, Fransa ile İngiltere arasındaki çekişmeden son derece memnundu. Fransız bayrağını kamarasında güvenli bir yere sakladıktan sonra mutlu bir şekilde evine gitti. Ertesi sabah tacirler anlaşmaya vardılar, köleler gruplar halinde iki veya üç katlı evlere dağıtıldı. Sencur bir grup köleyle birlikte üst kattaki odaya çıktı. Pencereler çok kısa ama enliydi. Odaya her yönden temiz hava giriyordu. Zemin kat normalde kiler niyetine kullanılırdı, ancak bazı asi köleleri oraya kapattılar.

Geceleri sıcaklık dayanılmazdı. Bu yüzden kölelerin çatıya çıkıp açık havada uyumalarına izin verildi. Deniz yönünden rüzgâr esiyor olsa da sıcaklık Sencur'un bütün vücudunu terden sırılsıklam etmişti. Gözlerinin içi kıpkırmızı olmuştu ama ağlamıyordu. Onun için artık ne geçmiş vardı, ne de gelecek. Tek isteği iyi bir uyku çekebilmekti.

Birkaç gün sonra Sencur, bağ bahçe işinde çalışacak adama ihtiyaç duyulan Batıne sahiline gönderilen gruba katıldı. Fakat burada fazla kalmadı, Avafi sakinlerinden biri onu satın almıştı. Sencur bu adamın evinde ve bahçesinde çalıştı. Evdeki köle kızlardan biriyle evlendi. Kırk yaşında veremden öldüğünde geride yine kendisi gibi veremden can verecek iki kızla sağlıklı bir oğul bıraktı. Daha sonra yol kesen bir eşkıya grubuna katılıp gözden kaybolan oğlunun iki erkek, bir de kızı oldu. Erkek kardeşleri satılınca bir başına kalan Ankebute, henüz on altı yaşındayken ölen babasının postuna kurulan ve uzun bir ömür süren Şeyh Said'in evinde büyüdü.

Esma ve Halid

Esma küçüklüğünden beri ezbere bildiği yarım ruhların diğer yarısını aradığı hikâyeyi anlatınca Halid merakla sordu. "Bu hikâye eski bir Arapça kitapta mı yazıyor dedin?"

Esma gülümsedi. "*Güvercin Gerdanlığı*. Böyle güzel isimli bir kitabı kim yazmış olabilir?"

Halid de gülümsedi. "Endülüslü âlim İbni Hazm. Sanırım bu hikâye ona ait."

Esma, hevesle Halid'e doğru eğildi. "Nasıl yani, şimdi sen ruhların önceden bir olup sonra ayrıldığına inanıyor musun? Sence gerçek mi bu?"

Halid gülmeye başladı. "Esma, bu çok eski bir efsane. İnsanlar önceden ayın çocukları olarak erkek ve kadın tek bir cinsmiş. Dört kollu, dört ayaklı, iki kafalı yaratıklar yani. Fakat tanrılar insanların gücünden korkarak onları ikiye bölüp ayırmış. Bu ayrılmadan iz olarak sadece göbek deliği hatıra kalmış. Bundan sonra da her kadın ve erkek diğer yarısını aramaya, yeniden onunla bir araya gelmeye çabalamış."

Esma fısıldadı. "Peki, ben senin diğer yarın mıyım?"

Halid onu sıkıca kendine çekti. "Sonunda nihayet bulduğum diğer yarım."

Halid onu görür görmez içinde bir şeylerin nasıl kıpırdadığını, nasıl o an âşık olduğunu anlattı. Fakat Esma diğer yarısını bulma hikâyesinin aslı astarı olmadığını çok geçmeden anladı. Ne bedenler ne de ruhlar bölünmüştü, eşini arayan bir kürenin iki yarısı falan yoktu. Daha da kötüsü Halid'in kendi kayıp ruh eşi olması imkânsızdı. Sonunda kendisini bulduğunu söylemişti ama kendi yarısının Halid olmadığından artık emindi.

Halid kendi başına ayrı bir gezegendi çünkü. Ne istediğini bilen, hemen her istediğine zaten sahip olan bir adam. Sevgi dolu bir aile. İyi bir diploma. İç dünyasını yansıtabilen bir sanat. İtibarlı bir meslek. Esma şaşkın şakın resimlerine göz gezdirirken diğer kızlardan başka havasıyla onu cezbetmiş, evlenmek istemişti. Esma'yı kendi yörüngesinde bir uydu haline getirmekti bütün gayesi, onun diğer yarısı olmak veya karşısında bağımsız, ayrı bir gezegen görmek değil. Bu yüzden evli kadınlara öğrenim yasağı gelince Esma'nın akşam okuluna gitmesini, okuma sevgisinin daha da gelişmesini, bir öğretmen adayı olarak diplomasını alınca işe girmesini hep teşvik etti. Çünkü saygın bir eş, toplumsal statüsüne uygun düşeceği gibi kendi seçiminin doğruluğunu da teyit etmiş olacaktı. Kendi yörüngesinden çıkmayan bir başarı modeli.

Esma bütün bunları süratle ama sakince keşfetti. Keşfini tamamlayınca eşine karşı karışık duygulara kapıldı. Onu seviyor muydu? Cevabı o kadar kolay değildi ama yine de içinde bir tür sevgi mevcuttu. Kocasının aksine duygularını dengelemede başarılıydı. Başlarda istekliydi de. Eşinin yörüngesinde dönmekte ne gibi mahzur olabilirdi? Bu durumu giderek benimsemişti. Eşine duyduğu sevgi-

nin ateşi, onu göklerin parıltılı güzelliklerine yükseltmiş, mantığı ve muhakemesi daha bir keskinleşmişti.

Halid, kendi âleminde haftalar, aylar geçirdi. Derken aniden Esma'ya, o eşsiz, ışıltılı kelebeğe yeniden âşık oldu. Yine de Esma doğrudan alevin kucağına atlayan bir kelebek değildi, mesafeyi ihmal etmedi. Yaşadığı tecrübeler bu ateşin sönebileceğini, Halid'in onu unutabileceğini bir ihtimal olarak önüne koyuyordu. Bu aşk Esma'ya eziyetler çektirdi, cehennemin içindeki cennetleri yaşattı. Acılar içinde bir mutluluk âlemi gibi. İlk zamanlar içinde sevgi çiçekleri tomurcuklandı, kısacık anlar bir ömür boyu sürmüş gibi onu hayretlere düşürdü. Halid'i doymak bilmeyen bir sevgiyle tarifsiz sevdi. Fakat o Halid'den farklıydı. Mutluluğun sevincini bir yudumda içip sarhoş olacak biri değildi. Nitekim Halid'in rüzgârı çabukcak esip dindi. Halid'in kendi kuyusuna koşarak döneceğini, sınırlarını kendisinin çizdiği çemberin içine sığınacağını biliyordu. Esma'nın tutkusuysa yeryüzünün derinliklerine kök salmış, her gün yeni ışkınlar veriyordu.

Halid kabuğuna çekilince Esma'yı önce hayret bürüdü, derin bir umutsuzluğa kapıldı. Fakat zaman geçip de meseleyi kavrayınca bu duruma alıştı, hatta sevdi bile. Zor, derin ve düşük yoğunluklu bir sevgi. Fakat bir şeyler değişmeliydi, değişti de. Artık Halid'in yörüngesindeki bir uydu değil, kendi yörüngesinde akan bir gezegen olacaktı. İkisinin bu yeni duruma alışması biraz zaman ve sabır, biraz da karşılıklı fedakârlık gerektirdi. Yörüngelerin kimi zaman birleşip kimi zaman çatışması ikisinin de bildiği gibi geçici bir durumdu. Her gezegen nasıl olsa kendi yörüngesinde yürümeye devam edecekti. Aradan yıllar geçti.

çocukları ve çok sayıda dostları oldu. İşte o zaman Esma onun sanatını, kendi âlemine kapanmasını, içindekileri fırçasıyla tuvale aktarmasını hoş görebildi. Onun gözleri öfkeyle bakan, ince bedenlerindeki kasları gerilmiş, doru, siyah ve beyaz renkli atlarından sabretmeyi öğrendi, hepsiyle barıştı nihayetinde. Sanatçı da karşılığında onun bir uydu olmaktan kurtulduğunu, kendi yörüngesine sahip bir gezegene dönüştüğünü kabullendi.

Çocukları olunca geniş bir yatak sipariş etti Esma, bütün çocuklarını alabilecek kadar geniş bir yatak. Yatağın ortasındaki bedeninden tomurcuklanan dallar gibi etrafında uyuyacaklardı. Sanatçı eşini, anne kucağının yerini sevgilinin kucağı dahil hiçbir şeyin alamayacağına ikna etti. Artık önceliği bebekleri güvende tutan, onları besleyip büyüten anne kucağıydı.

Doğan her çocuğuyla birlikte yaratılış gayesinin bu olduğuna dair inancı pekişti. Minicik bedenlerden çıkan keskin hayat çığlığı ondan bir parçayı ifade ediyordu. Bedeni yeter diyene dek devam edecekti. Öyle de oldu. Esma kırk beş yaşına vardığında tam on dört çocuk doğurmuş, bedeninden on dört dal ışkın vermişti. Öfkeli atların gergin bedenlerinden uzak dursa da sanatçı eşinin ışık ve renk dolu evinde yaşadı her şeyi.

Abdullah

20 Mart 1986'da Londra henüz beş, Salim ise iki yaşındayken babam ilk kalp krizini geçirdi. 26 Şubat 1992'de Nahda Hastanesi'nde vefat ettiği zaman, henüz otistik olduğunu bilmediğimiz oğlum Muhammed bir yaşındaydı.

Aradan geçen altı yıl boyunca babamın öleceği düşüncesiyle daimi bir endişe içinde yaşadım. Bu endişeden sıyrılmayı bir türlü başaramadım. Nihayet öldüğünde, tekrar tekrar ölmüştü sanki bu süreçte.

Ölümünden sonraki ilk haftalarda öfkemden uyuyamadım. Sanki kanımda yakıcı bir alev dolaşıyor, içimi kül ediyordu. O sahneleri defalarca zihnimde tekrar ettim. Yatağının yanında duruyorum. Babamın yüzü bembeyaz çarşafla kaplı. Her yer antiseptik kokuyor. İnsanlar beyaz odaya gruplar halinde giriyor, onu yatağından çekip alıyorlar. Beni de bir arabaya bindiriyorlar. Kimsenin ağzını bıçak açmıyor. Önce rahmetlinin defin işleri yapılmalı.

Avafi'ye geldik. Babamı eve soktular. Zarife'nin çığlıklarını duyuyorum. İnsanlar kovalarla su getiriyor. Yere hasır serip etrafına perde geriyorlar. Babamı yıkamam için beni yanına getiriyorlar, çünkü onu benim yıkamam gerekiyor. Meyye'nin babası Azzan bana su ve sidr veriyor. Nasıl yıkayacağımı tek tek anlatıyor. Kadı Yusuf'un oğlu Abdurrahman kurulama, koku sürme ve kefenleme işle-

rinde bana yardım ediyor. İnsanlar onu tabuta koyuyor, bir ucunu da benim omzuma uzatıyorlar. Avafi'nin batı yakasındaki mezarlığa doğru yürüyoruz. "La ilahe illallah" sesleri fısıltılara karışıyor. Mezarı Süveyd kazıyor. Azzan beni mezara indiriyor. Babamın cesedini sağ yanına yatırıyorum. Toprağın taze kokusunu içime çekip mezardan çıkıyorum. İnsanlar önce çakıl taşları koyduktan sonra toprak atmaya başlıyorlar. En sonunda ise baş tarafına büyük taşlar koyup Avafi'ye geri dönüyorlar.

Taziye için bir araya geliniyor. İnsanlar benimle tokalaşıp sabır ve baş sağlığı diliyorlar. Ben de onlara karşılık veriyorum. Etli pilav ve kahve ikram ediliyor. Karanlık çökünce eve dönüyor, babamın odasına giriyorum. Öfkemden titriyorum. Yedi gün boyunca ziyaretçiler geliyor, taziye işleri devam ediyor.

Yıllar sonra bu detaylara başka sahneler eklendi. Üzerine kovalarla soğuk sular döküldükçe babamın karnının titremesi. Hasırın altından itibaren avluda biriken su. Bu birikintinin Avafi sokaklarına doğru akması. Islanan sokakların babamın bedenine sürülen kokulara bürünmesi. Hafif kalkık işaret parmağının beyaz kefende çıkıntı yapması. Üzerine atılan taş ve toprak yüzünden bir elinin mezardan kefenin dışına çıkması. Zarife'nin kendi ayaklarında yaralar açıp beyaz saçlarını yolması... Evet, bütün bunları bir bir hatırlayacaktım.

Çöldeki Adam

Satürn gökyüzünde net bir şekilde görünüyordu. Adam çölde tek başına ve hazırlıklıydı. Satürn'e adanacak tütsü için ne lazımsa önündeydi. Safran, keten tohumu, kirli yün ve kedi beyni. Şu an gökyüzünde kötü burç zamanıydı. Ay da karamsar burçtaydı. Satürn ve Mars Ay'a bakacak şekilde hizalanmıştı. Adam mutlu bir şekilde soluklandı. Karanlıkta evinden çıkarken gördüğü kadının yüz hatları zihninde belirdi. O yüz, Kanal'ın Gelini'ne aitti.

Satürn, gökyüzünde sabitti. Bir yanında Ay'ın, diğer yanında Mars'ın ışıkları parıldıyordu. Adam safranı, keten tohumlarını, kedi beynini ve kirli yünü birbirine iyice karıştırdıktan sonra tütsü yapıp tutuşturdu. Satürn ayini için hazırlanmış elbiseyi üzerine geçirdi. Elbisenin yarısı siyah, diğer yarısı yeşil ipektendi. Bir elinde demir bilezikler, diğerindeyse bir kemik vardı.

Çölün ortasında tek başına duran adam, coşkulu bir sesle ayinine başladı. "Ey büyük efendi! Kahreden, ezen, güçlü ifrit! Şanı yüce, makamı yüksek, saf aklın ve geniş anlayışın kaynağı! Bakışları delen, zamanı sürgün eden, büyük ve tehlikeli sultan! Acı veren, kuru ve soğuk Satürn'ü karanlığa boğan, sevgiye sadık, muhabbeti bol, sözleşmesi uzun, tuzağı yaman, öfkesi yakan, hasedi güçlü, yüce, olgun, tehdidini yerine getiren, hileci, gaddar varlık! Eziyetine

uğrayan iflah olmaz. Onu kızdıran rahat yüzü görmez. Senden istiyorum ey ilk babamız! Büyük atalarının, değerli dostlarının, yolundan gidenlerin yüzü suyu hürmetine! Yücelerde, aşağılarda ne varsa, onların ve ruhanilerin hatırına Şeyha'nın kızı Neciye'yi Meyye'nin oğlu Azzan'dan uzaklaştır, bağını kes. Karanlığın aydınlıktan ayrılması gibi onları birbirinden ayır. Aralarına kin ve düşmanlık tohumları ek. Su ve ateş gibi birbirlerine hasım olsunlar. Senden istiyorum ey ilk babamız! Meyye oğlu Azzan'ın Şeyha kızı Neciye'ye duyduğu şehveti bağlayıp düğümlüyor, bu düğümü yalçın dağlara ve taşlara fırlatıyorum."

Havle

Esma'nın düğünü sonrası Havle koca evde annesiyle bir başına kaldı. Babası Azzan onlara pek az eşlik ediyor, nadiren yüzü gülüyordu.

Annesi artık ona eskisi kadar sert davranmasa da Havle'nin hayatı günden güne daha sıkıcı hale geldi. Gittikçe kendi içine kapandı. Kendi güzelliğiyle daha fazla ilgilenmeye başladı, hatta bu durum onda saplantı haline geldi. İnsanların içine ekmeye çalıştığı bütün şüpheleri reddetti, Nasır'ı sarsılmaz bir inançla beklemeye devam etti. Paul ve Virginie hikâyesindeki Virginie, Leyla ile Mecnun hikâyesindeki Leyla, Romeo ve Juliet hikâyesindeki Juliet gibiydi. Bütün bu hikâyelerin kadın kahramanları sevgililerini sonsuza dek sevmişlerdi. Kendilerini aşka adamışlardı. Esma'nın bölünmüş ruhların birleşmesi hikâyesi onu da etkisi altına almıştı. Hikâye, Esma'nın hatırladığı gibi İbni Hazm'ın *Güvercin Gerdanlığı* isimli eserinde değil, daha az bilinen *Çiçek* isimli başka bir eserde geçiyordu ama bunun bir önemi yoktu. Nasır, onun diğer yarısıydı. Önemli olan sadece buydu. Nasır bir gün ona geri dönecekti.

Nitekim döndü de...

Nasır dönene dek beş yıl beklemiş, bu süre zarfında en az on damat adayını geri çevirmişti. Sonunda ona dönmüştü ya da Havle öyle sanmıştı. Nasır, Kanada'dan geri gelmişti

çünkü her şeyini yitirmiş, tamamen iflas etmişti. Aldığı burs yıllar önce kesilmişti. Annesinin kendisine gizlice gönderdiği paralarla kıt kanaat yaşıyordu. Küçük işlerde çalışarak hayata tutunma çabası annesi ölüp son işinden de kovulunca tamamen tükenmiş, dönmek zorunda kalmıştı. Annesi bıraktığı mirası alabilmesi için Havle ile evlenmesini şart koşmuştu. O da evlendi. Düğünden iki hafta sonra tekrar Kanada'nın yolunu tuttu.

Annesi ölmeden önce Montreal'deki küçük bir evde sevgilisiyle beraber yaşıyordu. Umman'dan döndüğünde evlendiğini söylemeye bile gerek duymadı. Sonraki on yıl boyunca Kanada'da sevgilisiyle yaşamaya devam etti. İki yılda bir Umman'a uğrayıp yeni doğan çocuğunu görmeyi ve bu arada Havle'yi yeniden hamile bırakmayı ihmal etmedi.

Havle düşlerine sımsıkı tutundu. Nasır ona geri dönmüştü, onu bir kez daha kaybetmeyecekti. Kocasının başını alıp gitmelerine karşı sabrı daha da büyüdü, azmi gitgide katmerlendi. Acılar içindeki hayatı ona aşkın büyük bir örneği olarak göründü. İçinde barındırdığı çelişkilere rağmen bu aşkı hiçbir şey, kocasının kaskatı hali bile yıkamayacaktı. Umman'a geldiğinde uzun telefon görüşmeleri yapan Nasır, Kanadalı sevgilisinin resmini arabasının anahtarlığında taşırdı. Çocuklarına cicili bicili kıyafetler getirirdi ama yaşlarını doğru düzgün bilmediğinden hepsi küçük gelirdi.

Kız kardeşleri ve annesi azarlayınca Havle kocasını savunmaya başlardı. "Nasır Kanada'da çalışıyor. Bir gün buraya, evine dönecek. Aklını başına devşirip karısına ve çocuklarına sahip çıkacak. Özündeki iyilik onu geri getirecek."

Havle'nin duası kabul oldu, on yıl sonra Kanadalı sevgilisi Nasır'dan ayrıldı ve onu Montreal'deki evden kovdu. Umman'a geri dönen Nasır, bir şirkette iş buldu. Havle'yi ve çocuklarını işte o zaman tanımaya başladı.

Londra on yaşındayken Meyye onunla birlikte Maskat'taki Aile Kitabevi'ne gider, oradan İngilizce çocuk kitapları satın alırdı. Daha başka kitabevleri mevcut olsa da Aile Kitabevi içlerinde en kıdemlisi ve en meşhuruydu. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında Amerikalı Misyonerlerin İncil satmak için açtığı mekân artık başka hizmetler de veriyordu. Çeşitli kitapların bulunduğu genel bir kitabevi, sadece İncil satan bir dükkândan daha cazip görünüyordu. Nitekim altmışların sonlarında sıradan okurun dikkatini daha fazla çekmek için adı değiştirildi. Maskat dışında başka şubeler de açılmaya başladı. Bu kez misyoner kimliğinden uzaklaştığı için Ortadoğu Kiliseler Konseyi tarafından eleştiriye uğradı. Konsey, burayı tekrar bir misyoner kurumuna dönüştürmek için çok uğraştı. Bu durum Meyye'nin ilgisi dışındaydı, kitabevinin misyoner geçmişi umurunda değildi. Onun biricik hedefi, kızı Londra'nın İngilizce öğrenmesini sağlamaktı.

Sonraki hedefiyse oğlu Muhammed'i konuşurken görmekti. Beş yıllık uzunca bir uğraştan sonra çabalar meyvesini verdi, Muhammed'in dili çözüldü. Fakat kelimeleri kullanış şekli diğer çocuklardan farklıydı. Bu nedenle iletişimi genelde işaretler ve el hareketleri üzerinden yürüdü. Doktorlar otizmin genetik bir rahatsızlık olmadığını,

çevreyle bir alakası bulunmadığını açıklasa da Meyye ile başka çocuk yapmama kararı aldık.

Muhammed'e bakınca çocukluğumu hatırlamaya çalışıyorum. Acaba onun yaşlarındayken ben ne hissediyordum? Aklıma gelen her şey o büyük evle ilgili. Önceleri kâgir bir yapıydı, sonradan babam betonarme olarak yeniden inşa etti ve eklemeler yaptı.

Sokakta çocuklarla oynamama izin verilmeyen topların rengini hatırlıyorum; Hint işi cübbemdeki küçük parlak aynaları, Adiy Vadisi'ne taşınmadan önce amcamın eşinin görkemli halini, halamın bileğindeki kalın altın bilezikleri, Zarife'nin pişirdiği yufka ekmekleri, Habib ile evlendiği gün ağzıma tıktığı biberi.

Babam, Zarife'yi yirmi kuruşa satın aldığını söylerdi. Ekonomik kriz zamanlarında bir çuval Midras veya Kalküta pirinci yüz kuruştu. Zarife ise yirmi kuruş. Yirmi gümüş Maria Theresa kuruşu. Saf gümüşten bir para olduğu için taklidi imkânsızdı. Babam onlarcasını kemerine bağlı deri çantasında taşırdı. Eline kâğıt para geçince alay ederdi.

Meyye kâğıt paraya düşkündü. Onlardan elimizde çok olmasını, Avafi'yi terk edip Maskat'ta yaptıracağımız güzel eve taşınacağımızı hayal ediyordu. Fakat annesi onu Maskat'a götürmememi bilhassa tembihledi. Meyye bundan çok rahatsız oldu. Ömrü boyunca annesinin gölgesi altında yaşayamayacağını söyledi. Ben babamın gölgesi altında yaşıyormuşum, o benim gibi yapamazmış. Babasının âşık olduğu Bedevi kadın ortadan kaybolunca bunun arkasında annesinin olduğunu tahmin etti. Fakat evinden dışarı çıkmayan bir kadının bu işle nasıl bir alakası

olabilirdi? Kimileri güzel kadının bilinmez bir hastalığa yakalanıp etlerinin parçalanarak döküldüğünü, kimileri aniden delirip dostları tarafından İbn Sina Hastanesi'ne kaldırdığını; kimileri de arasının bozuk olduğu komşularının Down sendromlu kardeşine ablasını öldürtüp cesedini çölün kumlarına gömdüklerini söylediler. Bedevi kadının çanak anteni, koyunların otlarını yediği kocaman bir çanağa dönüşmüştü.

Halid

Esma sordu: "Niçin resim yapıyorsun Halid?"

Babamın hayalinde bana çizdiği sınırları aşabilmek, kendi sınırlarımı kendim belirlemek için.

Çocukluğumdan yirmili yaşlarımın başına değin babam bana kendi hayalindeki sınırları dayattı. Geniş bir hayal dünyam vardı ve ben onun hayallerinin güç kaynağıydım. Bana ait tüm tasavvuru, onun beklentilerini karşılamamdan ibaretti. Bunu hiç sorgulamadı bile. Madem kendi hayallerimi asla yaşayamayacaktım, öyleyse sanatçı olmak benim için su ve hava gibi kaçınılmazdı. Hayal, ey Esma, bana kendi varlığımı bahşetti. Mevcut durum ne kadar iyi olursa olsun, hayal etmeden bu dünyaya tahammül edebilmek mümkün değil.

İnsanların hareketlerini görüyorsun, değil mi? Bunlar buz dağının görünen yüzü. Asıl hareketlilik insanların iç dünyasında yaşanıyor. Kendilerine özgü dünyalarında, hayallerinde. Babamın benim için kurduğu dünyadan kurtulup fırçayla tuvalle kendi dünyamı kurunca saçımı sakalımı uzattım, yırtık kotlar giymeye başladım. Mühendislik Fakültesi'ni bırakıp Güzel Sanatlar Fakültesi'ne kayıt yaptırdım.

Bazen bitkinlikten yığılana dek resim yapıyordum. Sokakta yürüdüğüm zaman fırça tutmadıkları için ellerimi eksik hissediyordum. Fırça elimin bir uzantısı, bir parçasıydı çünkü artık. Ben resimlerimde yaşadım, resimlerimde var ettim kendimi. Bunun dışındaki dünya benim için bomboş, hiçbir şey ifade etmiyor. Kendi hayallerim bana yetiyor. İçimde resim yapmak için çılgın bir enerji var, bir alev topu. Sanatımla tamamen bütünleşmiş halde, uykusuzluk ve hezeyan âleminde yaşıyordum.

Sanat, beni babama ait olan bir dünyanın nesnesi olmaktan kurtardı, öznesi ben olan bir dünyaya taşıdı. Babam İsa, bir sığınmacı olduğunu unutmadı. Kendi tarihini bir kimlik gibi üzerinde taşıdı, oğlunun da bu tarihi, bu kimliği taşımasını istedi. Kendi vatanından uzaklaştırılmanın, yenilginin ve hayal kırıklığının intikamını benim aracılığımla almayı düşledi.

Babam her gün kendi kimliğine uyandı. Kahire caddelerine çıkar, geç saatlere dek Mısırlılarla sohbet ederdi. Çocuklarını Mısır üniversitelerinde okuttu. Hiçbir vakit Ummanlı Şeyh Ali'nin oğlu olduğunu, ülkesine karşı sorumluluğu bulunduğunu aklından çıkarmadı. Dedem Şeyh Ali, İngilizler ve Sultan ile imzalanan meşhur Siyb Anlaşması'nda İmam'ın elçisi Şeyh İsa bin Salih'in heyetinde yer aldı. Babam, anlaşmayla birlikte elde ettikleri özgürlüğün babasını nasıl mutlu ettiğini hiç unutmadı. Aşiretler üzerindeki etkileri artmış, tüm ülkenin birleşip İngilizleri kovacağına dair umutları pekişmiş, propagandaya daha da hız vermişlerdi.

Kendi tarihi ve kimliği babam İsa'yı hep uyanık tuttu. Dedelerinin temsil ettiği misyonu bütün içtenliğiyle bana

defalarca anlattı. Büyük dedesi Şeyh Mansur, Vehhabilerin sürekli baskınlarına karşı ülkesini ve halkını koruyan süvarilerin arasındaydı. Ummanlıların gece yarısına değin kılıç sallamaktan kollarının uyuştuğu meşhur savunmada o da vardı. Vehhabileri kovduklarında kılıçlar ellerine yapışmış haldeydi. Kadınlar erkeklerin ellerini suya sokmak suretiyle kılıçları alabildiler. Şeyh Mansur'un adı düğünlerde söylenen kahramanlık şarkılarında anılır oldu. Şarkılar, beyaz atının üzerinde uçarak kılıcıyla Vehhabilerin yüreğini titreten Şeyh Mansur'un eşsiz yiğitliğini anlatıp durdu. Babam İsa bu şerefi bir sorumluluk gibi üzerinde taşıdı. Tıpkı dedesi Şeyh Mansur gibi ülkesi için silahına sarıldı. Yeşiltepe'de İmam Galib'in safında İngilizlere karşı savaştı. Şehit olan arkadaşlarını kendi elleriyle toprağa verdi. Cepheden cepheye gizli yazışmaları taşıdı. Savaşı kaybettiklerinde ülkesinden çıkmak zorunda kaldı. Fakat ülkeyi terk eden sadece bedeni oldu. Ruhu, olanca ağırlığıyla atalarının topraklarında kaldı.

Beni ne yapmak istiyordu acaba? Bir savaşçı mı, bir şehit mi? İnsanları doyuran, zayıflara kol kanat geren genç bir lider mi? Bedevilerin ve köylülerin mektuplarına mühür basan bir devletlu, modern bir şeyh mi? Siyasi bir muhalif mi yoksa? Zufar'da ayaklanma başladığında konu hakkında yaptığı tek yorum şu oldu: "Komünistler mi? İmkânsız. Umman bu şekilde düzelmez."

Her gece karşısına diz çöküp Şeyh Salimi'ye ait Umman tarihini okurdum. Okuya okuya kitabı ezberlemiştim. Beni Nil Nehri'nin kıyısına götürür, Ebu Müslim Behlani'nin Nuniye'sini ezberden okumamı isterdi. Ebu Müslim'in şair-

likte Ahmed Şevki'den aşağı olmadığını, sadece Nuniye'sini değil bütün divanını ezberlemem gerektiğini söylerdi.

Hangi yay fırlattı göğün şimşeklerini
Ey keder sahibi, göz açıp kapayıncaya
Kılıçlar biçti her yeri, darmadağın etti
Savaş meydanında güçlü orduları

Şu mısraları defalarca ona okurdum.

İçinde barınamadığım topraklar
Şimdi benim içimde yaşıyor
Uzaklaştım ama terk etmedim
Beden ruhtan kaç kez ayrılır?

Şuraya gelinceye dek şiiri kendisi okumaya başlardı.

Alt edemeyeceğim bir hüküm ayırdı beni
Kaçınılmaz kadere kim galip gelir?

Sonra iç çekerek susar, şiiri benim tamamlamamı söyleyip sessizce dinlerdi.

Ebu Müslim Behlani'ye tutkuyla bağlıydı. Bana onun reformcu, yaratıcı kişiliğini değişik yönleriyle anlattı. Yirminci yüzyılın başlarında ilk Umman gazetesini çıkaran oydu. *Başarı* adını verdiği gazetesini yaşadığı Zanzibar'da yayınlamıştı. Divanı basılan ilk Ummanlı şair yine oydu. Babam fıkıh ve ahlak üzerine yazdığı diğer kitaplarının ilk baskılarına sahip olmaya can atardı. Uzaklarda yaşayan Ebu Müslim, çoğuyla görüşme fırsatı bulamasa da Ummanlı âlimler ve imamlarla dayanışma halinde oldu. Şiir divanı ve bazı kitaplarının Kahire'deki Halebiye Matbaası'nda

yayınlanması için babam öncülük etti, diğer insanları bu iş için bir araya getirdi. Basılan nüshaları düzenlemek için uzun saatler harcardık. Babam bunları nasıl dağıtırdı, bunları kim okurdu, doğrusu bilemezdik. Mühendislik fakültesine girmemi istedi, çünkü Umman'da geleceğin gözde meslekleri mühendislik ve avukatlık olacakmış. Mısırlı kızlarla ilgilenmenin doğru olmayacağını bana defalarca hatırlattı. "Biz burada yaşıyoruz ama buralı değiliz. Geleceğimiz buraya ait değil. Ölürsek burada gömülmeyeceğiz, tabutlarımız Umman'ın yolunu tutacak."

Çocukluğumdan beri görmediğim ülkem, burnumda tütüyordu. Kendim değil de bir gün tabutumun oraya dönecek olması fikri benim için acı vericiydi. Siyah, iç karartıcı tabutlar yan yana dizili. Babamın, annemin, benim ve kardeşlerimin tabutları. Sağken bir türlü dönemediğimiz vatana bir uçağın kargo bölümünde ancak ölüler olarak dönmek. Sonra hiç tanımadığım akrabaların eliyle tabuttan çıkarılan ölülerin yüzleri. Kavuran bir güneşin altında Avafi'nin batı yakasındaki, bırakın ağacı, tek bir otun bile bulunmadığı mezarlığa defin işlemi. Babamın aklından geçenlerin gerçekleşmemesini çok istedim. Ya hayat dolu Kahire'de gömülmeliydik, yahut uçağın kargo bölümünde ölüler olarak değil, vatana kavuşan insanlar olarak ülkemize geri dönmeliydik.

Babamın hayallerinden yakamı kurtarıp özgürlüğün tadına vardığımda, hoşuma giden kitapların, kanımın kaynadığı dostların ve beğendiğim şehirlerin keyfine varabildim. Babansı bile olsa başka birinin hayalleri insanı ifade etmekten uzak kalabiliyor, özgürleşme ihtiyacı kendini dayatıyor. Bu süreçte müzmin baş ağrılarımdan, kapalı ve karanlık

mekânlarda kalma korkumdan kurtuldum. Kahire şehrinin caddelerinde dolandım durdum. Protesto gösterilerinde sloganlar atan, resim yapan, kendi hayallerini kuran, birbirlerini eleştiren gerçek dostlarımla beraber. Başkasını bilmediğim benim caddelerimde. Bu gençler atalarının solgun kopyalarından ibaret değildi. Capcanlı birer kişiliktiler. Oysa öbürleri tarih olmuş, gizemli hikâyeleriyle mitolojik varlıklara dönüşmüşlerdi. Onları ne görebiliyor, ne de dokunabiliyorduk.

Babam tercihimi suskunlukla karşılardı. Açtığım ilk resim sergime katılmadı. Sanatım hakkında yazılan tek makaleyi bile okumadı. Bana soğuk davrandı. Küçümseme ve umutsuzlukla dolu bir soğukluktu bu. Umman diye bir ülkenin varlığını bile unutmuşken kız kardeşim Galiye vefat etti.

Dünyalarımızın bu denli birbiriyle bağlantılı olduğunu bilmezdim. Kız kardeşimin vefatıyla hepimizin dünyası altüst oldu. Kardeşimizi nereye defnedecektik? İşte o zaman kendini özgür bir sanatçı olarak gören ben, ailemle aramdaki derin ve güçlü bağı fark ettim. Ailemin dünyası yıkılınca benimki de yerle bir oldu.

Babamın saçları iki günde bembeyaz oldu. Valizlerimizi hazırladık. Galiye hariç hepimiz sağ salim ülkeye adım attık. Benim korktuğum kâbus kız kardeşimin başına gelmiş, uçağın kargo bölümündeki bir tabut içinde ülkeye giriş yapmıştı.

Umman'a yolculuk artık imkânsız değildi. Gidiş-dönüş biletlerimizi alıp sevgili kız kardeşimi defnettikten sonra Kahire'ye döndük. Evimize, işimize, dostlarımıza... Oysa

hiç de göründüğü gibi olmadı. Bu ani yolculuk derin ve gizli bir bağı tekrar kurdu. Bizi hayallerden ve kâbuslardan çıkarıp Umman'a rahat bir yolculuğun mümkün olabileceğini gösterdi. Fakat bunun bedelini ödeyen Galiye oldu. Babam önde, biz arkada bir köprüde yürüyorduk. Köprüye bir kurban verilecekti. O kurban Kahire'de doğan, orada büyüyen kız kardeşim oldu. Şimdi Avafi'nin kıraç mezarlığında yatıyor.

Esma ile eşi baba evini ziyarete geldiler. Düğün sonrası ateşli bir hastalığa düşmüş öylece yatan Azzan, kızını görünce yastığına dayanıp Mütenebbi divanından şiir okumasını istedi. Esma şiire kısık bir sesle başladı, okudukça sesi gürleşti.

Gidenlerden sonra geceler uzar
Uzar âşıkların geceleri gibi
Gece bana istemediğim dolunayı gösterdi
Ulaşamadığım dolunayı gizledi
Sevgililerden sonra teselli yaşamadım
Oysa felaketler gelip buldu beni

Babası eliyle işaret edince Esma sustu. Ellerinin zayıflığı ve saçına düşen aklar Esma'yı şaşırtmıştı. Odanın içi epey sıcaktı. Elindeki kına kalıntıları canını sıktı. Keşke babasını yatağına yatıracak, saçlarını tarayacak cesarete sahip olabilseydi! İçerideki hava daha da ağırlaştı. Bilmediği bir şeyden dolayı özür dileme ihtiyacı hissetti. Akasya ağacı pencereyi boydan boya kaplamıştı. Odanın sıcaklığı gittikçe artıyordu. Çocuklarının gelip dedelerinin etrafında halka olduğunu hayal etti. Babasının solgun yüzü eriyip kayboluyor gibiydi.

Esma'nın şaşkınlığı büyürken imdadına babasının defter tutan eli yetişti. Defterin üzerinde "Değerli Âlim Kadı Yusuf bin Abdurrahman'dan Notlar" yazılıydı. Esma defterin sayfalarını çevirdi, arasına yaprak konulmuş bir sayfa açıldı. Babası başını sallayarak onaylayınca Esma okumaya başladı.

"Bil ki, gezegenlerin tümü cevherlerini Ay'ın üzerine boşaltır. Ay da suyun üzerine. Bütün cevherler sudan ayrışır. Ay, yücelerde ve derinlerde olan şeylerin biriktiği, yücelerden derinlere taşındığı yerdir. Gök cisimleri içinde dünyaya en fazla benzeyeni olduğu için bütün işlerde kılavuzluk eder. Ay'ın hallerini gözet. Onun iyiliği her şeyin iyiliğidir, bozulması da her şeyin bozulması. Ay'ın başka bir gök cismine yaklaşması bu gök cisminin kılavuzluk yaptığı şeyi güçlendirir, uzaklaşması ise kılavuzluk yaptığı şeyi zayıflatır. Ay'ın ışığı artmışsa ve Mars'a bitişikse olabilecek en iyi haldedir. Işığı zayıfsa, Satürn'e bitişik veya ona doğru ilerliyorsa olabilecek en kötü haldedir."

Abdullah'ın Annesi

Avafi'deki insanlar Abdulah'ın annesi gibi genç ve sağlıklı bir kadının lohusa ateşine yakalanmadığı müddetçe böyle birkaç gün içinde ölmesinin mümkün olamayacağını söylüyordu. Ankebute, kadın ve bebeği zarar görmesin diye lohusa yemeğini Çöl Cini'ne düzenli olarak götürdüğüne, kendisinin tek lokma yemediğine yeminler etti. Yemeği oradaki kayanın yanına bırakıp ardına bile bakmadan geri dönmüştü. Zeyd'in anlattığına göre, Abdullah'ın annesi ölmeden az önce işi kendisine bırakmayıp fesleğeni kökünden sökmüş, gerekçe olarak da yılanları çektiğini söylemiş. Büyüyünce bahçede oynarken yılanlar sokar diye bebeği için endişeleniyormuş. Tacir Süleyman'ın kız kardeşi, lohusa yemeğini bizzat kendi nezaretinde hazırlatmak istemiş ama kadıncağızın rengi birkaç gün içinde mosmor kesilmiş. Zeyd, son derece sağlıklı bir kadının ancak büyü yoluyla bu hale getirileceği görüşünde. Gece boyunca sulama işiyle meşgul olduğu için gece ehlinin tüm hallerine vâkıf biri. Menin, kendi halinde iyi bir kadın olduğunu, doğum yaptıktan sonra ona tatlı göndermeyi unutmadığını söylüyor. Şeyh Said'in hanımıysa, "Dünyada her kim ne yaptıysa ahirette onu bulacak. Allah mühlet verir ama asla ihmal etmez," diyerek herkesi şaşırttı. Kimse bilmece gibi bu sözlerden bir şey anlamadı. Zarife'ye gelince... Sustu, tek kelime etmedi.

Kuzen Mervan

Küçüklüğünden beri annesinden hamile kaldığında gördüğü rüyayı ve Kadı Yusuf'un yaptığı yorumu işitirdi. "Dürüst ve ahlaklı bir çocuğun doğacak, ileride büyük adam olacak." Annesi ona Muhammed veya Ahmed ismini vermek istedi ama önceki iki oğluna bu isimleri vermişti zaten. O yüzden birlikte büyüdüğü erkek kardeşinin adını verip Mervan dedi. Oğlunu gördüğü rüyanın etkisinde kalarak büyüttü, Tahir lakabıyla çağırmaya başladı. İnsanlar da ona Tahir demeye başladılar. Kalbine ilim ve din sevgisini aşılamak için çabaladı, mescitteki şeyhin yanına sürekli gidip gelmesi için teşvik etti. Annesinin istediği gibi de büyüdü. Kalbi mescide bağlı bir çocuk oldu. Mervan Tahir, tıpkı ezberindeki hadis-i şerifin söylediği gibi Allah'ın gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı günde Allah'ın gölgelendireceği kişilerden biri olmayı diledi. Allah'a itaat içinde büyüyen, Allah'ın mescidine kalben bağlı, çocukların oynadıkları oyunları ve yaptıkları şakaları küçümseyen, kendi dünyasında yaşayan başka bir çocuktu o. Ailesi Avafi'yi terk edip Adiy Vadisi'ne yerleştiğinde Mervan ve kardeşinin aynı minvalde yetişmesi için mescide yakın bir evi tercih ettiler.

Mervan, evin dördüncü oğluydu; Ahmed, Muhammed ve Kasım ondan önce doğmuşlardı. Ondan sonra da iki

kardeşi, Hilal ve Asım dünyaya gelmişti. Daha erken yaşlarda ailesinin kendisiyle övündüğünü, insanlara kendisinden bahsettiğini fark eden Mervan, diğer kardeşlerinin oyunlarına katılmadı, ciddi olmayan konularda onlarla konuşmaya tenezzül bile etmedi. O, rüyada müjdelenen çocuktu. Büyük adam olacaktı.

Mervan Tahir, gizlice yatak odasına girip babasının cüzdanından para çaldığında on üç yaşındaydı. Ertesi gün babasının bastonuyla kendini dövüp iki hafta oruç tutacağına dair söz verdi. Üç ay sonraysa büyük ağabeylerinin odasına gizlice girip bu kez Kasım'ın cüzdanından para aşırdı.

On altı yaşına geldiğinde yaptığı hırsızlıklara kefaret olması için toplam sekiz ay on dört gün oruç tutmuştu. Komşuları yüzünden nur döküldüğüne, gözlerinin geçici dünya heveslerine değil ahiretin nimetlerine dikili olduğuna yemin ederlerdi. Kızlar aheste yürüyüşüne meftundu. O ne rahat yürüyüştü öyle! Kendinden emin ve vakur. Gözleri hiçbir kızın gözlerine değmemişti. Para, saat, elbise, ne bulduysa, hatta annesinin küpeleriyle sandaletlerini çaldığı halde sırtında tek dayak izi yoktu. Beyaz elbise giyinir, nadiren konuşurdu. Çok oruç tutmaktan süzülmüş yüzüne bakanlar, Allah'ın veli kullarından biri olduğuna tereddütsüz inanırdı.

On altı yaşına gelinceye dek sekiz ay on dört oruç tutmuştu ama hırsızlıktan bir türlü vazgeçemeyeceğini biliyordu. Aslında çaldığı hiçbir şeye ihtiyacı yoktu. Çalmak eylemi onun için bir ihtiyaçtı. Henüz kendisiyle bu konuda yüzleşebilmiş değildi. Neredeyse mescitten çıkmayan birinin gizlice bir mekâna süzülüp değersiz eşyaları çalabileceğini bir türlü aklı almıyordu. Darmadağın oldu. Kendi içinde

bir şeylerin kırılıp döküldüğünü hissediyordu. Annesinin rüyası, büyük adam olacağı, metelik vermediği oyunlar, yaptığı hırsızlıklar, her şey birbirine karışmaya başladı. Allah'ın arşıyla gölgelenecek kişi hırsızlık yapıyordu. Günah işlememek için bütün organlarını göz hapsinde tutan Tahir, gözünü yerden kaldırıp kızlara bir kez olsun bakmayan Tahir, tertemiz iki elini uzatıp bir şeyler çalıyordu. Hem de hiç ihtiyacı olmadığı halde.

Sırrını kimselere açmadı, kimseler bilmedi. Kendini aşağılık biri olarak görürken, diğer insanları gözünde fazla büyütmeye, kendini yüceltirken diğerlerini yerin dibine sokmaya başladı. İçinde kopan gürültüler kulaklarını sağır etti. Fakat bunu kimsenin duyduğu yoktu. Kendisine çizilen çemberin içine daha da gömüldü. Daha fazla ibadete, daha fazla oruç tutmaya, insanlardan daha fazla kaçmaya özen gösterdi. Kalbi acıdan yarılacak haldeydi.

Sırrını kimseye söylemedi. Doğru yolu göstermesi için ellerini Rabbine açmaya cesaret edemedi. Doğru yolu bildiğinden emindi. Yol tekti, başka yol yoktu. O Tahir'di, olduğu gibi kalacaktı. İnsanların onu tanıdığı, annesinin istediği, kendisinin razı olduğu gibi. Söz verdi, bir daha hırsızlık yapmaya kalkarsa kendi elini kesecekti.

Babasının vefatından sonra annesi iddet süresini doldurunca gizlice onların odasına yöneldi. Annesinin yeni parfümünü, babasının gümüş hançerini ve masanın üzerinde bulunan azımsanmayacak miktardaki parayı çaldı. Sözünü tutmalıydı. Gün doğmadan az önce hançeri kavradı, hırsızlığı yapan elinin damarlarını keskin yüzüyle doğradı. Kendi dünyasında yaşayan Mervan Tahir, kan kaybından can verdi.

1890'lı yıllarda Umman hurma ticaretinde yaşanan gerileme, Hilal isimli genç taciri yeni ticaret kaynakları aramaya sevk etti. Edindiği bilgi ve deneyimi yeni işine aktaracaktı. Silah ticareti fena bir seçenek değildi. Fakat Sultan Faysal, 1891'de Ummanlılara Cevadir limanında silah ticareti yapmaktan kaçınmaları talimatını vermişti. Yine de Hilal ile diğer tacir arkadaşlarına silah işi iyi bir gelir kapısı olarak göründü. Afganlılar bir savaş veriyordu, onlara silah lazımdı. Umman sahillerindeki İranlı tüccarlar kaçak silah konvoylarını dört gözle bekliyorlardı. Afgan ve Beluç aşiret mensuplarına satılana dek silahlar gizli depolarda tutuluyordu. Bazı tacirler Hindistan ve Zanzibar'a dek kaçak silah işinde başarıya ulaşsa da Hilal diğer limanlara nispetle daha güvenli bulduğu Cevadir üzerinden Afgan ve İranlılara satış yapmayı yeterli görüyordu, fazla riske hiç gerek yoktu. Fakat silah ithalatına uygulanan vergiler yükselince kazancı bundan olumsuz etkilendi. Yirminci yüzyılın başlarında silah piyasası tekrar canlanınca bir grup Hintli tacirle doğrudan Avrupa ile silah ticaretine girişti. Grubun başında Kemci Ramdas isimli biri vardı.

Avrupa'dan gelen Ceyuldala isimli buharlı gemi 22 Ocak 1908 günü Maskat limanına giriş yaptığında tacir Hilal'in payına tam elli sandık mühimmat düştü. Cevadir limanında tek bir tüfeği yetmiş dolara satınca kısa yoldan zengin oldu. Avafi'deki şeyhlerden birinin kızıyla evlilik

yaptı fakat oğlu Süleyman'ın doğumu için on yıl beklemek zorunda kaldı.

Oğlunun doğumuna sevinen Hilal, peşinden yeni oğullar geleceğini sandı. Evet, başka çocukları da oldu ama hepsi daha anne kucağındayken hayata gözlerini yumdu. İnsanlar Süleyman'ın kardeşlerini öldüren bir hastalığa tutulduğunu fısıldamaya başladılar. Bunun üzerine Hilal, oğlunu zamanın hekimlerinden birine götürdü. Hekim, çocuğu önüne oturtup kafasında çıkıntı yapmış bir damar aramaya başladı. Belirgin şekilde ileriye fırlamış bir damarın diğer kardeşleri yaşatmadığını söylüyordu. Derken yüksek sesle, "İşte buldum!" diye bağırdı. Sonra bir demiri iyice kızdırdıktan sonra çocuğun kafasındaki damarın üzerine yapıştırdı. Demir iyice sönene dek orada kaldı. Süleyman, artık bir daha erkek kardeşlerini öldürmeyecekti. İşe bakın ki sonradan kardeşi İshak dünyaya geldi. Bu arada bir de kız kardeşi oldu. Beyaz tenli sıska bir kız, dayılarından birinin iki oğluyla peş peşe evlilik yaptı ve ikisinden de boşandı. İshak tıpkı annesine benziyordu. Tedirgin ve içe kapanık bir karakteri vardı. Süleyman ise babasının kopyası gibiydi. Ticarete yatkınlığı, zekâsı, uzun boyu, yakışıklılığı ve asabi kişiliği tamamen aynıydı. Babasının tacir sıfatını ve büyük kâgir evini de o aldı. Fakat Süleyman babası gibi silah ticareti yapmadı. Hurma ticaretiyle ilgilendi. Asıl geliryse köle ticaretinden oldu.

Bir zamanlar kiler olarak kullanılan kilitli odadaki Mesude, kızı Şenne'nin eşi Sencer ile gittiğini biliyordu. Onu bir daha göremeyeceğinin farkındaydı. Yemeği ve temizliği komşuların insafına kalmıştı.

Sesi her geçen gün daha derinden geliyordu. "Ben Mesude! Buradayım!" Kamburu daha da büyümüştü. Komşular ölünce yine böyle iki büklüm mü defnedileceğini, yoksa tekrar eski haline mi döneceğini tartışıyorlardı kendi aralarında. İçinde bulunduğu zamandan iyice kopmaya, uzak geçmişin puslu hatıralarında yaşamaya başladı. Aklına geleceğini ummadığı olayları bile hatırlar oldu. Sabahın karanlığında odun toplamaya gittiğini apaçık görüyordu. Tacir Süleyman'ın odasında bir hışırtı duymuş, kendine hâkim olamayarak başını arka pencereye dayamıştı.

Tacir Süleyman ile hanımı üç hafta önceki Abdullah'ın doğumundan sonra ayrı yatıyorlardı. Kız kardeşi Süleyman'ın kapısını çalıp hemen içeri daldı. Süleyman yatağından doğrulup "Hayırdır?" deyince kız kardeşinin cevabı "Karın..." oldu.

Süleyman elbisesini askıdan alıp giydi, kız kardeşinin karşısına dikildi.

"Ne olmuş karıma? Bana evlen, köle kızların peşini bırak dedin, ben de evlendim. Bana çocuğun yok dedin, çocuk da yaptım. Şimdi ne istiyorsun?"

Yatağın kenarına oturdu. Kız kardeşi ayakta öylece duruyordu. Her zamanki kısık sesiyle konuşmaya başladı. "Onu Şeyh Said'in kölesi Selim ile reyhan ağacının dibinde gördüm."

Tacir Süleyman sinirden titremeye başladı. Fakat sesi son derece sakindi. "Seni ilgilendirmez. O işi bana bırak."

Kız kardeşi dışarı çıktı. Tacir Süleyman o sabah bir iş için Selale'ye gidecekti. Gitti de. Üç ay sonra eve döndüğünde karısı ölmüş, kundaktaki Abdullah halasının gözetimine kalmıştı. Şeyh Said'in kölesi Selim de ortadan kaybolmuştu.

O sabah yaşananlar, Mesude'nin aklından tamamen silinmişti.

Bir uçağın koltuğunda Frankfurt'a doğru ilerleyen sanki ben değilim. Büyük evin avlusunda, Zarife'nin kucağındayım. Gözlerim karanlıkta parlayan dolunaya dikili. Saçlarımı okşayan Zarife, bir yandan anlatıyor.

"Anne keçi evinde çocuklarıyla beraber oturuyormuş. En büyükleri Zeyd ile Rebab imiş. Çocuklarını emzirdikten sonra evden çıkarken bilhassa öğütlermiş. 'Kapıyı kim çalarsa çalsın, sakın açmayın. Yoksa kurt gelir, sizi yer. Kapıyı ben çalarsam diyeceğim ki: Ey Zeyd! Ey Rebab! Annene kapıyı aç. Boynuzlarında ot var, memelerinde süt var. İşte o zaman kapıyı açarsınız.' Bir gün bu öğüdü duyan kurt kapıya dayanmış. Sesini değiştirip anne keçinin söylediklerini tekrar etmiş. Çocukları kapıyı açınca da hepsini yemiş. Derken anne keçi eve geri dönmüş. Kapıyı çalıp sözünü söylemiş ama nafile, kapı açılmıyor. Bunun üzerine boynuzlarıyla tos vurup içeri girmiş. Bir de ne görsün! Ne Zeyd var, ne Rebab. Hemen koşup çocuklarını aramaya çıkmış. Önce örümceğe, sonra bir kuzuya rastlamış. Çocuklarını sormuş ama gören olmamış. Daha sonra bir güvercin görüp ona sormuş. O da, 'Demin buradan bir kurt geçti. Karnı kocamandı. Çocuklarını kesin o yemiştir. Git, ona yetiş. Bir kayanın yanında uyuyor bulacaksın,' demiş. Anne keçi hemen demirciye koşmuş.

Ondan boynuzlarını bıçak gibi keskinleştirmesini istemiş. Sonra kurdun uyuduğu yere varmış. Boynuzlarını takıp karnını deşmiş ve çocuklarına tekrar kavuşmuş. Birlikte yürüyüp evlerine gitmişler."

Her telefon konuşmasından sonra Londra yatağın içinde zıplar, pembeli kırmızılı oyuncak ayıları fırlayıp yere düşerdi. Daha sonra arkadaşı Hanan'ı arayıp Ahmed'in kendisine söylediği her şeyi ona anlatırken odasında dolanır dururdu.

"Bismillah! Saat kaç, biliyor musun?"

"Beni dinle Hanan. Umman Şiir Festivali'nde okuyacağı şiiri bana ithaf ediyor!"

"Ne olmuş yani?"

"Ne demek ne olmuş? Aptal mısın sen? Benden ilham alıyor. İlham perisiyim onun."

"Tebrikler! Ben şiire değil bilimsel gerçeklere inanırım. Şimdi uykuma geri dönebilir miyim?"

Nikâhı kıyılıp ailesine veda edeceği gün sabah namazından önce babasının evinden çıkıp yine Hanan'ı aramıştı.

"Hanan, ben dünyanın en mutlu kızıyım."

"Tebrikler hayatım. Kesinlikle bunu hak ediyorsun. Muhabbet buluşmaları bitti mi yani?"

"Daha şimdi yanımdan ayrıldı."

"Seni hiç öptü mü peki?"

"Hayır. Evliliğimizin toplumun iğrenç sınıf sistemine karşı bir zafer olduğunu söyledi. Bu zafer gerçek sevgiyle taçlanacakmış."

"Ha ha ha! Ne yani, fırsatı değerlendirmek yerine sana konferans vermeye mi kalkıştı? Hazır nikâhı da kıymışsınız, seni öpemez miydi?

"Hanan, bırak eleştirmeyi."

Hanan'ın açık sözlü eleştirileri artık Londra'yı incitmiyordu. Alışmıştı onun bu tavrına. Başından beri onların ilişkisine yaklaşımı belliydi.

"Ahmed mi? Şu şair Ahmed? Her gün başka bir kızla gezen? Şiiri de şiir olsa bari, insanın içini daraltıyor. Neyinden etkilendin acaba? Kararsız bir tip bu yahu. Bir bakıyorsun sakalı var, bir bakıyorsun kesmiş. Bazen geleneksel kıyafet giyiyor, bazen kot giymiş gelmiş. Dün saçı upuzundu, bugün dazlak olmuş. Bazen en dindar kişi o, bazen dinle diyanetle hiç alakası yok."

Ahmed Londra'yı nasıl etkileyeceğini biliyor, "Sen rüyalarımın kızısın," diyerek aklını başından alıyordu. E-postalar, telefon mesajları, her gün defalarca aramalar sonucu onu kendisine bağlamış, şiirler, şarkılar ve fotoğraflarla gönlünü mest etmişti.

Annesi durumu fark etmiş, Londra'yı odasına kapatıp telefonunu parçalamıştı. Londra ne kadar dirense de annesinin inadını kıramıyordu. Sanki kızını test ediyor, hayallerine ne kadar bağlı olduğunu görmek istiyordu. Sanki âşık olan kızını değil de kendisini cezalandırıyordu. Babası şaşkındı, sonunda dayanamayıp kızının evliliğine onay verdi, böylece annesi geri çekilmek zorunda kaldı.

Nikâh akdinin yapıldığı gün misafirler gidince Ahmed elini öpmüş, şöyle demişti: "Beni sana çeken şey nedir, biliyor musun Londra? Sen mücadeleci bir kızsın. Sevince içten seviyor, sonuna dek sahip çıkıyorsun. Sevgini her türlü geri kafalı ve çirkin yaklaşıma karşı savunuyorsun."

Onu tanıyalıberi bu iki kelimeyi diline dolamıştı: Geri kafalılık ve çirkinlik. Bazen de bu ikisine "iğrenç sınıfçılık" ekleniyordu. Bir gün onu gördüğünde yüzü gülenin sadece kendisi olmadığını fark etti. Üniversitedeki edebiyat topluluğun lideri olan kızdı bu. El ele tutuşup Londra'nın arabasına binip okuldan ayrıldılar. Arabada Ahmed'in savunmaları başladı.

"Ben dinler misin Londra? Sen benim sözlüm ve sevgilimsin. Ama beni kıskançlık, bencillik ve sahiplenme gibi şeylerle kuşatamazsın. Ben şairim, kültürlü biriyim. Bir güvercin gibi özgür ruhluyum. Bak, aklıma Mahmud Derviş'i getirdin."

Güvercin uçuyor
Güvercin konuyor
Bağlar beni boğuyor
Yaratıcılığımı öldürüyor
Akıcı şairliğime kastediyor
Beni anlayan bir kadın istiyorum
Ben rüzgârım, o ağaç
O köklerini toprağa salıyor
Ben gökyüzüne yükseliyorum

Londra sustu, tek kelime etmedi. Doktor önlüğünü üzerine geçirdi. Ahmed'in Nasır Kafe'den kendisi için satın aldığı

falafel sandviçi yedi. Ahmed'in çenesini net bir şekilde gördüğünü düşündü. Daha önce yüzünü hiç bu kadar yukarı kaldırmamıştı. Bakışları doğrudan çenesine denk geliyor, hem konuşan hem de sandviç atıştıran çenesi aşağı yukarı hareket ediyordu.

Daha sonra edebiyat topluluğu başkanı olan kızın resmini Ahmed'in cüzdanında bulunca öfkesinden delirdi, kızın resmini paramparça etti. Ahmed de çileden çıkmıştı. "Seni aptal! Bu resim şiir töreni kitapçığı için. Aptalca bir şey bu yaptığın! Geri kafalı ve çirkin!"

Bir daha da konuşmadılar. Londra'nın içini dökecek birine ihtiyacı vardı. Fakat Hanan'ın acımasız alaylarına maruz kalmak da istemiyordu. Onun ne diyeceğini biliyordu. "Seni uyarmıştım, değil mi? Ahmed yazdığı her şiiri başka bir kıza ithaf ediyor. Hem sana sövmesine nasıl izin verirsin?"

Fakat Hanan'ın anlamadığı şuydu: Londra Ahmed'i seviyor, ona sadakatle bağlı. Önceki hayatından kime ne? Bu kimseyi ilgilendirmez. Önemli olan gelecek, ikisinin geleceği. Bu konuda başarısız olmak istemiyor. Başarısızlıktan korkuyor. Başarısızlık onu korkutuyor. Saat sabahın üçüydü, dayanamadı ve Ahmed'i aradı.

Ertesi gün Ahmed'in camları karartılmış arabasıyla sahilde dolaştılar. Londra'nın arabadan çıkma teklifini Ahmed dışarısı sıcak diye geri çevirdi. Dondurma yiyip gelecekleri hakkında konuşmaya başladılar. "Staj yılım biter bitmez kendime bir klinik açacağım. Sen de mezun olduktan sonra yanıma gelirsin. Birlikte çalışırız. Baban kliniği açmada bize yardımcı olur. Günün birinde ünlü bir şair olursam

kendimi tamamen şiire adayacağım. Klinik de sana kalır. Önce Umman'ın, daha sonra da bütün Arap dünyasının en büyük şairinin eşi olacaksın." Arabanın karanlığında Londra'yı kucaklayıp kendine doğru çekti.

Londra ise staj sonrası bir müddet daha devlet hastanelerinde çalışıp mesleki tecrübesini artırmayı düşünüyordu. Çocuk tıbbında ilerlemek için Kanada'ya gidecekti. Ancak ondan sonra klinik açma fikri gündeme gelebilirdi. Fakat şimdi Ahmed ile bunu tartışacak durumda değildi. Ahmed'in kullandığı şampuanın kokusu içini doldurdu, kendini onun kollarına bıraktı. Doğacak çocuklarını hayal edip onlara sarıldığını farz etti. Londra kör değildi. Önündeki işaretleri görüyordu ama hisleri aklına galip geliyordu.

"Aşka, âşıklara, şarkılara, güllere, uykusuz gecelere, aya, yıldızlara, Nizar Kabbani'ye, Ümmü Gülsüm'e ve Abdülhalim Hafız'a saygım var," dedi Hanan. "Fakat aşk dediğin aklın başından yitip gitmesi. Ne duyar, ne görür, ne düşünür ne de akıl edersin. Derslerde, şiir akşamlarında birkaç kez gördüğün, koridorda birkaç dakika konuştuğun bir çocukla telefonlaşmaya başlıyorsun. Ders aralarında hastanenin kantininde birlikte sandviç yiyor, fakültenin önündeki otoparkta birlikte kola içiyorsun. Sonra da tutup 'ben onsuz yaşayamam, aşkından ölüyorum, aldığım hava, içtiğim su, o benim ayım ve güneşim' gibi saçma sapan şeyler söylemeye başlıyorsun. Bu ne saçmalık yahu? Dedesi elli yıl önce büyükannenin babasının yanında hizmetçilik eden birisi çıkıyor, büyükannen onunla evlenirsen seni boğazlayacağına yeminler ediyor. Seni dövüyorlar, telefonunu elinden alıp parçalıyorlar, bir müddet okula

göndermiyorlar. Peki, ya sonra? Dışarıdaki binlerce sıradan adamdan biri değil mi? Boyu boyuna bile uymuyor. Bir de bana 'aşk fedakârlık ve sabırdır' diye nutuk atıp onunla evlenmezsen intihar edeceğini mi söylüyorsun? Onunla konuşamazsan nefes alamayacağını, onu görmezsen yaşayamayacağını mı? Ne aşkı bu Londra? Onu ne kadar tanıdın ki âşık olduğunu iddia ediyorsun? Bana telefon görüşmelerinden, e-postalardan bahsediyorsun. Bütün bunlar senin hatan. Biriyle konuştuğunda onu tanıdığını sanıyorsun, oysa sadece onun sesini duyuyorsun. Sana kendinden bahsettiğinde kafanda ona dair bir kimlik oluşuyor. Senin duygularınla şekillenen bir kimlik bu, o şahsın gerçek kimliği değil. Sen daha onu tanımadın bile! Üç şiir, beş kelam ve selamdan ibaret hepsi! Sonra da evlenmezsem kendimi öldürürüm muhabbeti! Bu arada ben de iğrenç sınıf farkını reddeden kişi oluyorum. Kendi prensiplerine güven, onun sloganlarına ihtiyacın yok. Senin için şu ana dek ne yaptı? Sen onun yüzünden annenden dayak yerken, büyükannenden tehdit işitirken oturup sonucun ne olacağını beklemekten başka yaptığı ne var? Böyle bir erkek olabilir mi? Adam mı şimdi bu? Bence evliliğin aşkla bir ilgisi yok. Aşk sadece bir hayalden ibaret. Evlilikse elle tutulur bir gerçek. Birlikte yaşamak, sorumluluk almak, çocuk büyütmek... Aşk gibi kuruntulara burada yer yok. Evleneceğin doğru kişi sana saygı duymalı, seninle yol almalı, çocuklarının iftihar edeceği bir baba olmalı. Sana kendini eksik hissettiren, senin sevgini kötüye kullanan biriyle devam edemezsin. Aşk ha! Ben de seni akıllı sanırdım Londra! Mezun olup Kanada'ya gidecektin, mesleğinde uzmanlaşacaktın. Peki,

söylesene! Annen yine seni döver, evlenmene izin vermezse ne yapacaksın?"

"İntihar edeceğim."

Zufar'daki bir okula tayini çıkan Hanan onu terk etti. Gitmekten başka şansı da yoktu. Bu görevi kabul etmese, tayinini Maskat'a aldırma şansı hiç olmayacaktı. Etrafında nüfuzlu bir tanıdığı yoktu. Ailesinin ona dair bütün umutları suya düşebilirdi. Babası emekli, annesi hasta bir kadındı. Yedi yıl önce nişanlanan erkek kardeşi düşük maaşı nedeniyle hâlâ düğün yapamamıştı. O da valizini hazırladı ve ülkenin güneyine doğru yola koyuldu. Aklında alacağı ilk maaş ve erkek kardeşinin düğünü vardı.

Londra iki günde bir hıçkırıklar içinde Hanan'ı aramaya başladı.

"Hanan! Özgürlük, kültür ve sınıfçılık kelimelerinden nefret ediyorum. Kendimden şüphe etmeye başladım. Her karşılaştığımızda telefonumu kurcalıyor, tanımadığı bir numara var mı diye yokluyor."

"Sana ne diyeceğimi bilmiyorum canım. Bu adam seni hak etmiyor."

"Artık hiçbir şey anlamıyorum. Sanki bir fırtınanın içinde yaşıyorum. Birden ne kadar esmer ve sıska olduğumu fark etti. Sanki beni daha önce görmemiş gibi."

"Bu adamın bir gram utanması yok. Niçin onu karşına alıp konuşmuyorsun?"

"Denedim. Her defasında bana 'Ben erkeğim. Ailenin malı mülkü varsa, baban tacirse benden üstün müsün yani?

Bunlar benim için beş para etmez,' gibi tuhaf cümleler kuruyor. Oysa ben ona bir kez bile ailemden bahsetmedim."

"Allah Allah! Bu adam hasta. En iyisi bir an önce kurtul ondan. Henüz düğün yapmadınız. Nikâh akdi var ama sadece nişanlı sayılırsınız."

"Ayrılmamızı mı istiyorsun yani? Ben Ahmed'i seviyorum. Hayatımın aşkı o. Aramızdaki sorunları çözmemiz lazım. İlk aşkımda başarısız olmak istemiyorum. Aileme o kadar direndim, boşa mı gitsin? Bu işi başarmalıyım. Anneme, babama, büyükanneme, okuldaki herkese, bütün dünyaya aşkımızı ispatlamalıyım. Daha düğün yapmadan boşanmış bir kız olmak istemiyorum."

Fakat ilk aşkında başarısızlığa uğradı. Uzun süre bunu kendisine itiraf etmemek için direndi. O kadar aşağılanma ve eziyetten sonra nihayet durumu kabullendi ve Ahmed'i bir daha görmek istemedi. Ahmed fakültenin otoparkına gelip onunla konuşmak istedi. Arabaya girmesini engellemek için vücudunu kapıya yaslayıp dil dökmeye başladı. "Beni terk etme Londra! Sen benimsin. Sen benim rüyalarımın kadınısın. Gerçekten çok üzgünüm. Sana vurmak istemedim. Ölkeden kendimi kaybettim. Lütfen beni bağışla! Ayaklarını öpeyim bağışla beni! Sözlerimde bir kasıt yoktu. Seni kaybetmek istemiyorum. Sen bana aitsin. Sen benim Londramsın. Benim zaferim, ilham kaynağımsın. Sen benimsin. Beni bırakıp başkasının mı olacaksın? Hayır, bu olmayacak. Kadınım, eşim! Ellerini öpeyim beni terk etme! Karalaştırdığımız vakitte düğünümüzü yapalım. Balayına Avrupa'ya gidelim. Birlikte kliniğimizi açalım. Hayallerimizi unuttun mu Londra?

Sen benimsin. Londram, ilham kaynağım, aşkım! Sen benimsin, bana aitsin."

Londra otoparktan ayrıldı, fakülteye döndü. Sürekli aynı şeyleri mırıldanıyordu. "Ben sana ait değilim. Ben kimsenin malı değilim." İçindeki yarayı iyileştirmeye çalıştı ama aslında biliyordu. Açık bir yaraya pansuman yapmak, onu basit bir çizik gibi görmek çözüm değildi.

Ahmed'in yüzüne ve sesine duyduğu özlem, kalbinden bütün varlığına doğrulan bir silahtı adeta. Başa çıkması gerekiyordu. "Senden nefret ediyorum. Sesinden nefret ediyorum. Suretinden nefret ediyorum." Ahmed'in bütün resimlerini yırtıp attı. Fakat bunu yaparken hissettiği, ona karşı bir nefret değil, içinde büyüyen keskin bir acıydı sadece.

Havle

Nasır Umman'da yaşamaya başladıktan sonra Havle'nin son iki kızı doğdu. Tam bir ev kuşu olmuştu, sadece evden iş için çıkıyordu. Fakat Havle boşanmayı kafasına koymuştu. Herkes onun delirdiğini sandı. Bazıları onu bu deliliğe iten sebebin, kimsenin bilmediği korkunç sırları olduğunu düşünebilirdi. Oysa Havle gayet netti, saklayacak bir şeyi yoktu. Sadece geçmişin yükünü artık taşıyamıyordu. Her şey ancak şimdi durulmuştu. Beş çocuğun en küçüğü Fayiz artık liseye gidiyordu. Kızı Muna saygın bir mühendisle nişanlıydı. Diğerlerinin durumu da gayet iyiydi.

Evli bir kadın olarak hayatı, anneliği, diğer kadınlarla dostlukları, her şey dingin bir şekilde akıp gidiyordu. İçini bir huzur kaplamıştı. Nasır'ı bağışlamaktan yorulmuş, onunla birlikte yaşamak dayanılmaz hale gelmişti. Geçmiş, kurtulması gereken kocaman bir yüktü. Yaşadığı her şey gittikçe büyüyor, onu adeta boğuyordu. Nasır'ın anahtarlığında gördüğü Kanadalı kızın yüzü her gece kâbusu oluyor, onu kendi yastığında uyurken görüyordu. Çocuklarını doğururken hastanelerde tek başına geçirdiği zamanlar bir dağ olup üzerine çöküyor, ağırlığı altında eziliyordu her gün. Çocuklarının yaşını bilmeyen Nasır'ın Kanada'dan gönderdiği, giymek nasip olmayan saçma sapan elbiseler gözünün önüne geliyordu. Soğuk

yatağında yıllar boyu tek başına yatışı artık fena halde batıyordu. Terk edilmiş güzel bir kadın olmak, çocukları hastalandığında hastaneye götürmeleri için komşuların kapısını çalmak, eli dara düşünce kız kardeşlerinden borç istemek, durumunu başa kakan annesinin sürekli azarını işitmek, etrafındaki herkesin kendisine acıyan bakışlarını görmek onu yormuş, tüketmişti. Geçmiş, sivri uçlu bir mızrak gibi canını yakıyordu. Ah Havle! İçinde yırtıcılarla dolu vahşi bir ormanın uğultuları geziniyordu. Bunca yıl uyumuş muydu? Gözlerini niçin yummuştu? Zehirli otlar mı bürümüştü her yerini? Ah, şimdi gelin görün! Yıllardır üzerini örtmeye çalıştığı ne varsa diken olup saplanmaya başlamıştı içine. Ne istediğini artık bilemiyordu. Nasıl bilebilirdi? Aşağı doğru kıvrılan bir merdivenden inerken adımını attığı her basamak yok oluyor, geriye dönmek imkânsız hale geliyordu.

Nasır'ın şimdiki nezaketi, ilgisi, kendinin ve çocukların etrafında dört dönmesi gözüne hiç görünmüyordu. İçtenliği de saygısı da onun olsundu. İçinde inleyen bir bebekten başka şey bulunmayan boş doğum odası geliyordu gözünün önüne. Buz gibi soğukta ayağa dikilip tir tir titreyerek kustuğu o sabahlar. Gecenin bir yarısında gelen telefonlar. Nasır'ın telefonda fıs fıs konuşmaları. On yıl boyunca Kanada'ya giden uçakların pistten kalkışı. Çocukların çığlıkları ve soğuk yatakla evde bir başına kalışı. Havle bütün bunları bir kambur gibi sırtında taşıyordu. Bu kambur her geçen gün büyüyor, canını daha çok yakıyordu.

Nasır, boşanma sözünü duyunca ona yalvardı. Bir zamanlar Nasır'ın tek kelimesiyle eriyen kalbi şimdi paslı bir

demir gibi kaskatı kesilmişti. Kulakları onu duymuyordu bile. Kelimelerin suçu değildi bu, akıp giden yılların suçuydu. Bütün kış gecelerinin ve yaz günlerinin suçu. Yıllar kelimeleri peşi sıra sürüklemiş, acıları kök salınca bir hiçe çevirmişti. Büyük balığın küçüğü yemesi gibi yıllar kelimeleri yemiş, tüketmişti. Havle gün gün, saat saat, anbean, yaşadığı hiçbir şeyi unutmamıştı. Hadiseler içini dilim dilim etmiş, her geçen gün, orağıyla ruhunun derinliklerini biçip götürmüştü. Artık tutunacak hiçbir şey kalmamıştı. Nasır'a şunu söylemek istedi sadece:

"Bir zamanlar bana herhangi bir şey yeterli gelirdi. Sunacağın herhangi bir şeyle içimde çiçekler açabilirdi. Sadece senin için sepetler dolusu çiçek. Herhangi bir şey: Tek kelimelik bir mektup, gece yarısı gelen bir telefon, küçücük bir adım, bana doğru ağır çekim de olsa bir meyil. Herhangi bir şey. Hatta bir öfke patlaması, bir sıkıntı puflaması, ucuz bir hediye bile. Herhangi bir şey yeterdi, fazla bile gelirdi. Fakat senden hiçbir şey gelmedi bana. Hiçbir şey! Şimdi ne versen yeterli değil. Kış günü bir başına kalan yapraktan çok daha az, çok daha ıssız! Bu saatten sonra ayaklarımın altına dünyayı sersen metelik etmez."

Fakat ağzını açıp da tek kelime etmedi. Evliliğinin ilk on yılını evinden, çocuklarından uzakta geçiren bir adamın, yıllar sonra eşinin içinde biriken tüm acıların patlak vermesini anlaması mümkün müydü? Sahi, bunu anlayabilir miydi?

Siyb sahilindeyiz. Lexus marka arabamı, Dubai'deki Burc el Arab'ı andıran yeni elektrik direklerinden birinin yanına park ettim. Muhammed yanımda oturuyor. Birinin deli gibi onu kıskandığını, sevdiği şeyleri yapmasına engel olduğunu söylüyor. Telefonunu bile kontrol ediyormuş. Araba biraz daha elektrik direğine doğru meyillendi. Muhammed'e sordum. "Kimmiş o?" Bana kocaman açtığı gözleriyle baktı. "Kim olacak? Karım(!) Meyye."

Arka taraftan bir kahkaha sesi duyar gibi oldum. Alay eder gibi bir kahkaha ama. Ben bu kahkahayı bir yerden tanıyorum. Kolumu pencereden dışarı çıkarıp başımı çevirmeden söylendim. "Bu kahkaha bana mıydı baba? Sen Muhammed'in doğduğu yıl vefat ettin. Burada ne işin var?" Fakat kahkaha daha da şiddetlendi. Aynada babamın gülerken sallanan beyaz sakallarını gördüm.

Bu arada hemen yanımızdan hızla geçen Salim'i fark ettim. Kendisinden büyük iki genç Porsche arabayla onu kovalıyor. Muhammed'e döndüm, yerinde Londra oturuyor ve durmadan ağlıyor. Sürekli aynı şeyi mırıldanıyor. "Ben başarılıyım. Ben başarılıyım." Muhammed onun kucağında oturuyor. Başını sertçe sağa sola sallayıp duruyor. Sonra araba gözden kayboluyor. Bu kez Muhammed ile sahilde yürüyoruz. Muhammed sekiz on yaşlarında görünüyor.

Keyifle ıslık çalıyor. Aniden bana dönüp konuşmaya başlıyor. "Artık tahammül edemiyorum Abdullah! Kıskançlığı beni öldürüyor." "Kim o?" "Kim mi? Karım tabii ki." Gri üstünün kolundan yakalıyorum. "İyi de, sen küçücük bir çocuksun. Üstelik hastasın. Senin karın yok."

Bağırıyor. "Karın beni öldürecek! Telefonumu kontrol ediyor. Bana nefes aldırmıyor." Kendini yere atıp ağlıyor, bir yandan bağırmaya devam ediyor. "Dikiş makinesinin üzerine şefkatle eğilip onu okşuyor. Bana böyle şefkatle eğildiğini bir kez olsun görmedim." Ağzından salyalar akıyor, elleri öfkeyle sağa sola savruluyor. Kızıp bir tokat atıyor, söyleniyorum. "Bizi el âleme rezil ediyorsun. Sus!"

Sonra birden babam yanımda beliriyor. Elimden kamçıyı alıp denize doğru fırlatıyor. "Sen ölü değil miydin baba? Nasıl döndün böyle?"

Bana dönüp bakmadan çekip gidiyor. Arkasından bağırıyorum. "Onu da al götür! Muhammed'i de yanında götür baba!"

Dünya kapkaranlık kesiliyor. Uzaklaşıp giden arabamın sesini duyuyorum. Direksiyonda Londra oturuyor. Muhammed kucağında. Tıpkı bir balık gibi. Dalgalı denize doğru koşmaya başlıyorum. Göğsüme dek suya gömülüyorum. Kollarımı açıyorum. Muhammed bir balık gibi süzülüp gidiyor. Sudan çıkıyorum. Islanmamışım.

Yeni kitap önerimiz için
karekodu telefon
kameranıza okutunuz.

